

*In the Name of God
the Merciful, the Compassionate*

زبان فارسی

کتاب کارچهارم: تاریخ، فرهنگ و تمدن ایران

دکتر احمد صفار مقدم

پژوهشگاه علوم انسانی و
مطالعات فرهنگی

شورای کترش زبان و
ادیات فارسی

۱۳۹۱

صفار مقدم، احمد

زبان فارسی / تألیف احمد صفار مقدم - - تهران، شورای گسترش زبان و ادبیات فارسی،
۱۳۸۷، نه جلد: مصوّر، جدول

ISBN: 964-6371-96-5 (کتاب کار ۴)

ISBN: 964-6371-86-8 (دوره)

فهرست نویسی بر اساس اطلاعات فیبا.

مندرجات: کتاب درسی ۱. درس‌های پایه. -- ۲. پایخت ایران. -- ۳. ایران امروز. -- ۴. تاریخ،
فرهنگ و تمدن ایران. -- ۵ تا ۸. کتاب کار -- ۹. کتاب راهنمای

۱. فارسی - - کتاب‌های درسی برای خارجیان - - انگلیسی. ۲. فارسی - - مقالمه و جمله‌سازی
- - انگلیسی. ۳. فارسی - - راهنمای آموزشی - - خارجیان. الف. شورای گسترش زبان و ادبیات
فارسی، ب. عنوان.

۴/۲۴۲۱

PIR ۲۸۲۹

۶۶ ص. الف /

کتابخانه ملی ایران

۸۴ - ۲۱۲۲۱

مرکز گسترش زبان و ادبیات فارسی
سازمان فرهنگ و ارشاد اسلامی

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

شورای گسترش زبان و ادبیات فارسی
وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی

شورای گسترش زبان و ادبیات فارسی، تهران، خیابان انقلاب، رو بروی سینما سپیده، شماره ۱۳۰۴

طبقه ۴، واحد ۱۶، تلفن و دورنگار: ۶۶۴۶۳۲۹۶ E-mail: shora_gostaresh@yahoo.com

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی، تهران، بزرگراه کردستان، نبش خیابان ۶۴، صندوق پستی

E-mail: info@ihcs.ac.ir طبقه ۴، واحد ۱۶، تلفن: ۸۸۰۴۶۸۹۱-۳، دورنگار: ۸۸۰۳۶۳۱۷

نوبت چاپ: دوم - ۱۳۹۱

نام کتاب: زبان فارسی، کتاب کار ۴

ویراست: دوم

مؤلف: دکتر احمد صفار مقدم

شمارگان: نسخه

ناشر: شورای گسترش زبان و ادبیات فارسی

بهای: ریال

مدیر اجرایی: حمیدرضا مرادی

بهای دوره: ریال

مسئول فنی: کامل کریمی راد

(دوره) ۹۶۴-۶۳۱۷-۸۶-۸

شابک: ۵-۹۶۴-۶۳۱۷-۹۶۴ (کتاب کار ۴)

«حق چاپ برای ناشر محفوظ است.»

فهرست

۱۳	درس دو	۱	درس یک	پیشگفتار
۳۶	درس چهار	۲۴	درس سه	پیشگفتار مولف
۵۹	درس شش	۴۷	درس پنج	
۸۱	درس هشت	۷۰	درس هفت	
۱۰۴	درس ده	۹۲	درس نه	
۱۲۶	درسدوازده	۱۱۴	درس یازده	
۱۵۴	درس چهارده	۱۴۱	درس سیزده	
۱۷۷	درس شانزده	۱۶۶	درس پانزده	
۱۸۷-۲۵۲				پاسخنامه

پیشگفتار

زبان شیرین و بلندآوازه فارسی که در طی یازده قرن گذشته بستر ادبیات فارسی، این گنجینه عظیم بشری، و وسیله انتقال فرهنگ و تمدن ایرانی - اسلامی بوده است چنان پایگاه والایی در عرصه فرهنگ جهانی دارد که کمتر زبانی را می‌توان با آن برابر یافت. این زبان به یمن گلستان پر رنگ و بو و محتوای غنی اسلامی خود مرزهای جغرافیایی از شرق تا غرب را درنوردیده و شیفتگان بی‌شماری را به خود جذب کرده است.

دانش‌پژوهان و ادب‌دوستان بسیار از چند قرن پیش برای شناختن و شناساندن زبان و ادب و فرهنگ ایرانی در مراکز آموزشی و پژوهشی جهان تلاش کرده‌اند. امروزه نیز، تقریباً در تمامی دانشگاه‌ها و مراکز آموزش زبان و ادبیات، دانشجویان به فراغیری زبان فارسی روی می‌آورند تا از این طریق با ادبیات و فرهنگ متعالی ایران اسلامی آشنا شوند و با ملت بزرگ ایران ارتباط یابند.

دیرخانه شورای گسترش زبان و ادبیات فارسی در راستای پاسداری و تقویت زبان فارسی و هموار کردن راه آموختن این زبان، از تأثیف کتاب‌های جدید آموزشی با شیوه‌ها و نگرش‌های متفاوت حمایت می‌کند و انتشار اثر حاضر نمونه دیگری از آن جمله است.

مجموعه زبان فارسی بر پایه سوابق آموزشی مؤلف محترم در زمینه زبان و

زبان‌شناسی و نیز با بهره‌گیری از تجربه‌های ایشان در تدریس فارسی به دانشجویان خارجی تدوین گردیده و مخاطبان آن عمدتاً دانشجویان دانشگاه‌های خارج از کشور و سایر فارسی‌آموزان در محیط‌های غیر فارسی زبان هستند که مطابق برنامه آموزشی، و یا بنا به میل خود، به فراگیری توأم و همزمان مهارت‌های زبانی می‌پردازند. نسل جدید ایرانیان خارج از کشور و خارجیان مشغول به تحصیل در ایران، مخاطبان دیگر مجموعه را تشکیل می‌دهند.

به دلیل محدودیت‌های یادگیری در برنامه‌های فارسی‌آموزی که ممکن است با عدم دسترسی به معلم ایرانی تشدید شود و نیز به خاطر سهولت فراگیری بدون معلم، از زبان واسطه انگلیسی که در بیشتر کشورها رواج دارد به طور محدود استفاده شده و مطالب درسی با توضیح مختصر به این زبان همراه گردیده است.

به رغم عمومی بودن اثر، تأکید مؤلف بر مهارت تکلم و نحوه تنظیم مطالب برای تسهیل و تسريع در فراگیری این مهارت جای تأمل دارد. علاوه بر این، طرح نکات زبانی با تناسب و نظم لازم صورت گرفته و کوشش شده است که محتوای متون درسی در حد امکان به معروفی تاریخ ایران و تمدن و فرهنگ شکوهمند آن اختصاص یابد.

دبیرخانه شورای گسترش زبان و ادبیات فارسی با امید به سودمندی و توفیق این اثر، از اظهار نظر و راهنمایی عموم علاقه‌مندان، به ویژه استادان ارجمندی که آموزش فارسی به خارجیان را تجربه کرده‌اند، استقبال می‌کند.

عباسعلی وفایی

دبیر شورای گسترش زبان و ادبیات فارسی

پیشگفتار مؤلف

در سال ۱۳۶۹ برای تدریس زبان فارسی عازم دانشگاه سارایوو شدم و نخستین تجربه‌هایم در آموختن فارسی به خارجیان با حضور دانشجویان مشتاق و خونگرم بوسنیایی شکل گرفت. این دانشجویان اغلب مسلمان بودند و در دانشکده فلسفه سارایوو در رشته خاورشناسی تحصیل می‌کردند. در آنجا بود که نگاه متفاوت زبان‌آموز خارجی نسبت به زبان فارسی و شیوه یادگیری دگرگونه آن را عملاً احساس کردم، ضمن این که حضور گرم و دوستانه هر سه قوم مسلمان، صرب و گروات، و صمیمیّت آنها نسبت به هم، و نیز تأکیدی که عموم دانشجویان بر شیرینی زبان فارسی داشتند لطف کلاس‌های درس را دوچندان می‌کرد. با این همه، فقر کتاب درسی و مشکلاتِ فراوان کتاب‌های موجود که توسط فارسی‌دانان شوروی سابق تألیف شده بود هر ایرانی مشتاق و متعهدی را متأثّر می‌ساخت و شوق همکاری و خدمت در این رشته را برمی‌انگیخت.

در سال ۱۳۷۳ و در آستانه عزیمت به دانشگاه زبان‌های خارجی هنکوک در کره جنوبی، توصیه شورای محترم گسترش زبان و ادبیات فارسی برای تألیف دوره دو جلدی فارسی عمومی را با اشتیاق پذیرفتم. در این مأموریّت دو ساله، با بهره‌گیری از تجربه گذشته و ارتباط روزمرّه آموزشی با دانشجویان بخش فارسی دانشگاه هنکوک، به تألیف جلد اول این دوره پرداختم و در بازگشت، فرصت دوباره‌ای برای

بازنگری کامل کتاب به دست آمد و توانستم تا حدّی عطرِ دلاویزِ فرهنگ ایرانی-اسلامی این سرزمین کهن را با محتوای اثر درآمیزم و زیبایی‌های برجی از نقاط تاریخی و پرآوازه کشورمان را در متون درسی آن به تصویر کشم.

در سال ۱۳۷۷، فارسی عمومی ۱-ساختارهای پایه، شامل ۲۴ درس در ۳۶۸ صفحه، چاپ و منتشر گردید. ارزیابی‌ها و نظرسنجی‌های لازم، مثبت بودن نتیجه را، به رغم کمبودهای اثر، آشکار نمود و وظیفهٔ پژوهشی، مرا به ادامه کار توأم با احساس تعهد و علاقهٔ روزافزون مشتاق ساخت. مجموعهٔ حاضر که با هدف آموزش زبان و فرهنگ ایران به غیرفارسی‌زبانان تألیف گردیده حاصل تلاش هشت سال گذشته است. این مجموعه، چهار کتاب درسی، چهار کتاب کار و یک کتاب راهنمای همچنین لوح فشرده برای چهار سطح کتاب درسی و کتاب کار را دربر می‌گیرد.

اطّلاعات موجود حکایت از تنوع اهداف و انگیزه‌های آموزش زبان فارسی در دانشگاه‌های جهان دارد. سطوح آموزش زبان نیز بسیار متنوع است: از برنامه‌های مقدماتی کوتاه‌مدت و دو ساعت در هفته گرفته تا برنامه‌های کارشناسی، کارشناسی ارشد و دکتری. همین تفاوت عمدۀ در میزان تسلط و آمادگی استادان زبان فارسی هم وجود دارد. به رغم این تفاوت‌ها، یک وجه اشتراک در همه‌جا احساس می‌شود و آن، نیاز به کتاب‌های درسی اصولی و جذاب در سطوح زبانی مختلف با محتوای فرهنگ و تمدن ایران است به‌ویژه آن که بسیاری از استادان زبان فارسی در کشورهای دیگر، همکاران ارجمندی هستند که امکان حضور و تحصیل در جامعهٔ فارسی‌زبان را نیافته‌اند. دسترسي به اين کتاب‌ها، بدون شک، بخشی از مشکلات اين عزيزان را برطرف ساخته و به شناخت و آگاهی هرچه بيشتر از غنای فرهنگي ايران در محیط‌های آموزشی جهان خواهد انجاميد.

مجموعه حاضر با توجه به نیاز یاد شده فراهم گردیده و چنانچه در رفع این کمبود و اعتلای زبان و فرهنگ ایران با توفيق همراه باشد از عنایت خداوند متعال، بیش از پیش، شکرگزار خواهم بود.

گذشته از الطاف خداوندی، همدلی و یاوری این عزیزان در تأليف مجموعه هرگز فراموش نخواهد شد:

- ریاست ارجمند پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی، جناب آقای دکتر مهدی گلشنی؛

- دبیران محترم شورای گسترش زبان و ادبیات فارسی: آقایان قهرمان سليمانی و علی اصغر محمدخانی تا سال ۱۳۸۵، و دبیر کنونی: آقای دکتر عباسعلی وفايي. همچنین مدیر اجرائي شورا، آقای حميدرضا مرادي، و همكاران بخش هاي مربوط به گسترش زبان و ادبیات فارسی؛

- مدیر گرامي پژوهشکده زبانشناسي، خانم دکتر زهره زرشناس، استاد احمد سمييعي (گilanی)، خانم دکتر سهيلا صارمي، آقایان دکتر تقى پورنامداريان و عبدالحسين فرزاد، به ويژه آقای دکتر مصطفى عاصى كه با ويراستاري كتاب هاي سوم و چهارم و نظرهای مشورتی خود، همکاري ارزندهای معمول داشتند؛

- و همکاران هيأت علمي در مرکز بين المللی آموزش زبان فارسي وابسته به دانشگاه تهران، خانم دکتر شکوفه شهيدی و خانم مهين جوکار كه از نظرات مشورتی آنان به كرات سود بردم.

- توصيه های خانم مهین خبيري، مدرس ارجمند ايالت اوهايوی آمريكا، آقایان دکتر فرانكلين لوئيس، ادموند هيرزيگ و دومينيك بروكشا، استادان دانشگاه های برکلي آمريكا، منچستر و آكسفورد انگلستان، در بهبود مجموعه نقشی مؤثر داشت.

- تصويرهای مجموعه با همکاري مسئولان محترم در اين نهايادها فراهم گردید:

وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، سازمان تربیت بدنی، بیمارستان میلاد، موزه ایران باستان، شرکت پست، شهرداری منطقه ۳ تهران، آستان حضرت عبدالعظیم، کاخ - موزه نیاوران، دانشگاه تهران، فروشگاه رفا، بانک ملی، شرکت یادمان سازه، فرهنگستان هنر و چند نهاد دیگر.

- در مراحل اجرایی تألیف و آماده‌سازی، از نظرات و خدمات بخش انتشارات در پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی، و همکاری ارزشمند آقایان سید محمد شکرالله‌ی، مسئول صفحه آرایی، اسحاق حنیفه، مدرس خوش‌نویسی و هنر، و خانم‌ها فاطمه بابایی و اشرف آراسته، مسئول حروف‌نگاری، برخوردار شدم.

- تبادل نظر با مدیران بخش‌های "فارسی" و "تولید رسانه‌ها" در کانون زبان ایران آراستگی بیشتر اثر را در پی داشت و سرانجام با تلاش‌های صمیمانه آقای کامل کریمی راد به عنوان مسئول فی، مجموعه کنونی به چاپ و نشر رسید.

از همه عزیزان نامبرده و یاوران دیگری که ذکر نامشان در اینجا میسر نگردید بسیار سپاسگزارم. مخصوصاً لازم می‌دانم از خدمات دلسوزانه و توصیف‌ناپذیر همسر و فرزندان مهربانم در تمام مراحل اجرای طرح، و نیز به خاطر محدودیت‌های فراوانی که طی مدت تألیف متحمل شدند تقدیر و تشکر نمایم.

احمد صفار مقدم

دانشیار پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

درس یک

تاریخ ایران قبل از ظهور اسلام

واژگان

□ ساخت و ازه

پادشاه اسم + پسوند -ی	اسم	پادشاهی
پیدا صفت + حرف میانجی ی + پسوند -ش	اسم	پیدایش
پیش قید (front, ahead) + رفت، ستاک گذشته "رفتن"	اسم	پیشرفت
جا اسم + نشین، ستاک حال "نشستن"	اسم	جانشین
دختر اسم + پسوند -ک، یعنی دختر کوچک	اسم	دخترک
شكل اسم + گیر، ستاک حال "گرفتن" + پسوند -ی	اسم	شكلگیری
غالب صفت + تنوین آ	قید	غالباً

□ هم خانواده و مشترک

پادشاهی، پادشاه، شاه، شاهزاده، شاهکار، شاهنامه، شاهنشاه، شاهنشاهی
خواباندن، خواب، خواباند، خوابانده، خوابگاه، خوابید، خوابیدن، خوابیده
خوراندن، خوران، خوراند، خورانده، خوردن، خور، خورد، خورده، خوردنی،

خورشت

رواج، رایج

کامل، کاملاً، تکمیل

مستقل، استقلال

مشغول، شغل

واقعه، واقع، واقعاً، واقعی، وقایع

● تمرین ۱. هر جمله را با یکی از کلمات زیر کامل کنید:^{*}

جانشین مرز شکست ظرف وقایع متوقف پیدایش ادامه

۱. حکومت‌های باستانی ایران بیش از سیزده قرن داشت.
۲. جانشینان اسکندر از حکومت اشکانی خوردند.
۳. دخترک میوه را روی میز، جلو میهمان‌ها گذاشت.
۴. ظهور اسلام ادامه حکومت‌های باستانی را ساخت.
۵. حمله اسکندر از مهم دوره هخامنشیان است.
۶. بین بعضی کشورها را رود یا کوه تشکیل می‌دهد.

* وجود تمرین‌های متعدد و متنوع در کتاب‌های کار به معنی الزامی بودن انجام همه‌ی آنها نیست. انتخاب تمرین‌ها و حتی مقدار هر کدام به نظر استاد و انگیزه و هدف زبان‌آموز بستگی دارد.

کدام کلمه جمله "آرایی‌ها از سه ... تشکیل می‌شوند." را کامل می‌کند؟

- (۶) (۵) (۴) (۳) (۲) (۱)

جدول

۷	۶	۵	۴	۳	۲	۱
						
						
						
						
						
						

افقی

۱. جایی و چیزی که کشوری را از کشور دیگر جدا می‌کند حرف ربط به معنی "شرط" ۲. جمع "سر" است + م ۳. زمان بسیار کوتاه مخالف "زیر" ۴. میوه هفت‌سین که حرف اول آن خورده شده است مخالف "قبل" ۵. کلمه‌ای است هم‌ریشه "رایج" ۶. مربوط به دین عدد اول ۷. واقع در جنوب؛ اهل جنوب

عمودی

۱. نام اولین شاهنشاهی ایران قبل از اسلام زمین و آسمان‌ها را آفریده است ۲. مخالف "غیر رسمی" ۳. یکی از رنگ‌ها که در اینجا حرف سوم ندارد غذای بسیاری از مردم با آن درست می‌شود ۴. پسوند اسم‌های "گفتار و ساختار" و + "این" در شعر ۵. قاره‌ای که کشورهای انگلیس، فرانسه و آلمان در آن است؛ حرف چهارم آن را "ب" بنویسید ۶. مخالف "پیدا" عادی نیست و انسان آن را زیاد ندیده و یا نشنیده است ۷. بعد از نود و نه چه وقت؟ چه موقع؟

ساختار

● تمرین ۱. جمله‌ها را با "که"‌ی موصول ترکیب کنید:

ashkaniyan 474 سال حکومت کردند. اشکانیان رقیب رومیان بودند.

ashkaniyan ke 474 سال حکومت کردند رقیب رومیان بودند.

۱. ایران و روم دو امپراتوری بزرگ جهان بودند.

ایران و روم قرن‌ها با هم جنگیدند.

۲. دانشمند در اتفاق نشسته بود و کتاب می‌خواند.

دانشمند صدای در را شنید.

۳. دختر همسایه برای پختن غذا آتش می‌خواست.

دختر همسایه به خانه دانشمند رفت.

۴. ساسانیان آخرین سلسله قبل از اسلام بودند.

ساسانیان ۴۲۷ سال حکومت کردند.

۵. مادها، پارس‌ها و پارت‌ها به ایران آمدند.

مادها، پارس‌ها و پارت‌ها حکومت‌های بزرگی تشکیل دادند.

۶. اسکندر ایرانیان را شکست داده بود.

اسکندر با دختر شاهنشاه ایران ازدواج کرد.

کدام جمله "که"‌ی موصول دارد؟

- (۶) (۵) (۴) (۳) (۲) (۱)

● تمرین ۲. نقش کلمات جمله زیر را در جدول علامت بزنید:

دخترک به خانه برگشت و ظرفی از مادرش گرفت.

ف. متعّدی	ف. لازم	متّهم	مفوعول	فاعل	کلمه
.....	۱. دخترک
.....	۲. خانه
.....	۳. برگشت
.....	۴. ظرف
.....	۵. مادرش
.....	۶. گرفت

در جمله "دخترک ظرف را به همسایه داد." کدام کلمه مفعول است؟

- (۶) (۵) (۴) (۳) (۲) (۱)

● تمرین ۳. زمان هر فعل را در جدول زیر علامت بزنید:

فعل	ح. اخباری	ح. التزامی	گ. ساده	ک. استمراری
۱. زندگی می‌کردند

- ۲. شکست داد
- ۳. مهاجرت کردیم
- ۴. به شمار می‌رود
- ۵. برساند
- ۶. توانستید

 کدام فعل گزشته استمراری است؟

(۶)

(۵)

(۴)

(۳)

(۲)

(۱)

● تمرین ۴. معنی ضرب المثل زیر چیست؟

دانا هم داند و هم پرسد؛ نادان نه داند و نه پرسد.

- ۱. آدم دانا چون زیاد می‌داند سؤال نمی‌کند.
- ۲. آدم نادان هرچیز را که نمی‌داند سؤال می‌کند.
- ۳. آدم‌های دانا و نادان همه‌چیز را می‌دانند و همه‌چیز را می‌پرسند.
- ۴. دانا زیاد می‌داند و سؤال می‌کند. نادان نمی‌داند و سؤال هم نمی‌کند.
- ۵. شخص دانا خیلی چیزها می‌داند ولی خیلی چیزها را هم نمی‌داند.
- ۶. نادان هرچه را که نمی‌داند از دانا می‌پرسد.

● تمرین ۵. معلوم یا مجهول بودن هر فعل را در ستون زمان فعل بنویسید:

فعل	ح. اخباری	ح. التزامی	ک. ساده	ک. استمراری
پرسیدم			معلوم	
۱. شکست بدنهند				
۲. شکست خوردند				
۳. تأسیس کردیم				
۴. نامیده می‌شود				
۵. رانده شدند				
۶. می‌نامیدیم				

کدام فعل معمول است؟

- (۶) (۵) (۴) (۳) (۲) (۱)

□ تاریخ ایران در یک نگاه (تاریخ باستانی ایران)

نام حکومت	تاریخ هجری	تاریخ میلادی	مدت حکومت
مادها	—	۷۰۱ پم تا ۵۵۰ پم	۱۵۱ سال
هخامنشیان	—	۳۳۰ پم تا ۵۵۰ پم	۲۲۰ سال
یونانیان	—	۱۲۹ پم تا ۳۳۰ پم	۲۰۱ سال
اشکانیان	—	۲۲۴ م تا ۲۵۶ پم	۴۸۰ سال
ساسانیان	—	۶۳۶ م تا ۲۲۴ م	۴۱۲ سال

توضیح: یونانیان از سال ۳۳۰ تا سال ۲۵۶ پیش از میلاد بر تمام ایران حکومت کردند ولی با قدرت یافتن اشکانیان، حکومت آنان به تدریج محدود گردید و در سال ۱۲۹ پیش از میلاد به پایان رسید.

حکومت اشکانیان نیز در ابتدا محدود به قسمت‌های شمال شرقی ایران بود و از سال ۱۲۹ پیش از میلاد بر تمام ایران ادامه یافت. بنا بر این، یونانیان و اشکانیان مدتی هم‌زمان در ایران حکومت کردند.

۵۱

- تمرين ۱. کدام يك از چهار جواب مطابق متن درس صحیح است؟

۱. سال ۶۳۶ میلادی چه زمانی است؟

 - ب. پایان حکومت‌های شاهنشاهی
 - ج. آغاز تاریخ باستان ایران

۲. سال ۱ ۷۰ پیش از میلاد چه زمانی است؟

 - ب. آغاز مهاجرت اقوام آریایی
 - د. پایان حکومت‌های شاهنشاهی

۳. کدام شاهنشاهی ایران بیشتر حکومت کردند؟

 - ب. هخامنشیان
 - د. ساسانیان

۴. سرزمین ایران در زمان کدام شاهنشاهی وسیع‌تر بود؟

 - ب. هخامنشیان
 - د. ساسانیان

الف. مادها

 - ج. اشکانیان

الف. مادها

 - ج. اشکانیان

۵. ایالت‌ها و کشورهای شاهنشاهی هخامنشی به چه تعداد می‌رسید؟
- ب. به ۴۶ ایالت و کشور
 د. به ۱۲۰ ایالت و کشور
 ج. به ۳۰ ایالت و کشور
۶. کدام سلسله، یونانیان را بیرون راندند؟
- ب. هخامنشیان الف. مادها
 د. ساسانیان ج. اشکانیان

تمرين ۲. کدام یک صحیح است؟

- (۶) (۵) (۴) (۳) (۲) (۱)

نگارش

● تمرين ۱. با هر گروه از کلمات یک جمله بسازید:

۱. شکست - هخامنشیان - واقعه - زمان
۲. یونانیان - ۷۶ سال - ایران - حکومت کردن
۳. امتحان - شفاهی - گفتگو - انجام شدن
۴. اعتراض - دانشجویان - هفته - ادامه داشتن
۵. گرم کردن - سالن - بخاری - استفاده
۶. قبل - وارد - لطفاً - در زدن

● تمرين ۲. به زبان فودتان ترجمه کنید:

۱. هخامنشیان یونان را در جنگ شکست داده بودند.
۲. حکومت ضعیف آنان به آسانی شکست خورد.
۳. مدتی صبر کردیم تا بخاری اتاق را گرم کرد.
۴. همه بزرگان حکومت در دربار حاضر شدند.
۵. فرهنگ جدیدی در بین مردم شکل گرفته است.
۶. در صدای دخترک شرم و ادب زیادی یافتم.

۳. کلماتی را که می‌شنوید بنویسید:

- ۱ ۲ ۳ ۴ ۵ ۶ ۷ ۸

متن گوته

دختر همسایه و آتش (۱)

یکی از دانشمندان می‌گوید: روزی در اتاقِ خود مشغول خواندن کتاب بودم که شنیدم در می‌زنند. رفتم در را باز کردم. دختر بچه همسایه بود که آتش می‌خواست. بخاری را به او نشان دادم و گفتم: "این آتش. چگونه می‌بری؟ تو که ظرف نداری. کمی صبر کن تا ظرفی بیاورم." دخترک با شرم و ادب گفت: "راضی به زحمت شما نیستم. می‌دانم چگونه بیرم."

گفتار

تمرين ۱. به گونه گفتاري ضبط و مقاييسه کنيد:

۳. خوراندن	۲. خنداندن	۱. خواباندن
۶. می خواست	۵. دانستن	۴. خواندن
۹. شکست	۸. صبر	۷. پیشرفت

تمرين ۲. به گونه گفتاري ضبط و مقاييسه کنيد:

۱. اشکانيان با آنها رقيب بودند.
۲. اين حکومت شما را به استقلال مى رساند.
۳. آنان مى توانند به ما آزادی و استقلال بدنهند.
۴. آن کتابها را مى توانم از شما بخرم.
۵. به او گفت: "آتش آنجا در بخاري است."
۶. آن دختر نتوانست از او چيزی بگيرد.

تمرين ۳. به گونه نوشتاري ضبط و مقاييسه کنيد:

- [۱. آهسته بچه رُو رو پاش خوابوند.]
۲. اگه ظرف داري مى تونی آتیش ببری.
۳. جنگ بین اونا هنوز ادامه داره.

۴. بشینین؛ یه کم باهاتون کار دارم.

۵. اگه بچه بخوابه می‌تونیم بریم.

۶. اگه اینو بخواین بهتون می‌دم.]

۱۰ تمرین ۱۴. همراه با تغییرات لازم، جانشین کنید:

* هخامنشیان حکومت تشکیل دادند.

۱. حکومت بزرگی	۲. تأسیس کردن
۳. شاهنشاهی بزرگی	۴. آنها
۵. بزرگترین	۶. شاهنشاهی جهان
۷. حکومت جهان	۸. آنها خواستند
۹. توانستن	۱۰. موفق شدن

* تمرین جانشینی نباید به همین جمله‌ها محدود شود. استاد می‌تواند تمرین ده جمله‌ای حاضر را ادامه دهد و یا بنا به ضرورت و آمادگی زبان‌آموز، تمرین‌های دیگری در زمینه‌های مورد نیار مانند زمان‌ها، ضمیرها، عددها، اسم‌ها و صفت‌ها طرح و اجرا نماید.

درس دو

تاریخ ایران از ظهور اسلام تا حمله مغول

واژگان

□ ساخت وازه

آن گاه	آن صفت + گاه اسم به معنی زمان، وقت، یعنی آن وقت	قید زمان
پیروزی	پیروز صفت + پسوند -ی	اسم
خندان	خند، ستاک حال خندیدن + پسوند -ان	صفت
خنده	خند، ستاک حال خندیدن + پسوند -ه	اسم
خودداری	خود ضمیر + دار، ستاک حال داشتن + پسوند -ی	اسم
رهبر	ره = راه / اسم + بر، ستاک حال بردن	اسم
شمنده	شم اسم + پسوند -نده	صفت
کوتاه فکری	کوتاه + فکر اسم + پسوند -ی	اسم
گریان	گری، ستاک حال گریستن + پسوند -ان	صفت
ماهیگیر	ماهی اسم + گیر، ستاک حال گرفتن	اسم
نشانه	نشان اسم + پسوند -ه	اسم
نیمه	نیم اسم + پسوند -ه	اسم

▣ هَمْخَانِوَادِهُ وَ مُشَتَّرَكُ

خندان، خنده، خندیدن، خند، خندید، خندیده، خنداندن

گریان، گری، گریست، گریسته، گریه
ملیّت، ملّت، ملل، ملّی، ملّیّت، بین‌المللی

● تمرین ۱. کلمات مربوط به هر موضوع را در جدول بنویسید:

شکست خوردن - ضعیف - دخترک - شرم - کشته شدن - گریان - بازرگان - حمله کردن
صبر - گوناگون - عظمت - مستقل - ماهیگیر - قدرت - غلام - شرمنده - تصرف کردن
هوش - خلیفه - پیروز شدن

صفت	مصدر	اسم معنی	اسم ذات

کدام یک با کلمه "آتش" مرتبط است؟

۶

۵

۴

۳

۲

۱

● تمرین ۲. کلمه‌ی مناسب هر توضیح یا معنی را بنویسید:

- م : ۱. کسی که شغلش گرفتن و فروختن ماهی است
- ت : ۲. از نژاد ترک؛ دارای نژاد ترک
- ا : ۳. بخش بزرگی از یک کشور که حکومت مستقلی دارد
- خ : ۴. در حال خنده
- م : ۵. جدا از کشورهای دیگر و آزاد از نظر سیاسی
- خ : ۶. کسی که بر کشورهای اسلامی حکومت می‌کرد

کدام یک به معنی "عظمت" است؟

- (۶) (۵) (۴) (۳) (۲) (۱)

ساختار

▣ **تاریخ ایران در یک نگاه (از ظهور اسلام تا حمله مغول)**

نام حکومت	تاریخ هجری قمری	تاریخ میلادی	مدت حکومت
حکومت‌های کوچک	اوایل دوره اسلامی	از قرن هفتم	—
سامانیان	۳۸۹ - ۲۷۹	۹۹۸ - ۸۹۲	۱۱۰ سال
آل بویه	۴۴۷ - ۳۲۰	۱۰۵۵ - ۹۳۲	۱۲۷ سال
غزنیان	۳۵۱	۱۱۸۶ - ۹۶۲	۲۳۱ سال
سلجوقیان	۴۲۹	۱۱۹۳ - ۱۰۳۷	۱۶۱ سال
خوارزمشاهیان	۴۹۰	۶۲۸ - ۴۹۰	۱۳۸ سال

توضیح ۱: مذکور حکومت مطابق تاریخ هجری قمری نوشته شده است.

توضیح ۲: آغاز تاریخ هجری، هجرت حضرت محمد از مکه به مدینه در سال ۶۲۲ میلادی است، یعنی سال اول هجری مساوی است با سال ۶۲۲ میلادی.

● **تمرين ۱.** مصدر هر ستاگ را در ستون نشانه مصدری آن بنویسید:

فرست - درخش - برافت - گو - پوشان - جنگ - شناسان - کش - کوب - رو - ایست
گذران - باف - رسان - یاب - شمار - گیر - خند - ده - زای

-یدن	-فتن	-دن	-ادن

کدام مصدر، ستاگ حال بی قاعدة دارد؟

- (۶) (۵) (۴) (۳) (۲) (۱)

● **تمرين ۲.** جمله‌های زیر را به معلوم تبدیل کنید:

۱. دین اسلام توسط ایرانیان پذیرفته شد.

۲. فرهنگ ایرانی به دست سامانیان زنده شد.

۳. دولت آل بویه توسط پسران بویه تشکیل شد.

۴. بغداد به وسیله آل بویه تصرف شد.

۵. کمک کارهای بزرگی توسط این اشخاص انجام شد.

۶. بازرگانان مغول به دست ایرانیان کشته شدند.

کدام جمله معلوم است؟

۶

۵

۴

۳

۲

۱

● تمرين ۳. به جای کلمات رسمی، کلمات غیررسمی بگذرید:

۱. می خواهم زبان بیاموزم.

۲. بهتر است یک اتومبیل بخریم.

۳. اکنون خیلی کار دارم.

۴. نام خانوادگی تو چیست؟

۵. اینجا خیابانی به نام مریم نداریم.

۶. ایشان نظر ما را نمی‌پذیرند.

کدام جمله کلمه‌ی رسمی دارد؟

۶

۵

۴

۳

۲

۱

- تمرین ۴. هر یک از کلمات زیر را در مقابل نقش دستوری آن بنویسید:
دشمن - می‌جنگیم - می‌میرند - تغییرات - دُهم - می‌آموزم - ضعیف‌تر - سومین - لطیف‌تر
دریاها - تنها‌تر - می‌کارید - می‌درخشد - مرغان - صدمین - بهتر - ترکیبات - تازه‌تر
پانزدهم - هزارمین

عدد ترتیبی	صفت برتر	فعل	اسم
.....
.....
.....
.....
.....

کدام کلمه وند صرفی دارد؟

(۶) (۵) (۴) (۳) (۲) (۱)

درک

● تمرين ۱. دو قسمت هر جمله را به هم وصل کنید:

الف. حکومت سامانی بود.	۱. فاصله بین حمله عرب و حمله مغول به
ب. سلجوقیان تأسیس شد.	۲. اعراب مسلمان مدت دو قرن بر
ج. کشته شدن بازرگانان بود.	۳. مهم ترین حکومت قرن سوم هجری
د. ایران حکومت کردند.	۴. آل بویه توانستند
ه. حدود شش قرن می‌رسد.	۵. حکومت خوارزمشاهیان پس از
و. بغداد را تصرف کنند.	۶. دلیل حمله مغول به ایران

● تمرين ۲. جمله‌ها را با توجه به متن درس کامل کنید:

۱. ملت ایران دین مقدس اسلام را کم کم پذیرفتند

اما

۲. سامانیان در مشرق و شمال شرق حکومت می‌کردند

اما

۳. اعراب مدت دو قرن بر ایران حکومت کردند

اما

۴. آل بویه پسران ماهیگیری از اهالی شمال بودند

اما

۵. حکومت سلجوقیان مدت ۱۶۱ سال طول کشید

اما

۶. بازرگانان مغول برای تجارت به ایران آمدند

اما

تمرين ۳. زمان‌گرام حکومت بیشتر بوده است؟

- ۶ ۵ ۴ ۳ ۲ ۱

نگارش

● تمرين ۱. با هر گروه از کلمات یک جمله بسازید:

۱. قیام - مردم - عده - کشته شدن

۲. زمان - آل بویه - بغداد - تصرف کردن

۳. پایخت - سامانیان - شهر - معروف

۴. خلیفه - رهبر - ملت - به شمار رفتن

۵. پلیس - حمله - مردم - خودداری کردن

۶. غلام - ترک نژاد - کم کم - قدرت

● تمرين ۲. به زبان فودتان ترجمه کنید:

۱. تصرف بغداد نشانه قدرت آل بویه بود.

۲. شرح پیروزی و شکست دولتها را در تاریخ می‌خوانیم.

۳. قیام مردم نتیجه کوتاه‌فکری امرا بود.
۴. هیچ‌کس در کلاس نتوانست از خنده خودداری کند.
۵. وزرای ایرانی در حکومت سلجوقیان نقش مهمی داشتند.
۶. زردپوستان ترک‌نژاد دولت‌های مستقلی تشکیل دادند.

تمرين ۳. کلماتي را که می‌شنويد بنويسيد:

-۴۳۲۱
.....۸۷۶۵

متن کوتاه

دختر همسایه و آتش (۲)

دخترک نزدیک بخاری آمد. اوّل کمی خاکستر سرد از بخاری برداشت و بعد کمی آتش روی خاکستر گذاشت. آنگاه رو به من کرد و گفت: "این طور! و با لبی خندان خدادافظی کرد و رفت. من از کوتاه‌فکری خود شرمنده شدم و بر هوش آن دخترک آفرین گفتم.

گفتار

تمرين ۱. به گونه گفتاري ضبط و مقاييسه کنيد:

۱. گریان	۲. خواندن	۳. خندان
۴. راندن	۵. باران	۶. ماندن
۷. پشیمان	۸. تکاندن	۹. زندان

۱۰) تمرین ۲. به گونه گفتاری ضبط و مقایسه کنید:

۱. او بیشتر از این نمی‌تواند برایت کار کند؛ می‌خواهد برود.
۲. ایشان می‌خواهند به تو یک هدیه قشنگ بدهنند.
۳. از کاری که می‌کنید حتماً پشیمان می‌شوید.
۴. با شش تومان یک مداد هم نمی‌تواند بخرد.
۵. می‌شود یکی از آنها را به من بفروشید؟ من می‌خواهم.
۶. کدام یک از دانشجویان در کتابخانه نشسته است؟ باید او را ببینم.

۱۱) تمرین ۳. به گونه نوشتاری ضبط و مقایسه کنید:

- [۱. تموم روز تو اتفاقش می‌خوابه.]
۲. هیچی نمی‌خوره؛ حرف هم نمی‌زنه.
۳. تا می‌تونه پیرن خوب می‌پوشه.
۴. با مترو می‌تونین برین دانشگا.
۵. دندوناش سفید و تمیزه.
۶. نادون هر جا باشه نادونه.]

تمرين ۱۴. همراه با تغییرات لازم، جانشین کنید:

من کارم را در خانه‌ام انجام می‌دهم.

۱. تو	۲. او
۳. ما	۴. شما
۵. آنها	۶. همهٔ ما
۷. بعضی از شما	۸. چند نفر از آنها
۹. کدام یک از شما؟	۱۰. هیچ‌کدام از ما

درس سه

تاریخ ایران از حمله مغول تا دوره معاصر

واژگان

□ ساخت وازه

استبدادی	صفت	استبداد اسم + پسوند -ی
بدي	اسم	بد صفت + پسوند -ی
خوبى	اسم	خوب صفت + پسوند -ی
داخلى	صفت	داخل صفت + پسوند -ی
دانایى	اسم	دان، ستاك حال "دانستن" + پسوند -ا + حرف ميانجي ي + پسوند -ي
سلطنتى	صفت	سلطنت اسم + پسوند -ي
كشتار	اسم	كشت، ستاك گذشته "كشن" + پسوند -ار

□ هم خانواده و مشترک

اشغال، شغل، مشغول
انصاف، بى انصاف، نصف

دانایی، دانستن، دان، دانسته، دانا، دانش، دانشجو، دانشجویی، دانشکده،

دانشگاه، دانشمند

رابطه، ربط، روابط، مریبوط، مرتبط

ضعف، ضعیف

مختصر، اختصار

مسیحی، مسیح، مسیحیت

مشروطه، شرط، شرطی

● تمرین ۱. در دالفل جدول شش کلمه وجود دارد. این کلمات را به کمک هرف

اول آنها بنویسید:

۷ ۶ ۵ ۴ ۳ ۲ ۱

ی	ر	ا	خ	ب	ذ	ش
ج	و	ن	ع	گ	ت	
م	ب	ل	د	ر		
ض	ر	ن	ا	ی	و	
ه	ا	گ	ن	م	ا	
ل	خ	پ	ک	ب	ن	ج
گ	و	د	س	خ	ی	ف

۱		. ب :
۲		. گ :
۳		. خ :
۴		. ر :
۵		. و :
۶		. ر :

● تمرین ۲. کدام یک با کلمات و ترکیبات دیگر مرتبه نیست؟

۱. خنده، خنده‌یدن، خنداندن، خندان، شرم
۲. اشغال، تصرّف، انصاف، غارت، کشتار
۳. خوارزمشاهیان، غزنویان، سامانیان، آل بویه، بازرگانان
۴. بدی، خوبی، دانایی، شاد، زیبایی
۵. باز کردن، اشغال کردن، حمله کردن، بردن، تصرّف کردن
۶. دخترک، لب، ماهیگیر، خلیفه، رهبر

کدام یک با کلمه "قدرت" مرتبط است؟

- ۶ ۵ ۴ ۳ ۲ ۱

ساختار

- تمرین ۱. معنی یا نقش دستوری "ی" در هر یک از ترکیب‌های زیر را مطابق صفحه ۳۴ کتاب درسی بنویسید:

نکره	کشور بزرگی	واقع در	همسايۀ غربي
.....	۱. چيزهای خوردنی
.....	۳. دشمنان داخلی
.....	۵. آغاز کاشی‌کاری
.....	۷. ساکنان مسيحی
.....	۹. مناطق زيادي
.....	۱۰. ارزش دوستی
.....	۴. مدت کوتاهی
.....	۶. جمهوري جديد
.....	۸. ايالات شمالی

کدام یک پسوند "ی" نکره دارد؟

- (۶) (۵) (۴) (۳) (۲) (۱)

● تمرین ۲. مصدر، هر ستاک را در ستون نشانه مصدری آن بنویسید:

کار - برخیز - ساز - درگذر - فرما - جو - بند - شکن - ریز - برگرد - نشین - پرداز
پز - سرا - آموز - گذر - خواه

- ودن -	- مشتن -	- سقنه -	- ختن -
.....
.....
.....
.....

کدام مصدر، ستاک بی قاعده دارد؟

- (۶) (۵) (۴) (۳) (۲) (۱)

● تمرین ۳. هر جمله را با "را" بنویسید:

۱. خوب و بد از هم جدا کنید.

۲. اخلاقش دیگران مجدوب می‌کند.
۳. خان بزرگ همه مهمان‌ها شناخت.
۴. مالش بیشتر از جانش می‌خواهد.
۵. شرح پیروزی او همه شنیده‌اند.
۶. ملا مهمانان در مهمانی خنداند.

در کدام جمله "را" لازم است؟

(۶) (۵) (۴) (۳) (۲) (۱)

- تمرین ۱۰. با هر یک از کلمات زیر و یکی از شش مصدر ساده، مصدر مرگبی بسازید و آن را در مقابل مصدر ساده بنویسید:

آشتی - نامیده - تکان - گریه - پاسخ - نفوذ - ساخته - مهاجرت - بیمار - دستور

کشته - شکست - حکومت - سفارش - دارا - تولد

۱. کردن

۲. شدن

۳. یافتن

۴. دادن

۵. بودن

واژه "تحفیل" با کدام مصدر ساده‌تر می‌تواند مصدر مرگب بسازد؟

- (۶) (۵) (۴) (۳) (۲) (۱)

▣ تاریخ ایران در یک نگاه (از حمله مغول تا دوره معاصر)

نام حکومت	تاریخ هجری قمری	مدّت حکومت	تاریخ میلادی
مغولان و تیموریان	قرن‌های ۷ تا ۹	قرن‌های ۱۳ تا ۱۵	سه قرن ۲۴۳ سال
صفویّه	۹۰۵ - ۱۱۴۸	۱۴۹۹ - ۱۷۳۵	۱۷۳۵ - ۱۸۰۳
افشاریّه	۱۱۴۸ - ۱۲۱۸	۱۷۴۹ - ۱۸۰۳	۷۰ سال
زندیّه	۱۱۶۳ - ۱۲۰۹	۱۷۹۴ - ۱۷۴۹	۴۶ سال
قاجاریّه	۱۲۰۰ - ۱۳۴۴	۱۷۸۵ - ۱۹۲۵	۱۴۴ سال
پهلوی	۱۳۴۴ - ۱۳۰۴	۱۹۲۵ - ۱۹۷۹	۵۳ سال
جمهوری اسلامی	از ۱۳۵۷ هش	از ۱۹۷۹	ادامه دارد

توضیح ۱: مدت حکومت مطابق تاریخ هجری قمری نوشته شده است.

توضیح ۲: آغاز تاریخ هجری، هجرت حضرت محمد از مکه به مدینه در سال ۶۲۲ میلادی است یعنی سال اول هجری مساوی است با سال ۶۲۲ میلادی.

توضیح ۳: سال هجری قمری (هـ) ۳۵۴ روز و سال هجری شمسی (هـ) ۳۶۵ روز است.

● تمرين ۵. معنی خبربالمثل زیر چیست؟

با یک دست دو هندوانه نمی‌توان برداشت.

- ۱. برداشتن یک هندوانه با یک دست کار آسانی است.
- ۲. برداشتن دو هندوانه با یک دست کار مشکلی است.
- ۳. انجام دو کار با هم معمولاً مشکل است.
- ۴. هندوانه اغلب سنگین است و هر کس می‌تواند فقط یکی را بردارد.
- ۵. هر دست مخصوص برداشتن یک چیز است، نه بیشتر از یکی.
- ۶. انسان دو دست دارد و با دو دست باید فقط یک چیز را برداشت.

درک

● تمرین ۱. ترتیب درست جمله‌ها را با عدد نشان دهید:

- ➤ ۱. ① اما اشکانیان نگذاشتند که یونانیان در ایران بمانند.
 ② دومین شاهنشاهی ایران را هخامنشیان تشکیل دادند.
 ③ بعد، یونانیان هخامنشیان را شکست دادند و بر ایران تسلط یافتند.
 ④ اولین حکومت شاهنشاهی در ایران را مادها تأسیس کردند.
- ➤ ۲. ① پادشاهی ماد اولین حکومت آریایی‌ها به شمار می‌رود.
 ② و شاهنشاهی ساسانی آخرین حکومت پیش از اسلام است.
 ③ پیش از مهاجرت آریایی‌ها، مردمی در فلات ایران زندگی می‌کردند.
 ④ آریایی‌ها پس از مهاجرت قدرت یافتند و حکومت تشکیل دادند.

۳. ① و اعراب بر این سرزمین تسلط یافتند.

② بنابراین، قیام‌های مردم برای کسب استقلال آغاز شد.

③ با حمله اعراب، آخرین شاهنشاهی ایران سقوط کرد.

④ اما قبول حکومت جدید برای ایرانیان مشکل بود.

۴. ① شهر بخارا اکنون در جمهوری ازبکستان قرار دارد.

② بنا بر این می‌بینیم که ایران چقدر بزرگ‌تر از امروز بوده است.

③ پایتخت این دولت، شهر بخارا، در شمال شرق ایران قرار داشت.

④ اوّلین دولت بزرگ ایرانی پس از تسلط اعراب دولت سامانی بود.

۵. ① حمله مغول آغاز دوره تلخ تاریخ ایران است.

② کشتار و ویرانی شهرها در این سه قرن نظیر نداشته است.

③ مغولان و تیموریان حدود سه قرن بر ایران حکومت داشتند.

④ پس از حمله مغول، حمله تیمور واقعه تلخ دیگری به شمار می‌رود.

۶. ① او اصفهان را به پایتختی کم‌نظیر در جهان تبدیل کرد.

② این دولت صفوی نام داشت و شاه عباس مشهورترین پادشاه بود.

③ و اوّلین دولت ایرانی را پس از چند قرن تشکیل داد.

④ شاه عباس اوّل ایران را به استقلال کامل رساند.

تمرين ۲. مدّت حکومت کدام سلسله صحیح است؟

۶

۵

۴

۳

۲

۱

نگارش

● تمرین ۱. با هر گروه از کلمات یک جمله بسازید:

- ۱. کشتار - ویرانی - دوره - دیگر
- ۲. خارجیان - نفوذ - ایران - پیدا کردن
- ۳. روابط - ایران - اروپا - شانزدهم
- ۴. حکومت - گذشته - اغلب - استبدادی
- ۵. چنگیز - فاتح - زمان - به شمار رفتن
- ۶. روستایی - صبح - شب - مزرعه

● تمرین ۲. به زبان فودتان ترجمه کنید:

۱. حضرت مسیح مقام و احترام زیادی در بین مسلمانان دارد.
۲. ویژگی حکومت‌های استبدادی، قدرت بسیار حاکمان است.
۳. اوج بدی و بی‌انصافی دشمن، کشنن همه بچه‌ها بود.
۴. بعضی سران ایلهای ایران به سلطنت رسیده‌اند.
۵. اوج عظمت و شکوه اصفهان در زمان صفویه بوده است.
۶. حکومت قاجار، ایران را به کشوری ضعیف و کوچک تبدیل کرد.

● تمرین ۳. کلماتی را که می‌شنوید بنویسید:

- ۱. ۲. ۳. ۴. ۵. ۶. ۷. ۸.

متن کوتاه

ملا نصرالدین و حرف مردم (۱)

روزی ملا پسرش را سوار خر کرده بود و خودش پیاده دنبال خر می‌رفت
که در راه به عده‌ای رسیدند.

یکی از آنها گفت: "عجب دنیایی شده که دیگر هیچ پسری به فکر پدرش نیست. ببینید، این پسر خودش سوار خر شده و پدر پیش پیاده دنبالش می‌رود!"

پسر ملا که این حرف را شنید از خر پیاده شد. پدرش را سوار کرد و خودش پیاده به دنبال او راه افتاد.

کمی که رفتند به عده دیگری رسیدند. یکی از آنها گفت: "چه آدم بی‌انصافی است! خودش سوار خر شده، پسرش پیاده دنبالش می‌رود. خوب است حداقل پسرش را هم سوار کند تا او خیلی خسته نشود!"

کفتار

تمرین ۱. به گونه گفتاری ضبط و مقایسه کنید:

۱. جوانی	۲. زندیه	۳. کدام
۴. پیشرفت	۵. آتش	۶. صفویه
۷. گلدان	۸. زندان	۹. دانه

 تمرین ۲. به گونه‌گفتاری ضبط و مقایسه کنید:

۱. پسته خندان پسته‌ای است که دهان باز دارد.

۲. مادر، بچه‌اش را با زحمت خواباند و شروع به کار کرد.

۳. نمی‌گذارم قبل از شام از اینجا بروید؛ حتماً باید شام بخورید.

۴. می‌توانید شب در یکی از این اتاق‌ها بخوابید.

۵. اینجا می‌نشینیم تا نشانی خانه را به من بدهید.

۶. او به زندان می‌رود تا به زندانی‌ها درس بدهد.

 تمرین ۳. به گونه نوشتاری ضبط و مقایسه کنید:

[۱. برات نامه رسیده؛ اونو رو میز گذاشت.]

.....
۲. هیچ‌کدامشون چیزی نمی‌خوان.

.....
۳. رو این غذا رو بپوشونین تا تمیز بمونه.

.....
۴. بشین تا برات یه خبر خوب بخونم.

.....
۵. شما می‌تونین کارتونو از فردا شروع کنین.

.....
۶. درسو خوب بخونه می‌فهمه؛ چرا نفهمه؟]

 تمرین ۴. همراه با تغییرات لازم، جانشین کنید:

پادشاهان صفوی دشمنان را شکست دادند.

۲. دشمنان این کشور

۱. دشمنان ایران

-
۴. صفویّه	۳. دشمنان داخلی را
۶. شهرهای زیادی	۵. بر شهرها تسلط یافتن
۸. تمام کشور	۷. همه‌جا
۱۰. به استقلال رساندن	۹. کشور را آزاد کردن

درس چهار

فرهنگ و تمدن ایران (۱)

واژگان

■ ساختِ واژه

آزاده	اسم، صفت	آزاد اسم + پسوند -ه
بشری	صفت	بشر اسم + پسوند -ی
پایبندی	اسم	پا = پای اسم + بند، ستاک حال "بستان" + پسوند -ی
پایداری	اسم	پا = پای اسم + دار، ستاک حال "داشتن" + پسوند -ی
پیامبر	اسم	پیام اسم (message) + بر، ستاک حال "بردن"
درستی	اسم	درست صفت + پسوند -ی
سرچشمہ	اسم	سر اسم + چشمہ
هزاره	اسم	هزار عدد + پسوند -ه
هماهنگ	صفت	هم + آهنگ اسم

■ هم خانواده و مشترک

پاکیزه، پاک، پاکیزگی

مجذوب، جذاب

نسبت، مناسب

● تمرین ۱. کلمات مخالف را به هم وصل کنید:

شکست خنده زنده شدن گریه کردن قدرت بدی نادانی

دانایی خنديدين خوبی ضعف پیروزی مردن گریه

۶۰ کدام یک مخالف "پیدا شدن" است؟

- (۶) (۵) (۴) (۳) (۲) (۱)

● تمرین ۲. کدام کلمه با موضوع هرگز رو هم مرتبط است؟

	۱. شادی
	۲. دین
	۳. ویژگی خوب
	۴. ویژگی بد
	۵. انسان
	۶. حکومت ایرانی
- قیام، خنده، اعتراض، تحمیل، سقوط
- هوش، سیاست، مسیحیت، سلامتی، ضعف
- صبر، غارت، کشتار، حمله، اشغال
- انصاف، ادب، دروغ، پاکیزگی، درستی
- اسب، بز، چشم، چراغ، آشپز
- مغول، تیمور، سامانی، بودایی، زردشتی

۶۱ کدام یک به معنی "تهذیف" است؟

(۶) (۵) (۴) (۳) (۲) (۱)

ساختار

- ▣ **حذف فعل در جمله‌های مرکب** - در جمله‌های مرکبی که دارای فاعل مشترک بوده و افعال آنها گذشته نقلی باشد می‌توانیم شناسه‌های «بودن» را از فعل جمله اول حذف کنیم:
 - ایرانیان از همه تمدن‌ها استفاده کرده‌اند.
 - ایرانیان بر همه تمدن‌ها اثر گذاشته‌اند.
 - ایرانیان از همه تمدن‌ها استفاده کرده و بر آنها اثر گذاشته‌اند.

● **تمرین ۱. جمله‌ها را ترکیب کنید:**

۱. ایرانیان بر سر راه تمدن‌های شرق و غرب ساکن بوده‌اند.

ایرانیان از همه تمدن‌های موجود استفاده کرده‌اند.

۲. آنها از پدیده‌های جدید فرهنگی استقبال کرده‌اند.

آنها پدیده‌های جدید فرهنگی را با ذوق ایرانی هماهنگ ساخته‌اند.

.....

۳. مهاجمان بر این سرزمین تسلط یافته‌اند.

مهاجمان شهرها را ویران کرده‌اند.

۴. اشکانیان دشمنان را بیرون رانده‌اند.
اشکانیان حکومت جدیدی تشکیل داده‌اند.

۵. سربازان این سرزمین مهاجمان را شکست داده‌اند.
سربازان این سرزمین ما را به استقلال رسانده‌اید.

۶. ما هر یک از نامه‌های دیروز را خوانده‌ایم.
ما به هر یک از نامه‌های دیروز پاسخ داده‌ایم.

● تمرین ۲. با هر یک از کلمات زیر و یکی از پنج مصدر پایین، مصدر مرکبی بسازید و آن را در مقابل مصدر ساده بنویسید:

نگاه - تبریک - شکست - طول - لازم - آفرین - قدم - وجود - غم - در
تکان - حرف - ادامه - میل

۱. خوردن

۲. گفتن

۳. زدن

۴. کشیدن

۵. داشتن

۱۰) **واژه "اثر" با کدام یک، مصدر، مرکب می‌سازد؟**

- (۶) (۵) (۴) (۳) (۲) (۱)

● تمرین ۳. جمله‌هایی را که در متن درس چوار با فعل‌های زیر ساخته شده‌اند به صورت کوتاه و ساده بنویسید:

۱. آغاز می‌شود
۲. تأسیس کردند
۳. استفاده کرده‌اند
۴. اثر گذاشته‌اند
۵. آفریده است
۶. حفظ کردند

۱۰) **کدام فعل مجهول است؟**

- (۶) (۵) (۴) (۳) (۲) (۱)

● تمرین ۴. جمله‌های زیر را به مجهول تبدیل کنید:

۱. انسان‌ها را به راستگویی دعوت می‌کرد
۲. یونانیان ایرانیان را شکست دادند
۳. فرهنگ این کشور را رواج می‌دهیم
۴. حاکم، حکومت کوچکی تشکیل داد
۵. سرزمین مستقلی به وجود آوردند

۶. از همه تمدن‌ها استفاده می‌کنیم.

کدام فعل مجهول است؟

- ۶ ۵ ۴ ۳ ۲ ۱

﴿افعال بی‌شناسه﴾ - علاوه بر "باید، نباید، می‌توان، نمی‌توان، از "شدن" نیز می‌توانیم به صورت بی‌شناسه استفاده کنیم:
باید زود خوابید. نباید زود خوابید.
می‌توان زود خوابید. نمی‌توان زود خوابید.
می‌شود زود خوابید. نمی‌شود زود خوابید.

● تمرین ۵. افعال بی‌شناسه را با فاعل "ما" بنویسید:

ما باید زود بخوابیم. باید زود خوابید.

۱. می‌توان دشمن را شکست داد.

۲. نمی‌توان هر عقیده‌ای را تحمیل کرد.

۳. گاهی باید از خنده خودداری کرد.

۴. نباید همیشه از دیگران تقلید کرد.

۵. می‌شود کارها را بهتر هماهنگ کرد.

۶. نمی‌شود بچه‌ها را از هم جدا کرد.

کدام جمله فعل بی‌شناسه دارد؟

(۶) (۵) (۴) (۳) (۲) (۱)

درگ

● تمرین ۱. هر سؤال را به جواب مناسب آن وصل کنید:

الف. دورهٔ مغول و تیمور	۱. حکومت ماد چه مدت طول کشید؟
ب. ۱۵۱ سال	۲. یونانیان با کدام حکومت جنگیدند؟
ج. در زمان قاجار	۳. اوّلین حکومت‌های اسلامی ایران کدامند؟
د. با حکومت هخامنشی	۴. کدام حکومت بغداد را تصرف کرد؟
و. حکومت آل بویه	۵. دورهٔ تلخ تاریخ ایران کدام است؟
ه. سامانیان و آل بویه	۶. انقلاب مشروطه در چه زمانی روی داد؟

● تمرین ۲. به سؤال‌های زیر مطابق متن درس‌ها جواب دهید:

۱. صفحهٔ ۳۱ سطر ۹: "همین دوره" چه دوره‌ای است؟

.....

۲. صفحهٔ ۳۲ سطر ۷: "نظام استبدادی" نظام کدام حکومت است؟

.....

۳. صفحهٔ ۴۶ سطر ۶: منظور از "این سرزمین" کدام سرزمین است؟

.....

۴. کدام اصول فرهنگ ایرانی در صفحهٔ ۴۶ آمده است؟

۵. صفحه ۴۶ سطر ۱۴: درس‌های آینده کدام درس‌هاست؟

۶. از تأسیس جمهوری اسلامی ایران تا سال ۲۰۰۰ م چند سال گذشته است؟

تمرين ۳. کدام یک به فرهنگ و تمدن مربوط است؟

- ۶
- ۵
- ۴
- ۳
- ۲
- ۱

نکارش

● تمرين ۱. با هر گروه از کلمات یک جمله بسازید:

۱. پایبندی - دین - کشور - شکل

۲. تاریخ - حکومت - بشر - هزار

۳. فرهنگ - تمدن - اجزا - تشکیل

۴. نجیب - عربی - جمع - نجبا

۵. معمولاً - پدیده - جدید - استقبال کردن

۶. اکنون - هزاره - میلادی - زندگی کردن

● تمرين ۲. به زبان فودتان ترجمه کنید:

۱. پایبندی به دین و اخلاق از اصول فرهنگی شماست.

۲. میراث فرهنگی این کشور جهانیان را مجدوب ساخته است.

۳. پیامبران نمونه صبر، اخلاق، راستی و درستی اند.
۴. راز موفقیت او استعداد و هوش فراوانش است.
۵. دست کم روزی چند ساعت نسبت به شما بیشتر کار می‌کند.
۶. لازم‌ترین کار هماهنگ کردن برنامه‌هاست.

متن ۵و تاھ

مُلَّا نَصْرُ الدِّين و حِرْفُ مَرْدَم (۲)

وقتی ملا این حرف را شنید پسرش را هم سوار کرد اما کمی بعد به چند نفر جوان رسیدند و یکی از آنها گفت: "چه آدم‌های بی‌انصافی پیدا می‌شوند! توی این هوای گرم هر دو نفر سوار یک خر پیر شده‌اند!" ملا و پسرش وقتی این حرف را شنیدند هر دو پیاده شدند و دنبال خر راه افتادند. طولی نکشید که مردی آمد و گفت: "چقدر بی‌انصاف هستید که یک خر خسته و تشنه را با خودتان می‌برید!" ملا و پسرش که از این حرف‌ها خسته شده بودند تصمیم گرفتند آخرین کار را هم که نکرده بودند بکنند: خر را دو نفری روی دوششان گذاشتند و به راه ادامه دادند!

تمرين ۳. کلماتي را که می‌شنويد بنويسيد:

۱. ۲. ۳. ۴.

.....۸۷۶۵

کَفْتَار

تمرین ۱. به گونه کفتاری ضبط و مقایسه کنید:

۳. پیراهن	۲. دهان	۱. دندان
۶. می‌شناسم	۵. ارزان	۴. گران
۹. می‌آورم	۸. می‌شمارم	۷. می‌فروشم

تمرین ۲. به گونه کفتاری ضبط و مقایسه کنید:

۱. به آقایان بگویید که آن اتاق خیلی گرم است.
۲. آنها نمی‌توانند هرجا که می‌خواهند بنشینند.
۳. هر خانم خانه‌دار روزی چند ساعت در آشپزخانه کار می‌کند.
۴. می‌دانستم که در آن خیابان کسی را نمی‌شناسم.
۵. بهتر است مبلغی دیگر به او بدهید.
۶. می‌خواهد شش سال دیگر درس بدهد.

تمرین ۳. به گونه نوشتاری ضبط و مقایسه کنید:

- [۱. کتابخونه کوچیکه؛ کتاب کم داره.]
۲. پیرنی که برات خریدم کجاست؟
۳. من می‌گم بشینین حرف بزنین.

۴. یه نفر باید بیاد بهشون کمک کنه.

۵. اینا میان که باهات درس بخونن.

۶. هرچی دارین بذارین رو میز.]

تمرین ۱۴. همراه با تغییرات لازم، جانشین کنید:

پیرمرد در باغی کار می‌کرد.

۲. باغ بزرگی

۱. پیرمرد و پسرش

۴. آنها

۳. سبزی کاشتن

۶. درخت میوه

۵. در باغشان

۸. ما سال دیگر

۷. ما

۱۰. امسال

۹. ما می‌خواهیم

درس پنج

فرهنگ و تمدن ایران (۲)

وازگان

□ ساخت وازه

پا اسم + حرف میانجی ی + پسوند -ه	پایه	اسم
حیرت اسم + پسوند -آور، یعنی بسیار عجیب	حیرت آور	صفت
شاه اسم "اصلی، مهم" + راه یعنی راه اصلی و مهم، بزرگراه	شاهراه	اسم
عاشق صفت + پسوند -انه	عاشقانه	صفت، قید
عاقل صفت + پسوند -انه	عاقلانه	صفت، قید
غیر + دین اسم + پسوند -ی	غیردینی	صفت
فدا اسم sacrifice + کار اسم + پسوند -ی	فداکاری	اسم
کار اسم + برد، ستاک گذشته "بردن" یعنی شکل به کار بردن، استفاده	کاربرد	اسم
کشور اسم + دار، ستاک حال "داشت" + پسوند -ی	کشورداری	اسم
گنبد اسم + پسوند -ی، یعنی مانند گنبد	گنبدی	صفت

﴿ هَمْ خَانِوَادَهُ وَ مُشَتَّرَكُ ﴾

آبراه، آب، آبان، آبی

اختراع، مخترع

پایه، پا، پایبندی، پایداری

شمرده، شمار، شمرد، شمارش، شماره

صمیمانه، صمیمی

عاشق، عشق، عاشقانه، عشقی

عقل، عاقلانه، عقل

حدود، حدود، در حدود

● تمرین ۱. کلمات هم‌معنی را به هم وصل کنید:

بیرون ظهور پیروز حداقل تصرف با این همه

دست کم با وجود این خارج پیدایش فاتح اشغال

کدام یک با کلمه "سرابجام" هم‌معنی است؟

(۶)

(۵)

(۴)

(۳)

(۲)

(۱)

● تمرین ۲. با هر گروه از هروف، یک کلمه درست کنید:

ق	الف	۱. ق - ل - ا - خ
ع	م	۲. م - ر - ع - ت - خ
ر	ز	۳. ز - د - ی - ج - ن
ب	م	۴. ب - و - ذ - ج - م
ش	پ	۵. ش - د - پ - ی - ا - ی
ع	ا	۶. ا - ا - خ - ع - ت - ر

املای صحیح کلمه "عاشق" کدام است؟

- (۶) (۵) (۴) (۳) (۲) (۱)

ساختار

● تمرین ۱. جمله اول را با فعل گذشته نقلی به صورت کامل بنویسید:

۱. روش کشورداری هخامنشیان مورد تحسین اقوام مختلف بوده و حکومت‌های دیگر از آن تقلید کرده‌اند.

۲. معماری دوره هخامنشی با کاخ‌های باشکوه آغاز شده و بر معماری دوره‌های بعد اثر گذاشته است.

۳. معماری ایرانی با بنای‌های گنبدی ساسانی ادامه یافته و بر معماری اسلامی اثر گذاشته است.

۴. بچه‌ها با شنیدن صدای زنگ ساعت از خواب بیدار شده و با دوستانشان به مدرسه رفته‌اند.

۵. او در آغاز تعطیلات تابستان اتومبیل نوی خریده و مددی با آن به مسافرت رفته است.

۶. ما خودمان در روزهای تعطیل فرش کوچکی باfte و به یکی از دوستانمان هدیه داده‌ایم.

۱۰) فعل کدام یک گذشته نقلی است؟

- (۶)
- (۵)
- (۴)
- (۳)
- (۲)
- (۱)

﴿**بدل** - بدل کلمه یا عبارتی است که اسم قبل از خود را توصیف می‌کند و می‌تواند جانشین آن شود. بدل با ویرگول همراه است:

تهران، پایتخت ایران، جمعیت زیادی دارد.

در جمله بالا، "پایتخت ایران" بدل "تهران" است و می‌توانیم به جای "تهران" بگوییم:

پایتخت ایران جمعیت زیادی دارد.

بدل می‌تواند مسنده جمله باشد: تهران پایتخت ایران است.

● تمرین ۲. بدل هر جمله را به صورت مسندر بنویسید:

۱. نادر، یکی از سران ایل افشار، حکومت افشاریه را تأسیس کرد.

۲. فارسی، یکی از زبان‌های هندواروپایی، در قسمتی از آسیا رواج دارد.

۳. خیام، شاعر معروف ایرانی، در قرن پنجم هجری زندگی می‌کرد.

۴. ریچارد فرای، استاد دانشگاه هاروارد، ایران‌شناس معروفی است.

۵. آرامگاه آرتور پوپ، ایران‌شناس آمریکایی، در اصفهان است.

۶. مادربزرگ، زن پیر و مهربان، به بچه‌ها علاقهٔ زیادی داشت.

کدام جمله دارای بدل است؟

(۶)

(۵)

(۴)

(۳)

(۲)

(۱)

● تمرین ۳. با هر کلمه و پسوند داده شده، کلمه جدیدی بسازید:

+ انه

۱. صمیمی

+ ار

۲. ساختن

.....	←	چه	+	قالی
.....	←	ار	+	گفتن
.....	←	گاه	+	زادن
.....	←	انه	+	عاشق

کدام کلمه یکی از پسوندهای بالا را دارد؟

- (۶) (۵) (۴) (۳) (۲) (۱)

● تمرین ۴. جمله‌های زیر را با فاعل "آدم" یا "انسان" بنویسید:

۱. نباید نظر شخصی را تحمیل کرد.
۲. نمی‌توان بچه را از مادر جدا کرد.
۳. می‌توان با همه دوست بود.
۴. باید برنامه‌ها را هماهنگ کرد.
۵. باید برای خانواده فداکاری کرد.
۶. می‌توان از کار بد خودداری کرد.

کدام جمله فعل بی‌شناسه دارد؟

- (۶) (۵) (۴) (۳) (۲) (۱)

● تمرین ۵. جمله‌ها را با فعل تک‌شناسه بنویسید:

چون تنها بودم (فکر کردم) که تو را صدا کنم.

چون تنها بودم به خدروم رسید که تو را خدا کنم.

۱. (دوست دار) بچه ها را بخندانم.

۲. همه آنها خسته بودند و (می خواستند بخوابند).

۳. وقتی داستان را شنید (به خنده افتاد).

۴. کاری که تو کردی بد بود؛ هیچ کس (دوست نداشت).

۵. وقتی که کار یا ورزش نمی کنم خیلی (گرسنه نمی شوم).

۶. در روزهای گرم تابستان معمولاً همه (تشنه می شوند).

کدام جمله فعل تک‌شناسه دارد؟

۶

۵

۴

۳

۲

۱

● تمرین ۶. معنی ضرب المثل زیر چیست؟

کوه به کوه نمی رسد؛ آدم به آدم می رسد.

- ۱. آدم‌ها از کوه‌نوردی خیلی لذت می‌برند.
- ۲. برای رسیدن به کوه باید راه زیادی را پیاده برویم.
- ۳. بعضی تصوّر می‌کنند که انسان هرگز به قله نمی‌رسد.
- ۴. هر کار با دیگران بکنیم مهم نیست چون آنها را دیگر نمی‌بینیم.
- ۵. ما، بر عکس کوه‌ها، به هم می‌رسیم؛ باید با هم رابطهٔ خوبی داشته باشیم.
- ۶. هر کار بدی با کوه‌ها بکنیم مهم نیست چون آنها به ما نمی‌رسند.

درگ

● تمرین ۱. کدام یک از چهار جواب مطابق متن درس صحیح است؟

۱. بنایی گنبدی از زمان کدام سلسله آغاز شده است؟

□ ب. ساسانی	□ الف. هخامنشی
□ د. صفوی	□ ج. اشکانی

۲. کدام یک از کارهای هخامنشیان است؟

□ ب. کندن قنات	□ الف. اختراع پست

□ د. همه آنها

□ ج. کندن آبراه سوئز

۳. حکومت‌های بعد از ظهور اسلام کدامند؟

□ ب. سامانیان و آل بویه	□ الف. ساسانیان و آل بویه

□ د. سامانیان و هخامنشیان	□ ج. آل بویه و اشکانیان

۴. امای کدام سلسله پسران ماهیگیر بودند؟

□ ب. ساسانیان	□ الف. سامانیان

□ د. غزنویان	□ ج. آل بویه

۵. در زمان کدام حکومت سرزمین‌های زیادی از ایران جدا شد؟

- الف. حکومت صفوی
□ ب. حکومت پهلوی
□ ج. حکومت قاجار
□ د. حکومت زندیه

۶. کدام یک پایه‌های فرهنگ و تمدن ایرانند؟

- ب. زبان و ادبیات
□ د. همه آنها
□ الف. هنر و معماری
□ ج. علم و دین

۱۰) تمرین ۲. کدام یک به تاریخ ایران مربوط است؟

- (۶) (۵) (۴) (۳) (۲) (۱)

نگارش

● تمرین ۱. با هر گروه از کلمات یک جمله بسازید:

۱. فداکاری - شدن - پیروزی - دست یافتن
۲. کندن - قنات - انتقال - ممکن
۳. زنجیر - وسیله - شکایت - انوشهروان
۴. روش - کشورداری - حکومت - ادامه یافتن
۵. کanal - دستور - داریوش - ساختن
۶. شاهراه - کار - بزرگ - شمرده شدن

● تمرین ۲. به زبان فودتان ترجمه کنید:

۱. او پادشاه عادلی بود و عاقلانه حکومت می‌کرد.
۲. بعد از مدتی کanal را به دریاچه متصل کردند.
۳. همه آنها عاشقانه به میهنshan خدمت می‌کنند.
۴. اگر کسی شکایتی داشت باید زنجیر را می‌کشید.
۵. قبل از آغاز درس جدید، به درس قبل اشاره کنید.
۶. رابطه صمیمانه و عاشقانه‌ای بین آنها دیده می‌شد.

متن کوتاه

آنوشیروان عادل (۱)

خُسْرُو آنوشیروان، شاهنشاه ساسانی، پادشاه عادلی بود و به این دلیل به عادل شهرت داشت. او دوست داشت همه مردم بتوانند اگر شکایتی دارند او را ببینند. به دستور آنوشیروان، زنجیری از دروازه کاخ به داخل کاخ کشیدند و به انتهای زنجیر که در اتاق او بود زنگی بستند. هر وقت کسی زنجیر را تکان می‌داد آنوشیروان صدای آن را می‌شنید. روزی آنوشیروان صدای زنگ را شنید. نگاه کرد؛ دید خری خود را به زنجیر می‌زند. خنده‌اش گرفت ...

 تمرین ۳. کلماتی را که می‌شنوید بنویسید:

۱. ۲. ۳. ۴.

.....۸۷۶۵

گفتار

تمرين ۱. به گونه گفتاري ضبط و مقاييسه کنيد:

۳. هرچه	۲. مگر	۱. آشپزخانه
۶. برايم	۵. همان	۴. هركه
۹. برايمان	۸. برايش	۷. برايت

تمرين ۲. به گونه گفتاري ضبط و مقاييسه کنيد:

۱. خواندن بعضی از آن کتاب‌ها واقعاً مشکل است.
۲. تا می‌توانی شیر خودت را به بچه بده.
۳. گريهاش نشان می‌داد که پدرش نمی‌آيد.
۴. روی هرکدام از آنها را با یک چيزی بپوشانيد.
۵. از آنها خواستم به همه غذا بدهنند.
۶. هرکس هرچه می‌خواهد بگويد؛ اشكالی ندارد.

تمرين ۳. به گونه نوشتاري ضبط و مقاييسه کنيد:

[۱. گرسنه‌مه. هيچي نخوردم.]

.....۲. تشنهم شده امّا نمي‌تونم آب بخورم.

.....۳. اون تو آشپزخونه داره غذا مي‌پزه.

۴. یه زندونی از زندون آزاد شده.

۵. ازتون می خوام بموین شام بخورین.

۶. چرا داروخونه رو زود می بندن؟

تمرين ۱۴. همراه با تغییرات لازم، جانشین کنید:

انوشیروان دستور داد که زنجیری بکشند.

۲. از دروازه زنجیری

۱. پادشاه

۴. زنجیری به اتاقش

۳. دروازه کاخ

۶. گفتن

۵. حاکم

۸. امیر

۷. به اتاق کارش

۱۰. از بیرون کاخ

۹. خواستن

درس شش

دین‌های ایرانی: زرده‌شی، مهرپرستی، مانوی

وازگان

□ ساخت وازه

آسمان	صفت	آسمانی	آسمان اسم + پسوند -ی
آفریننده	اسم، صفت	آفرین، ستاک حال آفریدن + پسوند -نده	آفریننده
پرستش	اسم	پرست، ستاک حال پرستیدن + پسوند -ش	پرستش
روشنی	اسم	روشن صفت + پسوند -ی	روشنی
زشتی	اسم	زشت صفت + پسوند -ی	زشتی
سعادتمند	صفت	سعادت اسم + پسوند -مند	سعادتمند
عادلانه	صفت، قید	عادل صفت + پسوند -انه	عادلانه
مانوی	اسم، صفت	مانی اسم + پسوند -ی (ی به و تبدیل می‌شود)	مانوی
مسيحيت	اسم	مسيح اسم + پسوند -يّت	مسيحيت
مؤدبانه	صفت، قید	مؤدب اسم + پسوند -انه	مؤدبانه
مهربان	صفت	مهر اسم + پسوند -بان	مهربان

مهرپرستی اسم مهر اسم + پرست، ستاک حال "پرستیدن" + پسوند -ی
 نجاتدهنده اسم، صفت نجات اسم + ده، ستاک حال "دادن" + پسوند -نده

﴿ هَمْ خَانِوَادِهِ وَ مُشَتَّرِكَ ﴾

آفریننده، آفرید، آفریدن، آفریده، آفرین، آفرینش
 پرستش، پرست، پرستید، پرستیدن، پرستیده، مهرپرستی
 عادلانه، عادل، عدالت
 مقدار، به قدری، چقدر، قدر
 مؤدب، ادب، ادبیات، مؤدبانه
 مهربان، مهر، مهرپرست، مهرپرستی

● تمرين ۱. هر جمله را با یکی از کلمات زیر کامل کنید:

سلطنتی زشت عاقلانه خنده تقوا مسیحیان نجاتدهنده خاکستر

۱. باید و عادلانه تصمیم گرفت.
۲. با درستی و رابطه‌ای ندارد.
۳. پیامبران انسان به شمار می‌روند.
۴. حضرت مسیح پیامبر جهان است.
۵. کاخ‌های در شمال شهر واقعند.

۶. و شادی بچه‌ها حیرت آور بود.

۷. کدام کلمه جمله "از کار رشت ... کنید." را کامل می‌کند؟

- ۶ ۵ ۴ ۳ ۲ ۱

جدول

۷	۶	۵	۴	۳	۲	۱
🐘						
	🐘					
🐘				🐘		
		🐘				
			🐘			
				🐘		🐘
		🐘				

افقی

- راه‌های وسیع و طولانی بین شهرهای بزرگ و کشورها؛ بزرگراه ۲. نام خانوادگی "در زبان فرانسه که در فارسی هم به کار می‌رود، مخصوصاً در گفتار ♦ حرف بعد از "د". ۳. بیشتر از این لازم نیست؛ ... است ۴.
- "همین" است اما به دور اشاره می‌کند (حرف چهارم آن را "ل" بنویسید) ♦ از هر نوشابه‌ای بهتر است و تقریباً همه مردم وقتی تشنه می‌شوند می‌خورند ۵. your را با املای فارسی بنویسید ♦ امر مفرد "زدن"
- در دین زردهشتی به اهور مزدا کمک می‌کند ۷. مخالف "قوی" ♦ تکرار یک حرف

عمودی

- به صورت گفتار، نه نوشتار ۲. عدد یازده ♦ زمان و وقت ۳. کسی که با ما کار می‌کند یا کارش با کار ما یکی است ۴. واحد پول ایران ♦ تلفظ حرف "ف" در زبان انگلیسی ۵. اوّلین حرف الفبای فارسی ♦ پیشوندی به معنی "بدون" ۶. بعد از عدد ده می‌آید اما به جای "د" حرف "ز" را بنویسید ۷. به معنی "من" است اما بسیار مؤدبانه

ساختار

- تمرین ۱. سه جمله از متن درس را که در آنها "که" به کار رفته است در مقابل هر یک از نقش‌های زیر به صورت کوتاه بنویسید:
 ۱. "که" موصول با مرجع فاعلی:

٢. "که" موصول با مرجع مفعولي:

٣. "که" حرف ربط:

،، کدام جملہ "کہ" مرجع مفعولی دارد؟

- تمرین ۲. در متن درس تعدادی مفرد، مُرکب (اسم یا صفت + مفرد، ساده) آمده است. هر مفرد، مُرکب را در مقابل مفرد، ساده آن بنویسید:

دادن

ساختن

شدن

کو دن

پافتن

واژه "نبات" با کدام یک مصدر، مذکوب می‌سازد؟

- (۶) (۵) (۴) (۳) (۲) (۱)

● تمرین ۳. گروه فعلی هر جمله و مصدر، فعل کمکی آن را بنویسید:

..... فواهند رفت - فواستن همه با هم خواهند رفت.

۱. نقاشی را خواهم کشید.

۲. اگر دعوت کرده باشند می‌پذیریم.

۳. مهرپرستی با سرعت رواج یافته بود.

۴. شاید پیشرفت آنها متوقف شود.

۵. ساعت ده همه داشتیم می‌خوابیدیم.

۶. ما داریم این روش را ادامه می‌دهیم.

کدام جمله فعل کمکی دارد؟

- (۶) (۵) (۴) (۳) (۲) (۱)

▣ "فرمودن" در امر منفی - در فعل امر منفی (نهی) از "فرمودن" استفاده

می‌شود نه از "نمودن":

در اینجا پارک نکن / پارک نکنید / پارک نفرمایید.

این حرف را تکرار نکن / تکرار نکنید / تکرار نفرمایید.

در مثال‌های بالا نمی‌توانیم از صورت‌های منفی "پارک ننما" و "پارک ننمایید"

استفاده کنیم.

● تمرین ۴. مصادرها را با امر منفی به صورت عادی، مؤذبانه و مؤذبانه‌تر

بنویسید:

- این چک را (امضا کردن)
 ۱. از کمک (خودداری کردن)
 ۲. لطفاً اینجا (پارک کردن)
 ۳. به این حرف (توجه کردن)
 ۴. از اتاق بچه (استفاده کردن)
 ۵. این جمله را (تکرار کردن)
 ۶. دراین باره (سؤال کردن)

کدام یک از همه مؤذبانه‌تر است؟

- (۶) (۵) (۴) (۳) (۲) (۱)

● تمرین ۵. فعل مجهول در هر جمله را به صورت "معلوم در معنی مجهول"

بنویسید:

- این روش در مصر رواج یافت.
 ۱. شاهراه‌ها بهتر درست شده بود.
 ۲. دانشکدهٔ پزشکی تأسیس شد.
 ۳. همه آنها زندانی شده‌اند.
 ۴. این خانه اجاره شده است.

۵. گوشت زیادی کباب شده بود.

۶. ساعتم زود تعمیر شد.

۷) فعل کدام جمله می‌تواند معلوم در معنی مبمول باشد؟

- (۶) (۵) (۴) (۳) (۲) (۱)

درک

● تمرين ۱. دو قسمت هر جمله را به هم وصل کنید:

الف. ارزش‌های انسان است.	۱. اهریمن، مخالف اهور مزدا بر
ب. و بد تقسیم می‌شوند.	۲. راستی، درستی و پاکیزگی از بالاترین
ج. زیبا نشان می‌داد.	۳. پرستش میترای ایرانی به سرعت
د. زیاد خودداری کند.	۴. در مذهب مانی، موجودات به نیک
ه. زشتی‌ها حکومت می‌کند.	۵. مانی اصول مذهب خود را با نقاشی‌های
و. در اروپا رواج یافت.	۶. همسایه تعهد داد که از سر و صدای

● تمرين ۲. کدام یک از دو جمله مطابق متن صحیح است؟

۱. □ الف. دین زردهشتی شش قرن قبل از میلاد ظهور یافت.
□ ب. دین زردهشتی در قرن ششم میلادی ظهور یافت.
۲. □ الف. بالاترین ارزش‌ها در نظر زردهشت پاکیزگی و راستی است.
□ ب. بالاترین ارزش‌ها در نظر زردهشت نور و روشنی است.

۳. □ الف. زردشتی از ترکیب بودایی، مانوی و مسیحیت درست شده بود.
- ب. مانوی از بودایی، زردشتی و مسیحیت درست شده بود.
۴. □ الف. مهرپرستی از یک قرن پیش از میلاد در ایتالیا نفوذ یافت.
- ب. مهرپرستی از یک قرن پس از میلاد در ایتالیا نفوذ یافت.
۵. □ الف. پیشرفت مهرپرستی در قرن سوم میلادی متوقف شد.
- ب. پیشرفت مهرپرستی در قرن چهارم میلادی متوقف شد.
۶. □ الف. مانوی دو قرن در خارج از ایران رواج داشت.
- ب. مانوی چند قرن در خارج از ایران رواج داشت.

تمرين ۳. کدام یک در دین‌های ایران باستان ارزش زیادی دارد؟

- (۶) (۵) (۴) (۳) (۲) (۱)

نگارش

● تمرين ۱. با هر گروه از کلمات یک جمله بسازيد:

۱. پرستش - بت - گذشه - رواج داشتن
۲. سعادت - نتیجه - راستی - درستی
۳. عاقل - بد - زشت - خودداری کردن
۴. مأمور - گزارش - صاحب زمین - یافتن
۵. راستی - یکی - نشانه - تقوا
۶. بهترین - عبادت - خدمت - مردم

● تمرین ۲. به زبان فودتان ترجمه کنید:

۱. اهریمن حاکم بر همه زشتی‌ها و بدی‌هاست.

۲. انسان نیک جز راست نمی‌گوید.

۳. رها کردن دیگران در مشکلات از عدالت به دور است.

۴. پاسخ او به پرسش بسیار مؤذبانه بود.

۵. این روستایی مدت‌ها از این زمین استفاده کرده است.

۶. باید تعهد بدھید که دیگر دیر نیایید.

● تمرین ۳. کلماتی را که می‌شنوید بنویسید:

.....۴۳۲۱

.....۸۷۶۵

متن کوتاه

انوشیروان عادل (۲)

انوشیروان دستور داد تحقیق کنند. مأموران تحقیق کردند و به او گزارش دادند که این خر در جوانی برای یک روستایی کار می‌کرده و حال که پیر شده روستایی او را رها کرده است. به دستور انوشیروان، صاحب خر را پیدا کردند و او تعهد داد که از خر تا پایان عمر نگهداری کند.

گفتار

 تمرین ۱. به گونه گفتاری ضبط و مقایسه کنید:

۳. نشانه	۲. مهربان	۱. آسمان
۶. گریان	۵. خندان	۴. ویران
۹. خواباندن	۸. خوراندن	۷. خنداندن

 تمرین ۲. به گونه گفتاری ضبط و مقایسه کنید:

۱. او شکست خورده است. نمی‌تواند ادامه بدهد.
۲. خیلی زحمت کشیده است، اما پیشرفت ندارد.
۳. کوتاه‌فکریت برایم زحمت درست کرد.
۴. آبراه مثل شاهراه از دو کلمه درست شده است.
۵. آدم مهربانی است؛ خیلی هم دوستانش را می‌خنداند.
۶. خانه‌اش ویران شده؛ نشانه‌ای هم از خودش نیست.

 تمرین ۳. به گونه نوشتاری ضبط و مقایسه کنید:

- [۱. هرچی می‌خواین از خونه وردارین.]
 -
 -
 -
 -
 -
 -
 -
 -
 -
۱. هرچی هرچی بگه درسته؟
 ۲. هرکی هرچی که اومدن ما خونه موندیم.
 ۳. آب می‌خوام؛ خیلی تشننه می‌شه.
 ۴. می‌تونین اونا رونجات بدین یا نه؟

۶. اون خیلی چیزا می‌تونه بگه.]

 تمرین ۴. همراه با تغییرات لازم، جانشین کنید:

انسان خوب از دروغ خودداری می‌کند.

۱. دزدی	۲. بدی
۳. پیکار کردن	۴. پاک
۵. زشتی‌ها	۶. جنگیدن
۷. شجاع	۸. مشکلات
۹. سرباز	۱۰. دشمن

درس هفت

رواجِ اسلام در ایران

وازگان

□ ساختِ واژه

اجتماع اسم + پسوند -ی	صفت	اجتماعی
پرس، ستاک حال "پرسیدن" + پسوند -ش	اسم	پرسش
سر اسم + ا + سر اسم	اسم	سراسر
شکوف، ستاک حال "شکفتن" + پسوند ل	صفت	شکوفا
شکوفا صفت + حرف میانجی ی + پسوند -ی	اسم	شکوفایی
وفا اسم + دار، ستاک حال "داشتن"	صفت	وفادر
یکتا اسم + پرست، ستاک حال "پرستیدن" + پسوند -ی	اسم	یکتاپرستی

□ هم خانواده و مشترک

اجتماع، اجتماعی، جمع، جمیعت، مجتمع، مجموعه

جاذبه، جذاب، مจذوب

خاندان، خانواده، خانوادگی، خانه، خانه‌دار

خلافت، خلفا، خلیفه

رسم، رسمی، رسوم، غیر رسمی، مراسم

رقابت، رقیب

سرعت، سریع

عظیم، عظمت

کمال، تکمیل، کامل، کاملاً

متعدد، اعداد، تعداد، عدد

نامعین، معین

● تمرین ۱. کلمه مناسب هر توضیح یا معنی را بنویسید:

	: ا				
	: ا				
	: پ				
	: س				
	: ل				
	: ب				
۱. گرفتن کشوری با قدرت نظامی
۲. حکومت با قدرت و بدون توجّه به نظر مردم
۳. به امر خداوند مردم را دعوت به دین می‌کند
۴. آب چشمه در آنجا از زمین خارج می‌شود
۵. دیگران از شنیدن آن به خنده می‌افتد
۶. هرچیز غیر از خداوند یکتا که انسان بپرستد

کدام یک به معنی "نفسیت" است؟

۶

۵

۴

۳

۲

۱

- تمرین ۲. کلمات مربوط به هر موضوع را در جدول بنویسید:
- زردشتی - پاکیزه - کثیف - عاقل - زشت - ادب - تقوا - دروغگو - فساد - عدالت
 خراب - اسلام - مسیحیت - عادل - مؤدب - بدی - مهربان - بودایی - بی‌مزه - کلیمی

اسم معنی	صفت خوب	نام دین	صفت بد
.....
.....
.....
.....

کدام یک با "خنده" همراه است؟

- (۶) (۵) (۴) (۳) (۲) (۱)

ساختار

- تمرین ۱. مفرد هر جمع شکسته را بنویسید:

	۲. روابط		۱. خلفا
	۴. وقایع		۳. اقوام
	۶. رسوم		۵. نجبا

..... ۸. جزایر

۷. اخبار

..... ۱۰. فقرا

۹. اسرار

کدام کلمه مفرد "مناطق" است؟

۶

۵

۴

۳

۲

۱

● تمرین ۲. هر صفت مبوم را به اسمهای مناسب آن وصل کنید:

برخی بسیاری چند قدری کمی چندین هر هیچ

شکایت نمک مهاجمان انصاف واقعه پرسش پیامبران آب

کدام ترکیب غلط است؟

۶

۵

۴

۳

۲

۱

● تمرین ۳. با هر کلمه و یکی از وندهای -ای، -انه، -آن، -مند، بی، -نا- کلمه

دیگری بسازید:

←	+	۱. انصاف
←	+	۲. سعادت
←	+	۳. شکفتن
←	+	۴. عادل

۵. تندی

۶. کامل

کدام کلمه یکی از وندهای بالا را دارد؟

۶

۵

۴

۳

۲

۱

● تمرین ۴. هر اسم را به یک پسوند جمع از گونه رسمی وصل کنید:

پرسش جانشین خانم عاقل رابطه ترک‌نژاد خانواده تحقیق سعادتمند

ات ان ها

ویژگی اختراع پاک دخترک دکتر عاشق فاتح اجتماع قیام

کدام یک جمع فارسی است؟

۶

۵

۴

۳

۲

۱

● تمرین ۵. نقش یا معنی هر پسوند و معنی هر ترکیب را بنویسید:

/zešti/

۱. زشتی

/asmāni/

۲. آسمانی

/gonba'di/, /gomba'di/ ۳. گبدی

۴. چند ماهی /māhi/

۵. ماهی یک هفته /māhi/

۶. اماما! دوست داریم. /e'māmā/

کدام کلمه پسوند دارد؟

- ۶
- ۵
- ۴
- ۳
- ۲
- ۱

● تمرین ۶. معنی ضرب المثل زیر چیست؟

تا پرسندت سخن چیزی مگو.

- ۱. آدم عاقل تا اجازه نگیرد چیزی نمی‌پرسد.
- ۲. تا از ما سؤال نکرده‌اند درست نیست چیزی بگوییم.
- ۳. آدم دانا زیاد می‌داند و زیاد سؤال می‌کند.
- ۴. آدم نادان زیاد نمی‌داند ولی زیاد حرف می‌زند.
- ۵. جواب دادن بعد از این که از ما سؤال شود دور از ادب است.
- ۶. اشخاص مؤدب اول سؤال می‌کنند بعد جواب می‌دهند.

درک

● تمرین ۱. ترتیب درست جمله‌ها را با عدد نشان دهید:

۱. ① در دوره صفوی، ایران به عظمت رسید.
 ② بزرگ‌ترین دولت ایرانی بعد از مغول صفویه بود.
 ③ حکومت زندیه بعد از افشاریه و کمی طولانی تر بود.
 ④ افشاریه جای صفویه را گرفت ولی کم حکومت کرد.
۲. ① یک اصل دیگر فرهنگی توجه به دین و اخلاق است.
 ② وبالاخره اصل چهارم، ادبیات فارسی است.
 ③ غیر از آن دو، زبان را نیز باید از پایه‌های فرهنگی دانست.
 ④ میهن‌دوستی از اصول فرهنگی ایرانیان به شمار می‌رود.
۳. ① دین زرده‌شی ۲۶ قرن قبل ظهر یافت.
 ② و مطلب آخر این که مهر از ایزدان زرده‌شی بوده است.
 ③ پاکیزگی و راستی نیز بالاترین ارزش‌ها به شمار می‌روند.
 ④ در این دین، اهور مزدا و اهریمن دو نیروی حاکمند.
۴. ① به این دلیل اغلب از دین اسلام استقبال کردند.
 ② در زمان ساسانیان مردم از حکومت ناراضی بودند.
 ③ اما با پذیرفتن حکومت عرب موافق نبودند.
 ④ در نتیجه، قیام‌هایی در نقاط مختلف آغاز شد.
۵. ① در این موقع فقیری وارد شد و کمی دورتر نشست.
 ② اوّل نماز خواند و بعد مشغول دعا خواندن شد.
 ③ وقتی که ظهر شد ملا برای نماز به مسجد رفت.
 ④ پس از چند دقیقه فقیر شروع به حرف زدن با خدا کرد.

۶. ① آن‌گاه انوشیروان صدای زنجیر را می‌شنید.

② و پس از شنیدن صدای زنجیر دستور تحقیق می‌داد.

③ هرکس شکایتی داشت، این زنجیر را تکان می‌داد.

④ در زمان انوشیروان زنجیری به اتاق او کشیده بودند.

تمرين ۲. کدام کلمه به داستان "ملا و فقیر" مربوط است؟

۶

۵

۴

۳

۲

۱

نگارش

● تمرين ۱. با هر گروه از کلمات یک جمله بسازید:

۱. پاسخ - فارسی - هم معنی - عربی

۲. برابری - شکل - عدالت - به شمار رفتن

۳. پایبندی - خانواده - باعث - توفیق

۴. دین - پایه - یکتاپرستی - گذاشتن

۵. فارسی - اسلامی - اوج - شکوفایی

۶. گرایش - کمال - انسان - وجود داشتن

● تمرين ۲. به زبان فودتان ترجمه کنید:

۱. انسان به کمک دین و اخلاق به کمال می‌رسد.

۲. شکوفایی اسلام نتیجه همکاری همه مسلمانان بود.

۳. پرسش‌ها را به سرعت خواند و به تدریج پاسخ داد.

۴. اختلاف خاندان‌های بزرگ در باره حکومت زیاد بود.
۵. فقیر در بین ستون‌های مسجد مخفی شده بود.
۶. رسوم جدید به کمک سپاه اسلام رواج یافت.

۱۰) تمرین ۳. کلماتی را که می‌شنوید بنویسید:

-۴۳۲۱
.....۸۷۶۵

متن کوتاه

ملا نصرالدین و فقیر (۱)

یک روز ملا بعد از نماز در مسجد نشسته بود و دعا می‌خواند که فقیری وارد شد. کمی بعد، فقیر که ملا را ندیده بود و فکر می‌کرد کسی در مسجد نیست، سر به آسمان بلند کرد و گفت: "خدایا! هزار سال در نظر تو چقدر است؟" ملا پشت سُتونی پنهان شد و با صدای مخصوصی جواب داد: "ای بندۀ من! هزار سال در نظر من یک ثانیه است."

گفتار

۱۰) تمرین ۱. به گونه گفتاری ضبط و مقایسه کنید:

۱. دانه	۲. نگران	۳. پنهان
۴. نشان	۵. ساختمان	۶. جان
۷. چکاره	۸. هیچ کس	۹. هرکس

 تمرین ۲. به گونه‌گفتاری ضبط و مقایسه کنید:

۱. یک میلیون نفر آدم آنجاست؛ آنها را نمی‌شناسیم.
۲. چه چیزی برایتان از همه جالب‌تر است؟
۳. تا می‌توانید به خانواده‌های فقیر کمک کنید.
۴. می‌خواهم این نامه را در خوابگاه بخوانم؛ حالا نمی‌خوانم.
۵. یک نفر از ما اینجا می‌ماند؛ بقیه می‌رویم.
۶. همه آنها نگرانست بودند؛ برایت دعا می‌کردند.

 تمرین ۳. به گونه‌نوشتاری ضبط و مقایسه کنید:

- [۱. چند نفر تون بشینین کمک کنین.]
-
۲. غذا حاضره؛ نذارین سرد بشه.
-
۳. آقایون نمی‌تونن کار رو تموم کنن.
-
۴. ایشون می‌خواه اینا رو از من بخره.
-
۵. نمی‌دونه چی باید بیاره.
-
۶. پونزده روز دیگه اونجا بر می‌گردد.]
-

 تمرین ۴. همراه با تغییرات لازم، جانشین کنید:

ما آثارمان را به فارسی می‌نویسیم.

۱. هر دانشمند	۲. دانشمندان
۳. زبان فارسی	۴. زبان عربی
۵. می‌نوشتند	۶. دانشمندان ایرانی
۷. همه دانشمندان مسلمان	۸. زبان علمی عربی
۹. علمی و دینی عربی	۱۰. زبان جهانی عربی

درس هشت

دانشمندان ایرانی در تمدن اسلامی

وازگان

ساخت وازه

پیشوند -بی + رقیب اسم، یعنی بدون رقیب	اسم	بی رقیب
پایه اسم + گذار، ستاک حال "گذاشتن"	اسم	پایه گذار
دارو اسم + شناس، ستاک حال "شناختن"	اسم	دارو شناس
زمین اسم + پسوند -ه	اسم	زمینه
شیر اسم + پسوند -ین + پسوند -ی + فروش، ستاک حال "فروختن" + پسوند -ی	اسم	شیرینی فروشی
طبیعی اسم "چیزهایی که به طبیعت مربوط می‌شود" + دان، ستاک حال "دانستن"	اسم	طبیعی دان
اسم، صفت کن، ستاک حال "کردن" + پسوند -نده		کننده
گران صفت + بها اسم	صفت	گران بها
گوش اسم + پسوند -ه	اسم	گوشه
نیرو اسم + پسوند -مند	صفت	نیرومند

▣ هَمْخَانِوَادِهُ وَ مُشَتَّرَكُ

بی‌رقیب، رقابت، رقیب

تألیف، مؤلف

تفسیر، مفسر

شرط، شرطی، مشروطه

عالِم، عالم، علما، علمی، علوم، معلم

عرفان، معزّفی، معروف

کننده، کرد، کردن، کرده، کن

متخصص، مخصوص، مخصوصاً

● تمرین ۱. کدام کلمه در هر گروه با کلمات دیگر مرتبط نیست؟

۱. عدالت، برابری، انصاف، تقوا، فساد

۲. عظمت، ضعف، بزرگی، قدرت، کمال

۳. افزایش، تقسیم، حذف، کندن، شکستن

۴. داروشناس، طبیعیدان، ماهیگیر، متخصص، مؤلف

۵. شیمی، جبر، مثلثات، نجوم، دانایی

۶. کوتاه‌فکری، یکتاپرستی، میهنپرستی، مهرپرستی، خداپرستی

 کدام یک با کلمه "نجوم" مرتبط است؟

۶

۵

۴

۳

۲

۱

- تمرین ۲. در داخل جدول شش کلمه وجود دارد. این کلمات را به کمک حرف اول آنها بنویسید:

۱	ج	د	خ	ر	ت	س	ع
۲	م	ن	ن	ر	س	د	ت
۳	ب	پ	ر	س	ش	ک	ف
۴	ش	چ	ک	ای	ت	س	س
۵	ش	ع	ن	رن	و	ی	ی
۶	م	ه	ز	ار	ق	ر	ک
۷	ج	گ	ذ	گی	ی	ک	ع

۱. س : ۲. ت : ۳. ا : ۴. پ : ۵. ش : ۶. ه :

ساختار

■ پسوند "نده"- این پسوند با مصدرهای ساده و مرکب بسیاری ترکیب می‌شود:

آمدن	آینده	باختار	باختن	باختند
تصمیم گرفتن	تصمیم گیرنده	باختار	باختن	باختند
جنگیدن	جنگنده	باختار	باختن	باختند
دادن	دهنده	باختار	باختن	باختند
رفتن	رونده	باختار	باختن	باختند
ساختن	سازنده	باختار	باختن	باختند
درخششیدن	درخشیدن	باختار	باختن	باختند
خوانیدن	خواندن	باختار	باختن	باختند
تکان دهنده	تکان دادن	باختار	باختن	باختند
باختند	باختن	باختار	باختن	باختند

شوندہ	←	شنیدن	←	شکننده	←	شکستن
کننده	←	کردن	←	کامل کننده	←	کامل کردن
گوینده	←	گفتن	←	گیرنده	←	گرفتن
یابنده	←	یافتن	←	نویسنده	←	نوشتن

● تمرین ۱. مصادر را با پسوند "-نده" ترکیب کنید:

	۲. بخشیدن		۱. آفریدن
	۴. پرستیدن		۳. بردن
	۶. دیدن		۵. پریدن
	۸. شدن		۷. راندن
	۱۰. فروختن		۹. فرستادن

کدام یک با پسوند "-نده" ترکیب می‌شود؟

- (۶) (۵) (۴) (۳) (۲) (۱)

● تمرین ۲. هر جمله را به مؤذبانه ترین شکل ممکن بنویسید:

	۱. من با تو تماس می‌گیرم.
	۲. آن نامه را بده.
	۳. او مؤلف آثار بزرگی است.
	۴. بیا اینجا بنشین.

۵. کمی از این غذا بخور.

۶. پدرت آنجا نمی‌رود؟

کدام یک از همه مؤذبانه‌تر است؟

- (۶) (۵) (۴) (۳) (۲) (۱)

● تمرین ۳. هر اسم مرکب را به ساختار آن وصل کنید:

چشم	اسم + اسم	درستی
پایه گذار	اسم + پسوند	بزرگراه
کشtar	اسم + فعل	آفرینش
زشتی	صفت + اسم	جانشین
چلوگوشت	صفت + پسوند	شاهراه
نوروز	فعل + پسوند	ترکمنستان

"پرستش" دارای چه ترکیبی است؟

- (۶) (۵) (۴) (۳) (۲) (۱)

● تمرین ۴. جمله‌ها را با استفاده از "به شرط این که" + حال التزامی بنویسید:

من تحقیق می‌کنم ... تو هم ...

..... من تحقیق می‌کنم به شرط این که تو هم تحقیق کنی.

۱. او صبر می‌کند ... شما هم ...

۲. ما پاسخ می‌دهیم ... ایشان هم ...

۳. من ازدواج می‌کنم ... برادرم هم ...

۴. آنها قالی می‌بافند ... همه ...

۵. ایشان کار می‌کنند ... من هم ...

۶. تو امضا می‌کنی ... بقیه هم ...

کدام فعل بعد از "به شرط این که" به کار می‌رود؟

- (۶) (۵) (۴) (۳) (۲) (۱)

﴿ همچنین - در گونه رسمی زبان، از "همچنین" در آغاز جمله یا قبل از یک گروه در

داخل جمله استفاده می‌کنیم:

همچنین کتاب کار یک پاسخنامه کامل دارد.

کتاب کار همچنین یک پاسخنامه کامل دارد.

● تمرین ۵. "همپنین" را همراه با گروه دافل جمله بنویسید:

..... همپنین بات‌های عظیمی در اینجا بات‌های عظیمی می‌ساختند.

۱. در فروشگاه، عده‌ای دانشجو کار می‌کنند.

۲. کاخ تیسفون یک اثر تاریخی است.

۳. در سالن، موسیقی جذابی می‌شنویم.

۴. اسکندر به ایران حمله کرد.

۵. مأموری در باره کارش گزارش داد.

۶. پدرم در وسط باغ درخت کاشته است.

کدام یک صحیح است؟

۶

۵

۴

۳

۲

۱

درک

● تمرین ۱. هر جمله مطابق متن یک غلط دارد. جمله صحیح را بنویسید:

۱. فخر رازی یکی از دانشمندان علم حدیث است.

۲. سهم ایرانیان در ریاضی و نجوم از رشته‌های دیگر بیشتر است.

۳. ذکریای رازی جانشین ارسسطو به شمار می‌رود.

۴. خوارزمی و خیام از طبیعی‌دانان مشهور دوره اسلامی‌اند.

۵. اصلاح تقویم ایرانی یکی از کارهای ملاصدراست.

۶. جالینوس یکی از پزشکان و فیلسوفان معروف ایران است.

● تمرین ۲. هر سؤال را به جواب مناسب آن وصل کنید:

الف. یک ریاضی‌دان

۱. تخصص غزالی چیست؟

ب. ابن سینا

۲. مهم‌ترین دانشمند نجوم کیست؟

ج. فلسفه و عرفان اسلامی

۳. کلمه جبر از نام چه کتابی گرفته شده؟

د. خیام

۴. منجم و شاعر و حکیم عنوان کیست؟

ه. خواجه نصیر طوسی

۵. خوارزمی کیست؟

و. از نام کتاب خوارزمی

۶. جانشین ارسطو که بوده است؟

● تمرین ۳. کدام یک نام رشته علمی است؟

۶

۵

۴

۳

۲

۱

نگارش

● تمرین ۱. با هر گروه از کلمات یک جمله بسازید:

۱. خواجه نصیر - دانشمند - بی رقیب - نجوم
۲. ریاضی دان - شاعر - خیام - نام داشتن
۳. جرجانی - پزشک - داروشناس - دانستن
۴. وسطی - ابن سینا - اروپا - به شمار رفتن
۵. فخر رازی - یک - بزرگ - عرفان
۶. بعضی - متخصص - قرائت - ایرانی

متن کوتاه

ملا نصر الدین و فقیر (۲)

مرد فقیر خوشحال شد که خدا جواب او را داده است. بعد فکری کرد و پرسید: "خدایا! صد هزار تومان در نظر تو چقدر است؟" ملا در جواب گفت: "ای بندۀ من! صد هزار تومان در نظر من یک تومان است." فقیر گفت: "حالا که این طور است صد هزار تومان به این بندۀ فقیر مرحّمت فرما. البته هرچه بیشتر مرحّمت کنی بهتر است." ملا جواب داد: "باشد. صد هزار تومان به تو می‌دهم به شرط این که فقط یک ثانیه صبر کنی!"

● تمرین ۲. به زبان فودتان ترجمه کنید:

۱. در نماز جمعه بر تقوا تأکید می‌شود.

۲. ابن سینا صاحب تأییفات گرانبهایی است.
۳. این شخص پایه‌گذار اصلاحات سیاسی بود.
۴. تفسیر و حدیث از علوم دینی شمرده می‌شوند.
۵. عرفان اسلامی مقام بالایی در ادبیات فارسی دارد.
۶. منابع تأییف این مجموعه در پایان هر جلد آمده است.

تمرین ۳. کلماتی را که می‌شنوید بنویسید:

۴	۳	۲	۱
۸	۷	۶	۵

گفتار

تمرین ۱. به گونه گفتاری ضبط و مقایسه کنید:

۱. میان	۲. نوش جان	۳. آسمان
۴. تمام	۵. زمستان	۶. تابستان
۷. مهمان	۸. مهمانی	۹. نادان

تمرین ۲. به گونه گفتاری ضبط و مقایسه کنید:

۱. پسر جان! چند ساله هستی؟ اسمت چیست؟
۲. من پانزده سال دارم؛ پانزده ساله هستم. اسمم امیر است.

۳. شما می‌خواهید به مسافرت بروید؟ چقدر طول می‌کشد؟
۴. بله، فردا می‌رویم؛ چند روزی بیشتر طول نمی‌کشد.
۵. می‌تواند به این گل‌ها آب بدهد؟ آنها تشنه هستند.
۶. بله، حتماً. الان به آنها آب می‌دهد.

۲۰ تمرین ۳. به گونه نوشتاری خبیط و مقایسه کنید:

- [۱. این چیزا رو می‌شه راحت بگی.]
.....
۲. پیرن کوچیک بود؛ نتونستم بپوشم.
.....
۳. همون شب اوна از مسافرت اومدن.
.....
۴. نمی‌دونم چرا هیچّی نمی‌گفتن.
.....
۵. از اوナ بدم نیومد؛ خوشم اومد.
.....
۶. می‌تونین یه روز دیگه بیاین؟]

۲۱ تمرین ۴. همراه با تغییرات لازم، جانشین کنید:

دانشمندان اسلامی علوم زمان را آموختند.

۱. ما علوم جدید را	۲. می‌آموزیم
۳. یاد گرفتن	۴. دانشجویان ما
۵. جبر و مثلثات	۶. خواندن
۷. دانشجویان ریاضی	۸. علوم ریاضی
۹. باید	۱۰. خوب فهمیدن

درس نه

زبان فارسی (۱)

واژگان

■ ساخت وازه

اساس اسم	= پایه + پسوند -ی	اساسی	صفت
باغ اسم	+ پسوند -بان	باغبان	اسم
پیشوند با-	+ قاعده اسم	باقاعده	صفت
پیشوند بی-	+ قاعده اسم	بیقاعده	صفت
جان اسم	+ پسوند -دار	جاندار	اسم، صفت
ضمیر مبهم	چند + پسوند -ی	چندی	
غير جاندار	اسم، صفت	غير جاندار	اسم، صفت
گل اسم	+ پسوند -ستان	گلستان	اسم
هم اسم	+ زمان اسم	هم زمان	صفت، قيد

■ هم خانواده و مشترک

باغبان، باغ، باغچه

ترکیب، مرگب

خصوص، متخصص، مخصوص، مخصوصاً
علوم، عالم، علم، علما، علوم، علمی، معلم
معنویت، معنی، یعنی

● تمرین ۱. کلمات مخالف را به هم وصل کنید:

حقیقت	قوی	روشنی	زشتی	نیک	باقاعده	
تاریکی	زیبایی	دروع	ضعفی	بی‌قاعده	بد	

کدام یک مخالف "عاقل" است؟

- (۶) (۵) (۴) (۳) (۲) (۱)

● تمرین ۲. کدام کلمه با موضوع هر گروه مرتبط است؟

۱. رشته تحصیلی	معماری، صبر، پرستش، تعارف، توصیف
۲. امور دینی	ورزش، دعا، مسافرت، واژه‌سازی، والیبال
۳. اسم خاص	انار، شکر، طلا، فرش، البرز
۴. صفت مثبت	کثیف، مهریان، بی‌ارزش، غلط، زشت
۵. اسم ذات	اسکناس، امید، دانش، علاقه، عشق

۶. کار علمی

شجاعت، حقیقت، خنده، تأثیف، شهرت

کدام یک از امور دینی است؟

- ۱ ۲ ۳ ۴ ۵ ۶

ساختار

▣ **حذف "بودن" از گذشته دور** - در جمله‌های مرگبی که افعال آنها به زمان گذشته دور باشد، می‌توان به خاطر زیبایی جمله از آوردن فعل کمکی در جمله اول خودداری کرد:

ایرانیان از همه تمدن‌های دیگر استفاده کرده بودند و بر آنها اثر گذاشته بودند.

ایرانیان از همه تمدن‌های دیگر استفاده کرده و بر آنها اثر گذاشته بودند.

● **تمرین ۱. جمله‌ها را با حذف فعل کمکی اول دوباره بنویسید:**

۱. آن زبان تغییر اساسی نیافته بود اما به زبان ساده‌تری تبدیل شده بود.

۲. آنها خط مخصوصی ابداع کرده بودند و با آن نوشته بودند.

۳. دانشمندان آثار خود را به زبان عربی نوشته بودند و چاپ کرده بودند.

۴. ما همه‌چیز را ترجمه کرده بودیم و به استاد داده بودیم.

۵. او بعد از کار سنگین به خانه رفته بود و خوابیده بود.

۶. شما امامزاده را زیارت کرده بودید و زود برگشته بودید.

کدام گروه گزشته دور است؟

- ۶ ۵ ۴ ۳ ۲ ۱

● تمرین ۲. هر صفت مرگب را به ساختار آن وصل کنید:

باشکوه	اسم + پسوند	خندان
نامعین	پیشوند + اسم	گرانبهای
گریان	پیشوند + صفت	ناشنوا
سفیدپوست	صفت + اسم	علاقهمند
نیرومند	صفت + پسوند	بی‌قاعدہ
آزاده	فعل + پسوند	عاشقانه

"سعادتمند" در ای چه ترکیبی است؟

- ۶ ۵ ۴ ۳ ۲ ۱

● تمرین ۳. هر کلمه را به وندی که می‌تواند با آن ترکیب شود وصل کنید:

راضی	-گاه	مزه
کُشتن	-ش	خندیدن
گردیدن	-انه	عاشق
تعمیر	-بی-	پرستیدن
نمک	-نا-	خواب
عاقل	-ه-	راحت

کدام کلمه با پسوند "انه" ترکیب می‌شود؟

- (۱) (۲) (۳) (۴) (۵) (۶)

● تمرین ۴. با هر هرف ربط و عبارات داده شده، جمله مرکبی به گزشته ساده

بنویسید:

(من) بعد از این که + تلفن زدن + به سرعت + شروع به کار کردن

..... بعد از این که تلفن زدم به سرعت شروع به کار کردم.

۱. (من) بعد از این که + نامه نوشتن + در اتاقم + خوابیدن

..... ۲. (ما) بعد از این که + زمین خریدن + در آن + گردوکاشتن

۳. (او) بعد از این که + به سؤال‌ها گوش کردن + بیشتر جواب‌ها را + نوشتند

۴. (تو) علاوه بر این که + غذا درست کردن + ظرف‌ها را هم + شستند

۵. (شما) علاوه بر این که + گزارش شفاهی دادن + همه چیز را هم + نوشتند

۶. (آنها) علاوه بر این که + مردم را کشتن + شهرها را هم + ویران کردند

کدام جمله دارای هرف بسط مربوط است؟

- ۶ ۵ ۴ ۳ ۲ ۱

● تمرین ۵. هر دو جمله را با موصول "که" ترکیب کنید:

ما در دانشگاهی تحصیل می‌کنیم. آن دانشگاه صدھا رشته دارد.

دانشگاهی که ما در آن تحصیل می‌کنیم صدھا رشته دارد.

۱. دهقان در باغی کار می‌کرد. آن باغ پر از درخت بود.

۲. معلم در روستایی درس می‌دهد. آن روستا از شهر دور است.

۳. پدرش در پارکی کارمند است. آن پارک ملت نام دارد.

۴. روی کاغذ پاسخ را نوشتم. کاغذ بسیار کوچک بود.

۵. ما در شهری درس می‌خوانیم. آن شهر نزدیک پایتخت است.

۶. تو در اتاقی می‌خوابی. آن اتاق مال من بوده است.

۶ در کدام یک "که" هالت مفعولی دارد؟

- (۶)
- (۵)
- (۴)
- (۳)
- (۲)
- (۱)

● تمرین ۶. معنی ضرب المثل زیر چیست؟

هر چه از دوست می‌رسد نیکوست.

- ۱. هر وقت به دوستی می‌رسیم بهتر است به او هدیه قشنگی بدهیم.
- ۲. هرچه یک دوست به ما می‌دهد باید بالرزش و گران باشد، نه ارزان.
- ۳. دوست خوب همیشه باید به ما خدمت کند و خدمتش هم ارزشمند باشد.
- ۴. دادن یک هدیه کوچک و ارزان به یک دوست کار خوبی نیست.
- ۵. هدیه و کمک یک دوست، حتی اگر کم و کوچک باشد، بالرزش است.
- ۶. هرچه دوست صمیمی‌تر باشد هدیه‌اش هم باید زیباتر و گرانبهاتر باشد.

درک

● تمرین ۱. کدام یک از چهار جواب مطابق متن درس صحیح است؟

۱. فارسی میانه در زمان کدام شاهنشاهی زبان رسمی بود؟

الف. شاهنشاهی ماد

ب. شاهنشاهی هخامنشی

ج. شاهنشاهی اشکانی

د. شاهنشاهی ساسانی

۲. کدام زبان بیش از همه در شکلگیری فارسی نو نقش داشته است؟

الف. اوستایی

ب. عربی

ج. ترکی

د. یونانی

۳. واژه‌های کدام زبانهای خارجی وارد فارسی شده‌اند؟

الف. انگلیسی

ب. فرانسه

ج. ترکی

د. همه آنها

۴. ساختارهای دستوری زبان عربی در فارسی چقدر است؟

الف. کم است

ب. وجود ندارد

ج. زیاد است

د. فراوان است

۵. از عمر زبان جدید فارسی چقدر می‌گذرد؟

الف. کمتر از پانصد سال

ب. بیشتر از پانصد سال

ج. کمتر از هزار سال

د. بیشتر از هزار سال

۶. محتوای زبان فارسی را، بیش از همه، چه چیز تشکیل می‌دهد؟

الف. فرهنگ یونانی

ب. فرهنگ اروپایی

ج. فرهنگ ایرانی

د. فرهنگ اسلامی

تمرين ۲. کدام يك به زبان فارسي راه يافته است؟

- (۶) (۵) (۴) (۳) (۲) (۱)

نگارش

تمرين ۱. با هر گروه از کلمات يك جمله بسازيد:

- ۱. اساس - دین - زردشتی - پرستش
- ۲. ستاک - باقاعدہ - بی قاعده - تقسیم شدن
- ۳. زبان - دنباله - میانه - باستان
- ۴. واژه - گلستان - پسوند - استفاده
- ۵. وسیله - بیان - ادبیات - ممتاز
- ۶. محتوا - زبان - فرهنگ - اسلامی

تمرين ۲. به زبان خودتان ترجمه کنيد:

- ۱. هر زبان در طول هزار سال تغییرات زیادی می کند.
- ۲. زبان فارسي اکنون به صورت ساده‌ای در آمده است.
- ۳. برنامه امسال دنباله برنامه‌های گذشته است.
- ۴. هیچ زبانی نیست که واژه خارجی نداشته باشد.
- ۵. قبل از این که درس بخوانم کمی خوابیدم.
- ۶. علاوه بر این که استراحت کرد ناهار هم خورد.

تمرين ۳. کلماتي را که می شنويد بنويسيد:

۱ ۲ ۳ ۴

۵ ۶ ۷ ۸

متن کوتاه**انوشیروان و پیرمرد باغبان (۱)**

روزی خسرو انوشیروان برای شکار از شهر خارج شد. به باگی رسید که پیرمرد دهقانی با پُشتِ خَمیده و موهای سفید در آنجا درخت گردو می‌کاشت. معلوم بود که از عمر پیرمرد مدت زیادی باقی نمانده است. چون درخت گردو دیر میوه می‌دهد انوشیروان از کار پیرمرد تعجب کرد. به او گفت: "ای پیر! چرا درخت گردو می‌کاری؟ تو که مدت زیادی زنده نخواهی ماند تا میوه آن را بخوری."

گفتار

تمرين ۱. به گونه گفتاری ضبط و مقایسه کنید:

۱. باغبان	۲. جاندار	۳. درآمدن
۴. پنهان	۵. میان	۶. آسمان
۷. مهربان	۸. نشانه	۹. خندان

 تمرين ۲. به گونه‌گفتاري ضبط و مقاييسه کنيد:

۱. کدام يك از اين کتابخانه‌ها بهتر است؟
۲. کدام فروشگاه کفش و پيراهن می‌فروشد؟
۳. يك روز دندانم را به دکتر نشان دادم.
۴. همه‌مان شما را دوست داريم.
۵. آن پسر همه شما را می‌شناسد.
۶. دکتر به من گفت دهانم را باز کنم.

 تمرين ۳. به گونه نوشتاري ضبط و مقاييسه کنيد:

- [۱. دختره تو اتفاقش کتاب می‌خونه.]
-
[۲. زمستون از تابستون کوتاتره.]
-
[۳. همه‌شون تو يه ماشين سوار شدن.]
-
[۴. چن تامون می‌تونيم بهش کمک کنيم.]
-
[۵. هيچ کدومشون اسم تو رو نمي‌دونن.]
-
[۶. آدم نادون هرجا بره مشکل داره.]

 تمرين ۴. همراه با تغييرات لازم، جانشين کنيد:

او درخت می‌کارد.

۲. باغبان

۱. درخت گردو

-
-
۴. درختان متنوع	۳. باغبان در باغ
۶. پارک‌ها	۵. باغبان‌ها
۸. باغبان‌ها می‌خواهند	۷. گل‌های قشنگی
۱۰. توانستن	۹. باید

درس ده

زبان فارسی (۲)

واژگان

□ ساختِ واژه

بـت اـسم + خـانه اـسم	اسـم	بـتخـانه
بـستـن مصدر + پـسونـد -ـی	اسـم	بـستـتـی
خـزانـه اـسم + -ـدار، ستـاـک حـال دـاشـتـن	اسـم	خـزانـه دـار
رـود اـسم + خـانـه اـسم	اسـم	رـودـخـانـه
شـبـه اـسم + قـارـه اـسم	اسـم	شـبـه قـارـه
شـمار، ستـاـک حـال شـمـرـدـن + پـسـونـد -ـش	اسـم	شـماـرـش

□ هـمـخـانـوـادـه و مـشـترـک

ادـب، اـدبـا، اـدبـیـ، اـدبـیـاتـ، مؤـدـبـ، مؤـدـبـانـه
امـرـ، اـمـرـاـ، اـمـرـیـ، اـمـورـ، اـمـیرـ
بـستـتـیـ، بـسـتـنـ، بـنـدـ، بـسـتـ، بـسـتـهـ
بـهـ عـلـاوـهـ، عـلـاوـهـ بـرـ، عـلـاوـهـ بـرـ اـینـ کـه

تعظیم، عظمت، عظیم

تفریق، فرق

شارح، شرح

شبه، شباہت

شمارش، شمردن، شمار، شمر، شمرد، شمرده، شماره

محاسبه، حساب

● تمرین ۱. کلمات هم معنی را به هم وصل کنید:

امرا	قرائت	صغیر	وسطی	دنباله	تفسر
ادامه	شارح	خواندن	دستور	میانه	کوچک

کدام یک با کلمه "نیرومند" هم معنی است؟

- (۶) (۵) (۴) (۳) (۲) (۱)

● تمرین ۲. با هر گروه از حروف، یک کلمه درست کنید:

ش ش

۱. ش - ش - ر - ا - م

م ت

۲. ت - ظ - ع - م - ی

ت م

۳. ت - م - م - ح - ر

۴. ف - ا - م - س - ر
 ر م
 ت ع
 ص م
۵. ع - ل - ت - د - ا
 ص - ص - ت - م - خ

 املای صحیح کلمه "گلستان" کدام است؟

- (۶) (۵) (۴) (۳) (۲) (۱)

ساختار

نمونه شعرِ اقبال لاهوری

این زمین و آسمان مُلک خدادست این مه و پروین همه میراث ماست
 در بیابان طلب دیوانه شو یعنی ابراهیم این بُتخانه شو
 چون زمین و آسمان را طی کنی این جهان و آن جهان را طی کنی
 از خدا هفت آسمان دیگر طلب صد زمان و صد مکان دیگر طلب
 ای مسافر! جان بمیرد از مقام زنده‌تر گردد ز پروازِ مدام
 هم‌سفر با آخران بودن خوش است در سفرِ یکدم نیاسودن خوش است

معنی شعر:

این زمین و آسمان به خداوند تعلق دارد. ماه و ستاره پروین هم به خداوند تعلق دارند.
 همه اینها را خداوند به انسان بخشیده و از او به انسان رسیده است.

انسان باید در طلب حق و رسیدن به خداوند، در این راه سخت و این بیابان خشک عاشق شود و مانند حضرت ابراهیم که بت‌های بتخانه را شکست، با همه بدان و بدی‌ها پیکار کند.

انسان در راه رسیدن به خداوند نباید بایستد و متوقف شود. حتی اگر زمین و آسمان و یا هر دو جهان را طی کند، باید هفت آسمان دیگر و صد عمر دیگر و صد جای دیگر بخواهد.

ای انسان که مسافر زندگی هستی! با ایستادن و در یک جا ماندن خواهی مرد و با رفتن و کوشیدن پیوسته زنده‌تر خواهی شد. خوب است با ستارگان هم‌سفر شوی و در سفر زندگی یک لحظه نایستی.

● تمرین ۱. مهاسبات زیر را به صورت کامل با حروف بنویسید:

$$5 + 6 = 11 \quad \text{پنج به علاوه شش مساوی است بایازده.} \quad .1$$

$$6 + 1 = 7 \quad .2$$

$$9 + 5 = 14 \quad .3$$

$$8 \times 3 = 24 \quad .4$$

$$4 \times 7 = 28 \quad .5$$

$$45 : 5 = 9 \quad .6$$

$$60 : 10 = 6$$

پاسخ "هفت ضرب در نه" چند است?

(۶) (۵) (۴) (۳) (۲) (۱)

● تمرین ۲. اعداکسری زیر را با هروف بنویسید:

$\frac{4}{5}$	$\frac{2}{3}$.۱
$\frac{5}{11}$	$\frac{6}{7}$.۲
$\frac{7}{12}$	$2\frac{1}{3}$.۳
$19\frac{3}{5}$	$16\frac{3}{8}$.۴
$45\frac{9}{14}$	$21\frac{1}{7}$.۵

۸۷۰ ۳ چطور فوانده می‌شود؟

(۶) (۵) (۴) (۳) (۲) (۱)

● تمرین ۳. هر عبارت را با یک واحد شمارش کامل کنید:

۱. روزی نیم پنیر برای خانواده اش می‌خرد.
۲. زمین این باغچه بیشتر از صد مربع است.
۳. شما باید روزی چند آب بنوشید.
۴. لطفاً یک شکر در قهوه‌ام بریزید.
۵. ده میوه برای این شهر لازم داریم.
۶. می‌خواهم یک کت و شلوار نو برای عید بخرم.

کدام عبارت از نظر واحد شمارش آن صحیح است؟

- (۶) (۵) (۴) (۳) (۲) (۱)

● تمرین ۱۳. پیشوند یا پسوند هر کلمه را بنویسید:

پیشوند / پسوند	کلمه	پیشوند / پسوند	کلمه
.....	۲. شرمنده	۱. دخترک
.....	۴. باقاعده	۳. بیانصف
.....	۶. غالباً	۵. کشتار
.....	۸. بیمارستان	۷. تاریکی
.....	۱۰. خنده	۹. ایستگاه

کدام کلمه پیشوند یا پسوند دارد؟

- (۶) (۵) (۴) (۳) (۲) (۱)

درک

● تمرین ۱۴. جمله‌ها را به صورت مخالف یا متفاوت کامل کنید:

اما	۱. زبان مردم ایران فارسی است
اما	۲. اقبال اهل پاکستان است
اما	۳. امپراطوران عثمانی ایرانی نبودند
اما	۴. "سارایوو" نام پایتخت بوسنی است

اما

۵. "اردو" زبان رسمی پاکستان است

اما

۶. سلجوقیان غیر ایرانی بودند

● تمرین ۲. دو قسمت هر جمله را به هم وصل کنید:

الف. اقبال لاهوری است.

۱. فارسی قرن‌ها در شبہ قارّه

ب. چین راه یافته است.

۲. رواج زبان فارسی از زمان

ج. به فارسی سخن می‌گویند.

۳. بعضی امپراطوران عثمانی

د. سامانیان آغاز شد.

۴. شاعر بزرگ پاکستان

ه. هند زبان رسمی بود.

۵. مردم افغانستان و تاجیکستان

و. شعر فارسی سروده‌اند.

۶. فارسی به برخی ایالت‌های

● تمرین ۳. کدام عبارت در متن درس آمده است؟

۶

۵

۴

۳

۲

۱

نکارش

● تمرین ۱. با هر گروه از کلمات یک جمله بسازید:

۱. پادشاه - امر کردن - جایزه - دادن

۲. دهقان - ادب - پادشاه - تعظیم کردن

۳. کم کردن - معنی - تفریق - عربی

۴. اغلب - شاعران - دیوان - به جا ماندن

۵. قالب - گرم - واحد - شمارش

۶. ابراهیم - بت - بتخانه - شکستن

متن ۵و تاھ

انوشیروان و پیرمرد باغان (۲)

پیرمرد در برابر پادشاه تعظیم کرد و جواب داد: "شاهنشاه! دیگران کاشتند، ما خوردیم. ما می‌کاریم تا دیگران بخورند."

انوشیروان از جواب عاقلانه پیرمرد خوشش آمد و گفت: "آفرین!"

"خزانه‌دار فوراً یک کیسه طلای خالص به پیرمرد دهقان داد.

دهقان بار دیگر تعظیم کرد و گفت: "هیچ‌کس زودتر از من میوه این درخت را نخورد." انوشیروان بیشتر خوشش آمد و گفت: "آفرین! آفرین!"

و خزانه‌دار دو کیسه طلای دیگر به او جایزه داد.

● تمرين ۲. به زبان فود تان ترجمه کنید:

- فارسی قرن‌ها در شب قاره هند زبان رسمی بوده است.
- احمد سودی از شارحان مشهور شعر فارسی است.
- حاکمان غیر ایرانی به ادبیات فارسی علاقه داشتند.
- شعر عرفانی بخش بزرگی از ادب فارسی است.
- پنج ضرب در شش می‌شود سی.

۶. چهل تقسیم بر هشت می‌شود پنج.

۷) تمرین ۳. کلماتی را که می‌شنوید بنویسید:

۱. ۲. ۳. ۴.

۵. ۶. ۷. ۸.

گفتار

۸) تمرین ۱. به گونه گفتاری ضبط و مقایسه کنید:

۱. رودخانه	۲. آتش	۳. تکان
۴. فنجان	۵. قربان	۶. خندان
۷. می‌ماند	۸. می‌اندازد	۹. می‌آورد

۹) تمرین ۲. به گونه گفتاری ضبط و مقایسه کنید:

۱. خودش در داروخانه کار می‌کند؛ برادرش در فروشگاه.

۲. خودتان بهتر از آنها می‌دانید که چه بگویید.

۳. هر کدام از شما یک فنجان شیر بخورید.

۴. هر کدام از آنها می‌توانند با ما بیایند.

۵. هیچ کدام از شما نباید بخوابید.

۶. هیچ کدام از ما آنجا نمایند؛ همه مان برگشتیم.

۱۰ تمرین ۳. به گونه نوشتاری فبیط و مقایسه کنید:

۱. اینجا بشینین تا من بیام.
.....
۲. می‌تونین رو صندلی وایستین.
.....
۳. قربون شما، ازتون ممنونم.
.....
۴. هرکدو متون خواستین برین خونه.
.....
۵. اون تو چایی خیلی شیکر می‌ریزه.
.....
۶. خودشو از همه بهتر می‌شناسم.]

۱۰ تمرین ۴. همراه با تغییرات لازم، جانشین کنید:

[تشنه مه.]

۱. گرسنه	۲. شدن
۳. تشنه شدن	۴. خوش ... آمدن
۵. دل ... خواستن	۶. درد ... گرفتن
۷. خنده ... گرفتن	۸. خواب ... آمدن
۹. شما	۱۰. بچه‌ها

درس یازده

آدَيِّاتِ ایران قَبْل از ظُهورِ اسلام

وازگان

□ ساختِ واژه

اصلاً	قید	اصل اسم + تنوین -اً
اوستایی	اسم، صفت	اوستا / اسم + حرف میانجی ی + پسوند -ی
اوّلاً	قید	اوّل عدد ترتیبی + تنوین -اً
خطرناک	صفت	خطر اسم + پسوند -ناک
دزدی	اسم	دزد اسم + پسوند -ی
دستگیر	صفت	دست اسم + گیر، ستاک حال "گرفتن"
روانه	صفت	رو، ستاک حال "رفتن" + پسوند -ان + پسوند -ه
садگی	اسم	ساده صفت + پسوند -ی (در موقع اضافه کردن پسوند -ی، حرف ه به گ تبدیل می شود.)
کاشکی	قید	کاش + پسوند -کی
نیکی	اسم	نیک + پسوند -ی

﴿ هَمْ خَانِوَادِه وَ مُشَتَّرَكُ ﴾

اختصار، مختصر

حالت، احوال، تحويل، حال، حالات، حال

روانه، رو، روش، رفت، رفتن، رفته

گونه، گوناگون

مذکور، ذکر

نظم، نظام

● تمرین ۱. هر جمله را با یکی از کلمات زیر کامل کنید:

خزانه‌دار ریاضی‌دان ادبیات سهم طلا خمیده موضوع وفادار

۱. کتبه‌ها شرح پیروزی پادشاهان است.
۲. از زبان اوستایی وسیع‌تری به جا مانده است.
۳. هر جا شاه می‌رفت هم با او بود.
۴. باغبان با پشت و موهای سفید درخت می‌کاشت.
۵. ایران در فروش نفت بزرگی دارد.
۶. این دانشمند برجسته‌ای به شمار می‌رود.

﴿ کدام کلمه جمله "یک ... طلا به او داد." را کامل می‌کند؟

(۶)

(۵)

(۴)

(۳)

(۲)

(۱)

■ جَدَوْل

۷	۶	۵	۴	۳	۲	۱
		†				
			†			
		†				
	†			†		
†		†				†
			†			
			†		†	

اُفْقِي

۱. کاری که دزد بلد است و تقریباً شغل او
۲. شمرده می‌شود ♦ هر چیز غیر از خدا که
۳. انسان بپرستد. ۲. به خیلی کوچک می‌گوییم
۴. ♦ مصدر "می‌زنند". ۳. اصلاً ♦ عددی بین صفر تا ده. ۴. ستاک حال "زادن" ♦ طرف"
۵. به فارسی ۵. بلندترین شب سال است اما
۶. بدون حرف "د". ۶. "او" به شکل ادبی ♦ یک
۷. واحد بزرگ نظامی ۷. خانه، منزل، کاخ

عَمُودِي

۱. بلند و طولانی ♦ شکل گفتاری "باز". ۲. مخالف "زشتی". ۳. اوّل تخم مرغ را می‌برد بعد شتر را ♦ حرف قبل از "گاف". ۴. "پایه" است به زبان عربی. ۵. هم معنی "بنا بر این". ۶. عربی "تن" ♦ جای زندگی انسان‌ها در دل کوه، در گذشته خیلی دور. ۷. نه به صورت گروه و نه با دیگران ♦ یکی از نشانه‌های جمع در زبان فارسی است

ساختار

- تمرین ۱. در متن اصلی درس، پنج جمله با فعل گذشته نقلی به کار رفته که فعل "بودن" از آنها حذف شده است. هر یک از این جمله‌ها را به طور مفهومی، اما با صورتِ کامل فعل، به گذشته نقلی بنویسید:

.۱

.۲

.۳

۴.

۵.

■ **چهار شکل مالکیت** - سه جمله زیر از نظر مالکیت دارای معنی واحدند:

(عادی و گفتاری)	۱. این چشمۀ ماست.
(عادی و گفتاری)	۲. این چشمۀ مال ماست.
(رسمی و نوشتاری)	۳. این چشمۀ به ما تعلق دارد.
(ادبی و نوشتاری)	۴. این چشمۀ از آن ماست.

● تمرین ۲. جدول زیر را با دو شکل دیگر مالکیت پر کنید:

شماره	عادی و گفتاری	رسمی و نوشتاری	ادبی و نوشتاری
۱	مال خداست		
۲		از آن شماست	
۳		به همه تعلق دارد	
۴			مال کسی است که
۵			از آن کسی نیست
۶			به که تعلق دارد؟

کدام جمله یکی از شکل‌های مالکیت را دارد؟

۶

۵

۴

۳

۲

۱

کتیبهٔ داریوش در مصر

خدای بزرگ است آهور مَزدا که آن آسمان را آفرید، که این زمین را آفرید، که مردم را آفرید، که شادی مردم را آفرید، که داریوش را شاه کرد، که به داریوش شاه سرزمینی را که بزرگ و دارای آسبان خوب و مردان خوب است بخشید.

من، داریوش، شاه بزرگ هستم، شاه شاهان، شاه کشورهای دارای همه گونه مردم، شاه در این زمین بزرگ دور و دراز، پسر ویشتاسپ هخامنشی. داریوش شاه گوید: من پارسی هستم. از پارس مصر را گرفتم. فرمان کند این تُرّعه را دادم، از رود نیل که در مصر جاری است تا دریای پارس. پس از آن، این تُرّعه کنده شد چنان که فرمان دادم و کشته‌ها از مصر از وسط این ترّعه به سوی پارس روانه شدند چنان که من خواستم.

● تمرین ۳. هر حرف ربط مرگب را فقط یک بار در جای خالی جمله‌ها بگذارید:

با وجود این که - بعد از این که - بنا بر این که - مگر این که - قبل از این که - موقعی که

۱. می‌خواست ماشین را بدددد مأموران دستگیرش کردند.
۲. ماشین را بدددد مأموران دستگیرش کردند.
۳. کار بدی نکرده بود مأموران دستگیرش کردند.

۴. دزد بسیار خطرناکی شده بود او را به زندان انداختند.
۵. نامه را نوشتید آن را امضا کنید. نامه را امضا کنید.
۶. این نامه را از شما نمی‌پذیرم آن را امضا کنید.

 کدام یک، جمله "... فقیر بود کمکی نفواست." را کامل می‌کند؟

- (۶) (۵) (۴) (۳) (۲) (۱)

ترجمه‌ای از شعرِ زردشت

راستی بهترین توشه و مایه بهروزی است. بهروزی از آن کسی است که راست
کردار و خواستار بهترین راستی است.

کسی که به گوهر راستی و نیکی بگرود نخستین کسی باشد که به سوی
بهشتِ جاویدان گام بردارد.

در پایان روزگار، دوستداران راستی و نیکی، از بخشایش اهورا کامیاب
خواهند شد و پیروان دروغ و بدی، در دوزخ سیاه اهربیمنی خواهند افتاد.
منم زردشت که دشمن دروغ پرست و پناه پیروان راستی خواهم بود تا در
روز رستاخیز، کشورِ دلخواهِ جاویدانی از آن من گردد.

اهورا مزدا می‌گوید: "من مهر را به هنگام آفرینش، برابر خود که اهورا مزدا
هستم، آفریدم."

● تمرین ۴. معنی ضرب المثل زیر چیست؟

دندانی را که درد می‌کند باید کشید.

- ۱. دندانی را که درد می‌کند دندانپزشک باید بکشد نه خودمان.
- ۲. اگر دندانپزشک دندانی را که خراب است بکشد درد آن ساكت می‌شود.
- ۳. دوست انسان مثل دندان در زندگی مهم و عزیز است.
- ۴. دوست بد را مثل دندان خرابی که می‌کشیم باید ترک کنیم.
- ۵. دوست بد مانند دندانی که خراب است زندگی را تلخ می‌کند.
- ۶. اگر دندان‌هایمان را مساوک نکنیم درد می‌گیرند و باید آنها را بکشیم.

درک

● تمرین ۱. ترتیب درسات جمله‌ها را با عدد نشان دهید:

- ➤ ۱. ① بعد، ادبیات اوستایی را معروفی می‌کنیم.
- ➤ ۲ ② ادبیات ساسانی به قرن‌ها پس از اوستایی مربوط می‌شود.
- ➤ ۳ ③ در درس امروز ابتدا به ادبیات فارسی باستان اشاره می‌کنیم.
- ➤ ۴ ④ و سرانجام، به ادبیات اسلامی ایران خواهیم پرداخت.
- ➤ ۱ ① و آغاز آن در واقع قرن سوم هجری می‌باشد.
- ➤ ۲ ② نظم، در مقایسه با نثر، به کمال بیشتری رسیده است.
- ➤ ۳ ③ ادبیات این دوره عموماً به نظم و نثر تقسیم می‌شود.
- ➤ ۴ ④ ادبیات فارسی نو در دوره اسلامی شکل گرفته است

۳. ① یکی از کتیبه‌های او در کشور مصر پیدا شده است.

② در این کتیبه، داریوش ابتدا از اهور مزدا سخن گفته است.

③ داریوش یکی از معروف‌ترین پادشاهان هخامنشی است.

④ بعد موضوع کندن ترعرع سوئز را شرح داده است.

۴. ① زردشت نخستین پیامبر ایرانی است.

② این اثر عظیم شامل یک هزار فصل می‌شود.

③ وی در حدود بیست و شش قرن قبل زندگی می‌کرد.

④ اوستا، کتاب مقدس زردشتیان، از آن زمان به جا مانده است.

۵. ① در نتیجه، به دزدی ادامه دادم.

② بنا بر این فکر کردم که شاید دزدی کار بدی نباشد.

③ مادرم فهمید که آن را دزدیده‌ام ولی چیزی نگفت.

④ روزی که اوّلین تخم مرغ را دزدیدم پسر کوچکی بودم.

۶. ① مأموران فهمیدند و مرا دستگیر کردند.

② اما مدت‌ها بعد در جوانی دزد بزرگی شدم.

③ روزی تصمیم گرفتم شترهای حاکم را بدزدم.

④ در کودکی چیزهای کوچکی می‌دزدیدم.

تمرين ۲. کدام کلمه به داستان "تفهم مرغ‌درد" مربوط است؟

۶

۵

۴

۳

۲

۱

نگارش

● تمرین ۱. با هر گروه از کلمات یک جمله بسازید:

۱. زبان - اوستایی - آثار - به جا ماندن
۲. ترعرع - فرمان - داریوش - ساختن
۳. کسی - کوچک - دزدیدن - توانستن
۴. نظم - نثر - شاخه - تشکیل دادن
۵. قصیده - مثنوی - شعر - به شمار رفتن
۶. حدّ اقل - حدّ اکثر - معنی - بیشترین

● تمرین ۲. به زبان فودتان ترجمه کنید:

۱. کتیبه‌ها شرح تاریخ حکومت‌های گذشته‌است.
۲. نظم فارسی جذاب‌تر از نثر فارسی است.
۳. اوستا بزرگ‌ترین اثر دینی زردشتی شمرده می‌شود.
۴. او پس از تصرف مصر دستور کندن ترعرع را داد.
۵. پیروان راستی و نیکی وارد بهشت جاودان خواهند شد.
۶. کسی که چیز کوچکی بدد کم کم چیزهای بزرگی خواهد دزدید.

● تمرین ۳. کلماتی را که می‌شنوید بنویسید:

۱.۴۳۲۱
-۸۷۶۵

متن گوته

تُخْمِ مُرْغُ دُزْدَ شُتُرْ دُزْدَ مِيْ شُود

روزی پسری تُخْمِ مُرْغِ ریزِ ریزی دزدید و آن را خوشحال و خندان به مادرش نشان داد. مادر اصلاً ناراحت نشد و گفت: "عَجَبٌ تَخْمَ مُرْغٌ دُرْشَتِيْ است!" پسر به دزدی ادامه داد تا این که آهسته دُزِدَ خَطَرَنَاكی شد.

دو سه سالی گذشت. شبی که می خواست یکی از شترهای شاه را بِدُزَدَ دَسْتَگَير شد و پادشاه دَسْتُور داد او را دار بِزَنَند.

قبل از این که او را دار بِزَنَند به مادرش گفت: "ای مادر! تو برای من خیلی زَحَمتَ كِشیده‌ای. إجازه بده زبانت را ببوسم." مادر پذیرفت اما پسر زبان او را گازگرفت و بعد گفت: "کاش مادرم روز اوّل گفته بود که کارم غلط و زشت است. اگر گفته بود امروز شتردزد نمی‌شدم."

گفتار

تمرين ۱. به گونه گفتاري ضبط و مقاييسه کنيد:

۱. باران	۲. تابستان	۳. روانه
۴. فرمان	۵. باشکوه	۶. بهشت
۷. درشت	۸. دستگير	۹. ايستادن

 تمرین ۲. به گونه‌گفتاری ضبط و مقایسه کنید:

۱. خودت آن را برایم خریدی. (واسه)
۲. خودش آنها را برایتان می‌آورد. (واسه)
۳. حاکم فرمان داد دزد را دستگیر کنند.
۴. یک سیب درشت برداشت و در راه خورد.
۵. سیب را که خورد ایستاد و دستهایش را شست.
۶. آنجا در تابستان همیشه باران می‌بارد. (همه‌ش)

 تمرین ۳. به گونه نوشتاری ضبط و مقایسه کنید:

- [۱. اونجا آدم می‌تونه راحت بخوابه.]
- [۲. می‌خوام این رشته رو خوب بخونم.]
- [۳. اون میره به برادرش کمک می‌کنه.]
- [۴. با هم می‌شینن درس می‌خونن.]
- [۵. اون می‌تونه یه فنجون شیر بخوره.]
- [۶. اجازه می‌دین واسه‌تون قهوه بیارم؟]

 تمرین ۴. همراه با تغییرات لازم، جانشین کنید:

[چن نفرشون می‌خوان بمومن.]

۱. بعضی از آنها
۲. بعضی از ما

-
۴. خيلي از شما	۳. خيلي از ما
۶. اينجا خوابيدن	۵. چند نفر از شما؟
۸. دونفر از ما	۷. کدام يك از شما
۱۰. هيچ‌کدام از ما	۹. همهٔ ما

درس دوازده

آدَيِّاتِ ایوان از ظُهورِ اسلام تا حَملَةِ مُغُول

وازگان

▣ ساختِ واژه

بایمان	صفت	پیشوند با- + ایمان اسم
بشردوستی	اسم	بشر اسم + دوست اسم + پسوند -ی
بیایمان	صفت	پیشوند بی- + ایمان اسم
حکیمانه	صفت، قید	حکیم اسم + پسوند -انه
حماسهسرا	اسم	حماسه اسم + سرا، ستاک حال "سرودن" یعنی سراینده حماسه
حماسهسرا	اسم	حماسه اسم + حرف میانجی ی + پسوند -ی
داستانسرا	اسم	داستان اسم + سرا، ستاک حال "سردودن" = سراینده دانستان
زنده‌کننده	اسم، صفت زنده صفت + کن، ستاک حال "کردن" + پسوند -نده	
سراینده	اسم، صفت سرا، ستاک حال "سرودن" + ی میانجی + پسوند -نده	
فارسی‌گو	اسم، صفت فارسی اسم + گو، ستاک حال "گفتن" = گوینده به زبان	

فارسي؛ سراینده شعر به زبان فارسي

﴿ هَمْ خَانِوَادِه وَ مُشْتَرِك ﴾

حمسه، حمسی، حمسه‌سرایی

خالق، خلق

زندگانی، زندگی، زنده، زنده‌کننده

سرا، حمسه‌سرایی، داستان‌سرا، سراینده، سرود، سروده

● تمرين ۱. کلمات مربوط به هر موضوع را در جدول بنویسید:

خاک - قصیده - حمسه - وزن - عبادت - آهنگ - دهقان - نماز - بيت - روزه

آبياري - داستان - قافيه - محصول - مثنوي - زيارت - کاشتن - مصرع - غزل - دعا

کشاورزی	امور ديني	اصطلاحات شعری	انواع نظم

کدام یک با موضوع "قول دادن" مرتبط است؟

- (۶) (۵) (۴) (۳) (۲) (۱)

● تمرین ۲. کلمه مناسب هر توضیح یا معنی را بنویسید:

ش :	۱. مغازه‌ای که کارش فروختن شیرینی است
ک :	۲. کسی که کارش کاشتن زمین است
غ :	۳. هرچیز که جاندار نیست؛ بی‌جان
ث :	۴. کسی که مال و ثروت فراوان دارد
ب :	۵. خوردنی بسیار سرد و خوشمزه
ب :	۶. جای آدم‌های خوب پس از مرگ

کدام یک به معنی "سرشار" است؟

- (۶) (۵) (۴) (۳) (۲) (۱)

ساختار

در درس‌های دوازده، سیزده و چهارده کتاب درسی جلد چهارم که به معنّفی ادبیات، به‌ویژه نظم فارسی می‌پردازد نمونه‌هایی کوتاه، جذّاب و زیبا از اشعار شاعران بزرگ زبان فارسی با استفاده از خطّ نستعلیق به چاپ رسیده است.

در این کتاب، ابتدا هر یک از نمونه‌ها برای ساده شدن خواندن آنها با حروف چاپی آورده می‌شود و پس از آن، معنی و توضیح هر شعر به طور مختصر و ساده ذکر می‌گردد.

نمونه شعر رودکی

بوی جوی مولیان آید همی	یادِ یارِ مهربان آید همی
ریگِ آموی و درشتی‌های او	زیرِ پایم پرنیان آید همی
آبِ چیحون از نشاطِ روی دوست	خنگِ ما را تا میان آید همی
ای بخارا شاد باش و شاد زی	میر زی تو میهمان آید همی
میر ماه است و بخارا آسمان	ماه سوی آسمان آید همی
میر سرو است و بخارا بوستان	سرو سوی بوستان آید همی

معنی شعر:

بوی خوش رودخانهٔ مولیان (از بخارا) به اینجا (هرات) می‌آید و یاد دوستان مهربان بخارا در من زنده می‌شود.

رود آموی (در بخارا) به قدری زیبا و دوست‌داشتنی است که ریگ سخت و ناصاف آن را در زیر پایم پرنیان احساس می‌کنم.

رود جیحون (در بخارا) با دیدن روی دوست (امیرنصر) به قدری شاد می‌شود که آب آن تا کمر اسب بالا می‌آید.

ای بخارا! شاد باش و با شادی زندگی کن زیرا امیر به میهمانی تو می‌آید.

امیر چون ماه است و بخارا چون آسمان؛ ماه به جای خود که آسمان است می‌آید.

امیر چون سرو است و بخارا بوستان؛ سرو به جای خود که بوستان است می‌آید.

نمونهٔ شعر فردوسی

شما دل به فرمانِ یزدانِ پاک بدارید و از ما مدارید باک	که اویست بر پادشا پادشا
جهاندار و پیروز و فرمان‌روا	همه کرده او بود هرچه هست
غم و شادمانی و بالا و پست	

معنی شعر:

شما به دستورات خداوند پاک توجّه کنید و از من (که بندۀ او هستم) نترسید زیرا که خداوند، پادشاه پادشاهان است و او صاحب جهان، پیروز جهان و حاکم جهان است. هرچه در جهان است کار و خواست خداوند است؛ هم غم، هم شادی؛ هم پیروزی و هم شکست.

خرد آفسر شهریاران بُود	خرد زیور نامداران بُود
خرد زندۀ جاودانی شناس	خرد مایه زندگانی شناس
خرد راهنمای و خرد رهگشای	خرد دست گیرد به هر دو سرای

معنی شعر:

خرد و دانایی تاجی است بر سر پادشاهان؛ خرد زینتی است برای بزرگان. خرد را همیشه زنده بدان؛ خرد را وسیله‌ای برای زندگی و زنده بودن بدان. خرد راهنمای زندگی و معلم انسان است؛ خرد در دو جهان به کمک انسان می‌آید.

نمونه شعر ناصر خسرو

بُرُون کن ز سر بادِ خیره‌سری را
 نکوهش مَکْنُون چَرَخِ نیلوفری را
 بَری دان زِ افعال چَرَخِ بَرین را
 نَشاید ز دانش نکوهش بَری را
 تو چون خود کَنی آخَتَرِ خویش را بد
 مدار از فَلَکِ چَشمِ نیکآخَتَری را
 درختِ تو گَر بارِ دانش بگیرد
 به زیر آوری چَرَخِ نیلوفری را
 به چَهَرِه شدن چون پَری کَی توانی
 به افعال مانَنده شو مر پَری را
 بِسوزَند چوبِ درختانِ بَیَّبری را

معنی شعر:

آسمان آبی را (به خاطر ناکامی‌ها) سرزنش نکن؛ غرور و خودسری را کنار بگذار.
 آسمان بلند کاری انجام نمی‌دهد؛ شایسته نیست انسان دانا آن را که نقشی
 ندارد مقصّر بداند.

وقتی که تو خودت بختت را بد می‌کنی از آسمان امید نیک‌بختی نداشته باش.
 اگر درختِ زندگی تو میوه علم داشته باشد حتی آسمان آبی را به زیر فرمان
 می‌آوری.

تو هرگز نمی‌توانی در صورت مانند فرشته‌ها باشی؛ باید در عمل مانند آنها
 شوی.

چوب درختانی را که میوه ندارند می‌سوزانند؛ سزای بی‌فایده بودن جز این
 نیست.

نمونهٔ شعر سنایی

هر کسی از رنگِ گفتاری بِدین رَه کَی رسد؟
 درد باید مردسوز و مرد باید گامزن
 سالها باید که تا یک سنگِ اصلی زآفتاب
 لعل گردد در بدخشان یا عقیق آندر یمن
 عمرها باید که تا یک کودکی از روی طبع
 عالمی گردد نکو یا شاعری شیرین سخن

معنی شعر:

آیا هر کسی می‌تواند تنها با حرف و شکل و رنگ آن به راه حق و خدا برسد؟ نه، درد عشق و طلب حق و رسیدن به خدا باید مانند آتش همه وجود انسان را بگیرد؛ انسان باید اهل عمل باشد و در راه حق گام بردارد.

سالهای بسیار لازم است تا سنگی اصیل در نتیجهٔ تابش آفتاب در بدخشان به لعل تبدیل شود و یا در یمن به صورت عقیق در آید.

مذکورها طول خواهد کشید تا کودکی، اگر استعداد طبیعی داشته باشد، به دانشمندی برجسته یا شاعری خوشبیان تبدیل شود.

توضیح: بدخشان یکی از شهرهای افغانستان است که لعل آن شهرت فراوان داشته است.

کشور یمن نیز از نظر سنگ عقیق بسیار مشهور بوده است.

نمونه شعر خیام

هر سبزه که در کنار جویی رسته است
گویی ز لب فرشته خویی رسته است
پا بر سر هر سبزه به خواری ننهی
کان سبزه ز خاک لاله رویی رسته است

معنی شعر:

هر سبزه‌ای که در کنار جوی آبی می‌بینی، شاید از لب انسان زیبا و خوش اخلاقی روییده باشد (اشاره به رویدن گیاه از خاک انسان است).

مواظب باش که پایت را با بی احترامی روی سبزه نگذاری، زیرا ممکن است از خاک انسانی زیبارو مانند لاله، روییده باشد.

می خور که به زیر گل بسی خواهی خفت
بی مونس و بی رفیق و بی همدم و جفت
زنhar به کس مگو تو این راز نهفت
هر لاله که پژمرد نخواهد بیشگفت

معنی شعر:

می‌خور و شاد باش زیرا که مدت‌های بسیار بدون این که دوست، رفیق، یار و

همسری داشته باشی در زیر خاک خواهی خوابید.
مبادا این راز پنهان را به کسی بگویی: هر لاله‌ای که پژمرده شد دیگر شکفته نخواهد
شد (زندگی انسان تکرار نمی‌شود).

نمونه شعر عطّار

الا ای زاهدانِ دین، دلی بیدار بِنْمایید
همه مَستید، در مَستی یکی هُوشیار بِنْمایید
ذِ دَعوی هیچ نگُشاید، اگر مَردید آندر دین
چُنان کاندر درون هستید، در بازار بنمایید
من این رِندانِ مُفلس را همه عاشق همی‌بینم
شما یک عاشقِ صادق چُنین بیدار بنمایید

معنی شعر:

ای زاهدان! ای کسانی که در ظاهر به خاطر دین و آخرت از دنیا گذشته‌اید! در بین خود کسی را نشان دهید که دلی روشن و عاشق حق داشته باشد. شما همه غافل و بی‌خبرید و در بین خود یک نفر را نمی‌توانید پیدا کنید که هُوشیار و روشن باشد. ادعای دینداری مشکلی را حل نمی‌کند. اگر واقعاً به خدا و دین عقیده دارید، همان گونه که در درون و پنهان هستید، خود را در بیرون و در بین مردم نشان دهید.

در نظر من، اين رندان بی‌چيز که اهل ريا نبستند و بدی‌ها يشان را پنهان نمی‌کنند همه عاشق حق و حقiqتند ولی شما نمی‌توانيد در بين خود يك عاشق واقعی که اين گونه بيدار باشد نشان دهيد.

نمونه شعر نظامي

چه خوش باغی است باغ زندگانی	گر ایمن بودی از باد خزانی
چه خرم کاخ شد کاخ زمانه	گرش بودی اساس جاودانه
از آن سرد آمد این کاخ دلاویز	که چون جا گرم کردي گويد خيز
یک امروز است ما را نقد آیام	بر او هم اعتقادی نیست تا شام
بیا تا یک دهن پرخنده داریم	یک امشب را به شادی زنده داریم
به ترک خواب می‌باید شبی گفت	که زیر خاک می‌باید بسی خفت

معنی شعر:

زندگی مانند باغی است و اين باغ زيباست اگر انسان از باد پاييزی (پيری و مرگ) در امان باشد.

عمر مانند کاخی است و اين کاخ زيبا و جذاب است اگر جاودان بماند و ويران نشود.

اما اين کاخ گرم و دوست‌داشتني به اين دليل سرد و خراب می‌شود که چون به آن عادت کردي به تو فرمان رفتن (مردن) می‌رسد.

از عمر خود همین امروز و همین زمان کوتاه را داریم؛ آن هم ممکن است تا شب
دوم نداشته باشد.

بیا تا دهانی خندان و دلی شاد داشته باشیم و این زمان کوتاه را با شادی
بگذرانیم.

این زندگی کوتاه را باید در خواب غفلت بمانیم زیرا مدت‌های بسیار در زیر
خاک خواهیم خفت.

درک

● تمرین ۱. به سؤال‌های زیر که مربوط به نمونه‌های شعر است جواب دهید:

۱. شعر رودکی، سطر سوم: فعل جمله کدام است؟

.....
۲. شعر رودکی، سطر پنجم: "میر و ماه" اشاره به کیست؟

.....
۳. شعر فردوسی، سطر چهارم: کدام کلمه فاعل است؟

.....
۴. شعر فردوسی، سطر پنجم: کدام کلمه مفعول است؟

.....
۵. شعر نظامی، سطر دوّم: معنی "گرش بودی" چیست؟

.....
۶. شعر نظامی، سطر سوم: "گویدت" یعنی چه؟

● تمرين ۲. هر سؤال را به جواب مناسب آن وصل کنيد:

الف. نکوهش مکن چرخ ...	۱. بهترین دوره ادبیات فارسی کدام است؟
ب. سروده رودکی	۲. خالق حماسه ملی ایران کیست؟
ج. از خیام نیشابوری	۳. شاعر داستان سرا کدام شاعر است؟
د. فردوسی طوسی	۴. "بوی جوی مولیان" سروده کیست؟
ه. نظامی	۵. مصرع اول شعر ناصر خسرو چیست؟
و. قرن چهارم هجری	۶. "هر سبزه ز خاک لاله رویی ..." از کیست؟

● تمرين ۳. نمونه شعر کدام شاعران در این درس آمده است؟

(۶) (۵) (۴) (۳) (۲) (۱)

نگارش

● تمرين ۴. با هر گروه از کلمات یک جمله بسازيد:

	۱. بشردوستی - ايمان - عنصر - شاهنامه
	۲. رباعيّات - بيستر - دنيا - انتشار یافتن
	۳. مثنوي - سنائي - معتبر - عرفاني
	۴. فردوسی - حماسه سرایی - رقیب - نظیر
	۵. نویسنده - بالايمان - خالق - حکیمانه
	۶. آثار - سرشار - افکار - عرفاني

● تمرین ۲. به زبان فودتان ترجمه کنید:

۱. سامانیان روح و فکر ایرانی را زنده کردند.
۲. رودکی پایه‌گذار ادبیات فارسی به شمار می‌رود.
۳. زیباترین اشعار عاشقانه را نظامی سروده است.
۴. شاهنامه شاهکاری است ادبی و کمنظیر.
۵. کوتاهی، سادگی و شیرینی از ویژگی‌های رباعیات خیام است.
۶. هیچ‌کس نتوانست امیر را به رفتن راضی کند.

● تمرین ۳. کلماتی را که می‌شنوید بنویسید:

۱.....	۲.....
۳.....	۴.....
۵.....	۶.....
۷.....	۸.....

گفتار

● تمرین ۱. عبارات زیر را به دو درجه دیگر از ادب و احترام تبدیل کنید:

خیلی مؤذبانه	مؤذبانه	عادی	شعراه
.....	هست / هستش	۱
.....	نیستند	۲
.....	۳
.....	رفت / رفتش	۴

خوردند	۵
کجا تشریف دارند؟	۶

تمرين ۲. به گونه گفتاري ضبط و مقاييسه کنيد:

۱. آنان	۲. فراوان	۳. زندان
۴. جانور	۵. هرکدام	۶. هیچ کدام
۷. همه چيز	۸. مگر	۹. هرچه

تمرين ۳. به گونه نوشتاري ضبط و مقاييسه کنيد:

- [۱. يه بليت برای ميدون انقلاب بدین.]
- ۲. لطفاً تندتر برونيين؛ داره دير می شه.
- ۳. تا می توني هر روز برو و روش كن.
- ۴. دست اين بچه رو خوب بشوري.
- ۵. خودتون بيابين ببينين چي ميگه.
- ۶. نوش جون. يه کم ديگه ميل کنин.]

تمرين ۴. همراه با تغييرات لازم، جانشين کنيد:

امير نصر در هرات است.

- ۱. ماند
- ۲. چهار ماه در هرات

-
۴. پادشاه	۳. مانده بود
۶. مدّتی	۵. پادشاه سامانی
۸. تصمیم گرفت ... بماند	۷. مدّت زیادی
۱۰. حکومت کردن	۹. زندگی کردن

درس سیزده

آدَبِیّات ایران از حَمْلَه مُغْول تا دورَه مُعاصر

واژگان

□ ساختِ واژه

انتقاد	صفت	انتقادی
پیشوند بی - + وفا / اسم	صفت	بیوفا
طلا اسم + حرف میانجی ی + پسوند -ی	صفت	طلایی
عارف صفت + پسوند -انه	صفت، قید	عارفانه
غزل اسم + سرا، ستاک حال "سرودن"	اسم، صفت	غزلسرا
کودک اسم + پسوند -ی	اسم	کودکی
گویا صفت، قید گو، ستاک حال "گفتن" + حرف میانجی ی + پسوند -ا		گویا
می اسم + خانه اسم	اسم	میخانه
پیشوند -نا + امید / اسم	صفت	نامید
نامید صفت + پسوند -ی	اسم	نامیدی

نشرنويسي	اسم	نشر اسم + نويسنده، ستاک حال "نوشتن" + پسوند -ي
ويرانه	اسم	ويران اسم + پسوند -ه
ويراني	اسم	ويران اسم + پسوند -ي

■ هَمْ خَانِوَادِه و مُشَتَّرَك

اعتبار، معتبر

بی‌وفا، وفا، وفادار

تفاوت، متفاوت

حج، حاج، حاجی، حاجیه

حکمت، حکیم، حکیمانه

خاص، به خصوص، متخصص، مخصوص، مخصوصاً

شبیه، شبه

عارف، عارفانه، عرفان، عرفانی، معرفه، معزّفی، معروف

عاشق، عاشقانه، عشق، عشقی، معشوق

عطر، معطر

عهد، تعهد، تعهد دادن، عهد بستن

فلسفی، فلسفه، فیلسوف

گویا، گفتن، گو، گفت، گفته، گوینده، گفتار، گفتاری، گفتگو

متفسر، تفسیر، فکر

منظوم، نظم

نامید، امید، امیدوار، نامیدی

واقعی، در واقع، واقع، واقعاً، واقعه

ویرانی، ویران، ویرانه

- تمرين ۱. در دافل جدول شش کلمه وجود دارد. این کلمات را به کمک حرف اول آنها بنویسید:

۷ ۶ ۵ ۴ ۳ ۲ ۱

و	ص	ن	ح	ر	گ	خ
ه	ب	ع	ک	ی	خ	ط
ن	ل	م	ز	ط	ر	
گ	د	خ	ت	ر	ف	ن
ا	ح	ت	ه	ن	ع	ا
م	ق	ش	گ	م	ح	ک
ف	ز	ب	ج	ی	ژ	ه

۱. خ :
۲. ح :
۳. ه :
۴. ر :
۵. ک :
۶. ن :

- تمرين ۲. کدام کلمه در هر گروه با کلمات دیگر مرتبط نیست؟
 - تلفظ، آهنگ، ثروت، فریاد، صدا
 - عشق، علاقه، مهر، دوستی، نفرت
 - کاروان‌سرا، حمام‌سرا، داستان‌سرا، غزل‌سرا، قصیده‌سرا

۴. حکمت، عرفان، فلسفه، تصوّف، حالت

۵. جمع، تفرق، ضرب، تقسیم، ترس

۶. چوب، تخمر، بستنی، ماهی، پسته

کدام یک با کلمه "ویرانی" مرتبط است؟

۶

۵

۴

۳

۲

۱

ساختار

نمونه شعر مولوی

ای قوم به حج رفته کجايد کجايد؟

مَعْشُوقٌ هَمِينْ جَاسْت بِيَايِيدْ بِيَايِيدْ

مَعْشُوقٍ تو هَمْسَايِه دِيَوار بِه دِيَوار

در بادِیه سَرگَشِتِه شما در چه هَوَايِد؟

گَر صُورَتِ بِي صُورَتِ مَعْشُوقٍ بِيَنِيدْ

هم خواجه و هم بنده و هم قبله شمایید

معنی شعر:

ای کسانی که به زیارت خانه خدا رفته‌اید! چرا غافلید؟

خداآوند در همین جاست؛ به سوی او بیایید.

خداوند بسیار نزدیک و مانند همسایه دیوار به دیوار شماست.
 شما در بیابان زندگی، راه را گم کرده‌اید؛ دنبال چه هستید؟
 اگر به مقام دیدار معشوق (خدا) که صورت خاصی ندارد برسید جزئی از وجود او
 می‌شوید؛ خود همه‌چیز هستید و خدا را فقط در زیارت کعبه نمی‌بینید.

نمونه شعر سعدی

من ندانستم از اوّل که تو بی مهر و وفایی
 عَهد نابَسْنَ از آن بِه که بِنَدَی و نَپَایی
 دوستان عِیَب کُنَنَدَم که چرا دِل به تو دادم
 باید اوّل به تو گفتن که چُنین خوب چرایی
 گفته بودم چو بیایی غَمِ دِل با تو بگوییم
 چه بگوییم که غم از دل برود چون تو بیایی؟

معنی شعر سعدی:

من از ابتدا نمی‌دانستم که تو نامهربان و بی‌وفا هستی؛ عهد نبستان بهتر از بستان
 عهدی است که به آن عمل نکنی.
 دوستان مرا سرزنش می‌کنند که چرا به عشق تو گرفتار شده‌ام اماً باید اوّل از تو
 بپرسم که چرا این قدر خوب و زیبایی. (قصیر توست.)
 فکر می‌کردم وقتی که بیایی غم دلم را برایت بگوییم اماً با دیدن تو غمی نمی‌ماند.

نمونه شعر حافظ

عیبِ رِندان مَكْنُ ای زاهِدِ پاکیزه سِرِشت
 که گُناهِ دِگران بر تو نخواهند نوشت
 من اگر نیکم اگر بد تو برو خود را باش
 هر کسی آن درَوَد عاقِبَت کار که کِشت
 ناُمِیدَم مَكْنُ از سَابِقَه لُطفِ آَزل
 تو پس پَرِده چه دانی که که خوبست و که زِشت؟

معنی شعر حافظ:

ای زاهد پاک سرشنست! تو که به خاطر آخرت از دنیا گذشته‌ای نباید از رندان، این انسان‌های بی‌ریایی که عیب خود را پنهان نمی‌کنند و اهل تظاهر نیستند عیب بگیری؛ زیرا گناه دیگران را به پای تو نمی‌نویسند.

تو نباید به خوب و بد دیگران کار داشته باشی بلکه باید مواظب اعمال خودت باشی؛ زیرا هر کس به نتیجه اعمال خودش می‌رسد.

مرا از لطفی که خداوند به بندگان خود دارد و این لطف را از ازل (آغاز هستی) شامل حال بندگان خویش کرده است نامید نکن؛ از خوب و بد دیگران در پنهان و پشت ظاهر آنان چه می‌دانی؟

توضیح: "مَكْنُ" و "مَكْنُ" فعل نهی است که در زبان فارسی امروز کاربرد ندارد اما در گونه‌ادبی به جای "نَگِيرَ" و "نَكَنَ" به کار می‌رود.

نمونه شعر جامی

خوبان هزار و از همه مقصود من یکیست
صد پاره گر کنند به تیغم سخن یکیست
خوش مجتمعی است آنجمن نیکوان ولی
ماهی گزوست رونق این آنجمن یکیست
خواهیم بهر هر قدمش تحفه دگر
لیکن مقصّریم که جان در بدن یکیست

معنی شعر:

خوبان و زیبایان بسیارند، اما من در بین آنها فقط به سوی یکی می‌روم (که آن خداست). حتی اگر مرا هزار پاره کنند حرف همین است.
جمع خوبان و زیبایان جمعی جذاب و دلنشیں است ولی ماهر وی که به این جمع زیبایی می‌بخشد فقط یکی است. (معشوق من و خدای من است).
دلم می‌خواهد در هر قدمش جانی هدیه کنم اما افسوس که بیشتر از یک جان در بدن ندارم و می‌توانم فقط یک بار آن را هدیه کنم.

● تمرین ۱. معنی خبربالمثل زیر چیست؟

در دروازه را می‌توان بست؛ دهان مردم را نمی‌توان بست.

- ۱. در دروازه مانند دهان انسان است. بستن هیچ‌کدام زحمتی ندارد.
- ۲. در دروازه را می‌بندند تا مردم نتوانند در باره آن حرف بزنند.
- ۳. دهان مردم از در دروازه بزرگ‌تر است و بستن آن هم زحمت زیادی دارد.
- ۴. مردم وقتی که به دروازه می‌رسند خوشحال می‌شوند و ساعتها حرف می‌زنند.
- ۵. مردم عادت دارند از دیگران حرف بزنند و غالباً بد بگویند.
- ۶. بستن دروازه آسان‌تر است تا جلوگیری از عادت حرف زدن و بد گفتن مردم.

● تمرین ۲. شکل عادی کلماتی را که در پرانتز گذاشته شده بنویسید:

- ۱. ماه سوی آسمان (آید همی)
- ۲. خرد دست گیرد (به هر دو سرای)
- ۳. برون کن (ز سر) باد خیره سری را
- ۴. خرد زنده جاودانی (شناس)
- ۵. هر کسی از رنگ گفتاری (بدین ره) ...
- ۶. (کان) سبزه ز خاک لاله رویی رسته است

❷ در مصوع "فرد زنده جاودانی شناس"، بعد از "فرد" په کلمه‌ای به دلیل کاربرد شعری حذف شده است؟

- (۶) (۵) (۴) (۳) (۲) (۱)

● تمرین ۳. هر جمله را با اصطلاح "نزدیک است" یا "نزدیک بود" بنویسید:

۱. بچه می‌افتد.

۲. خانه خراب می‌شود.

۳. راننده خوابش می‌برد.

۴. آنها سقوط می‌کنند.

۵. آنها شکست می‌خورند.

۶. جنگ شروع می‌شود.

فعل کدام جمله حال چاری است؟

۶

۵

۴

۳

۲

۱

درک

● تمرين ۱. کدام یک از چهار جواب مطابق متن درس صحیح است؟

۱. قرن هشتم هجری مربوط به کدام عصر ادبی است؟

الف. عصر تیمور

ب. عصر جامی

ج. عصر مولوی

د. عصر مغول و تیموریان

۲. مهمترین شاعران دوره مغول و تیموریان کدامند؟

الف. مولوی و سعدی

ب. سعدی و حافظ

ج. حافظ و مولوی

د. هر سه

۳. معتبرترین اثر تصوّفی در زبان فارسی کدام است؟

الف. غزل حافظ

ب. نثر سعدی

ج. مثنوی مولوی

د. شعر جامی

۴. کدام شاعر بعد از جامی ظهر کرده است؟

ب. خیام نیشابوری الف. فردوسی طوسی

د. سعدی شیرازی ج. وحشی بافقی

۵. آرامگاه مولوی کجاست؟

ب. در توس الف. در مشهد

د. در قوته ج. در شیراز

۶. حافظ شاعر کدام قرن است؟

ب. چهاردهم هجری قمری الف. چهاردهم میلادی

د. هشتم میلادی ج. هشتم هجری شمسی

تمرين ۲. کدام یک شاعر عصر مغول و تیموریان است؟

(۶) (۵) (۴) (۳) (۲) (۱)

نگارش

● تمرين ۱. با هر گروه از کلمات یک جمله بسازید:

	۱. اصطلاح - دل دادن - معنی - عاشق شدن
	۲. انجیل - مقدس - مسیحی - جهان
	۳. رند - حافظ - نماینده - ریا
	۴. خانه - کعبه - کشور - قرار داشتن

۵. سعدی - برجسته - نثرنویسی - ادبیات

۶. شعر - نفرت - دوره‌ویی - نشان دادن

● تمرین ۲. به زبان فودتان ترجمه کنید:

۱. غزل‌های عارفانه حافظ در شعر فارسی مقام خاصی دارد.
۲. شعر فارسی از حکمت، عرفان و عشق سرشار است.
۳. مولوی را همه شاعر و متفکری بزرگ می‌دانند.
۴. در کودکی به یکی از مدارس دینی معرفی شد.
۵. امتیاز بزرگش این است که هرگز ناامید نمی‌شود.
۶. شاعران زیادی با انجمن شعر فارسی همکاری می‌کنند.

● تمرین ۳. کلماتی را که می‌شنوید بنویسید:

۱. ۲. ۳. ۴. ۵.
..... ۶. ۷. ۸.

گفتار

● تمرین ۱. به گونه گفتاری ضبط و مقایسه کنید:

۱. عمه را	۲. بچه را	۳. خاله را
۴. جمله را	۵. خانه را	۶. می‌گذارم

۹. می دانم

۸. می دهم

۷. می فروشم

 تمرين ۲. به گونه‌گفتاري ضبط و مقاييسه کنيد:

۱. اگر می توانيد پنجره را ببندید؛ هوا خيلي سرد است.

۲. بهتر است آن خانه را نفروشد؛ ديگر نمي تواند مثل آن پيدا کند.

۳. بچه را جاي ديگري بگذاري؛ آنجا خطرناک است.

۴. خاله را با خودتان ببريد؛ خيلي تنهاست.

۵. جمله را روی تخته بنويسيد؛ بعد بلند بخوانيد.

۶. نشاني عمه را به ما بدھيده؛ باید او را ببینيم.

 تمرين ۳. به گونه نوشاري ضبط و مقاييسه کنيد:

[۱. گوشش سنگينه؛ نمي شنوه.]

۲. او مد اينجا با هامون حرف بزن.
.....

۳. مي شينه هيچي نمي گه.
.....

۴. شب کجا مي تونه بخوابه؟
.....

۵. کدوم يکي تون درس مي خونين؟
.....

۶. کدوم يکي شون جوابو مي دونه؟
.....

 تمرين ۴. هر يك از جمله‌ها را با "نزيك است" و "نزيك بود" بيان کنيد:

-
- ۱. کارم را دارد چاپ می‌کند.
 - ۲. دزد را دستگیر می‌کنند.
 - ۳. کار را تمام می‌کنم.
 - ۴. از کشور خارج می‌شوی.
 - ۵. کارش را تغییر می‌دهد.
 - ۶. درس‌ها را حذف می‌کنیم.
 - ۷. به پلیس شکایت می‌کنم.
 - ۸. کارگران را نجات می‌دهند.
 - ۹. به دانشگاه گزارش می‌دهد.
 - ۱۰. شهر اشغال می‌شود.

درس چهارده

آدَبِیّاتِ مُعاصرِ ایران

وازگان

□ ساختِ واژه

آزاد صفت + پسوند -ی + خواه، ستاک حال "خواستن"	آزادیخواهی اسم
پسوند -ی	
آفتاب اسم + پسوند -ی	آفتابی صفت
ابر اسم + پسوند -ی	ابری صفت
افزا، ستاک حال "افزودن" + حرف میانجی ی + پسوند -ش	افزايش اسم
بار، ستاک حال "باریدن" + پسوند -ان + پسوند -ی	باراني صفت
تصوّف اسم + پسوند -ی	تصوّفي صفت
اسم، صفت دربار اسم + پسوند -ی	درباري صفت
روز اسم + نامه اسم	روزنامه اسم
شعر اسم + پسوند -ی	شعری صفت

فکری	صفت	فکر + پسوند -ی	
کودکانه	صفت، قید	کودک اسم + پسوند -انه	
لبخند	اسم	لب اسم + خند، ستاک حال "خندیدن"	
میهنپرست	اسم	میهن اسم + پرست، ستاک حال "پرستیدن"	
میهنپرستی	اسم	میهنپرست اسم + پسوند -ی	
نویسنده	اسم	نویس، ستاک حال "نوشتن" + پسوند -نده + پسوند -ی	
(در موقع اضافه کردن پسوند -ی، حرف ه به گ تبدیل می‌شود).			
نمایشنامه	اسم	نمایش (نوشته‌ای برای بازی در تئاتر theatre): نمایش	
نوگرایی	اسم	اسم، هنر بازی در تئاتر play ("نما"، ستاک حال "نمودن" یعنی نشان دادن + حرف میانجی -ی + پسوند -ش + نامه یعنی "نوشته"	
هستی	اسم	modernism (علاقه به چیزهای نو): نو + گرا، ستاک حال "گراییدن" یعنی علاقه داشتن to incline, to tend + حرف میانجی -ی + پسوند -ی هست (وجود existence) + پسوند -ی	

■ هم خانواده و مشترک

اشراف، اشرافی، تشریف
بارانی، باریدن، بار، بارید، باریده، باران، بارندگی

تحوّل، احوال، تحويل، حال، حالا، حالت
 تصوّفی، تصوّف
 جریان، جاری
 رفته رفته، رفتن، رو، رفت، رفته، روان، روانه، روش
 شعری، اشعار، شاعر، شعر، شعرا
 فکری، فکر، متفکّر
 کودکانه، کودک، کودکی
 گشتن، گرد، گشت، گشته، جهانگرد، جهانگردی
 لبخند، خندیدن، خند، خندید، خندیده، خندان، خنده، خنداندن، خندانیدن
 نویسنده‌گی، نوشتمن، نویس، نوشت، نوشتہ، نویسنده، نویسنده‌گان

● تمرین ۱. کلمات مخالف را به هم وصل کنید:

آفتابی	تیره	کهنه	نامیدی	درشت	بدی
نو	نیکی	ریز	روشن	ابری	امید

کدام یک با کلمه "دراز" مخالف است؟

- (۶) (۵) (۴) (۳) (۲) (۱)

● تمرین ۲. کدام کلمه با موضوع هر گروه مرتبط است؟

	۱. هوا
	۲. اعضای بدن
	۳. تصوّف
	۴. عناصر شعر
	۵. انواع شعر
	۶. دربار
- تصمیم، زحمت، تبدیل، تعلق، بارندگی
قلب، سرو، سفره، سنگ، سفال
دزد، زاهد، آشپز، بافنده، مامان
مکان، ناحیه، قافیه، بو، مو
خنده، گریه، حماسه، ضعف، قدرت
وزیر، نویسنده، پیامبر، مختار، مؤلف

 کدام یک با کلمه "روزنامه" مرتبط است؟

(۶) (۵) (۴) (۳) (۲) (۱)

ساختار

شعر "مادر" از ایرج میرزا، شاعر معاصر

گویند مرا چُو زاد مادر	پستان به دهن گرفتن آموخت
شبها بِر گاهواره من	بیدار نشست و خفتان آموخت
دستم بِگرفت و پا به پا بُرد	تا شیوه راه رفتن آموخت
یک حرف و دو حرف بر زبانم	الفاظ نهاد و گفتن آموخت
لَبَخَند نَهَاد بر لَبِ من	بر غُنچه گُل شِکْفَتَن آموخت
پس هَسْتِي من زِ هَسْتِي اوست	تا هستم و هست دارمش دوست

شِعر "باران" از گلچین گیلانی، شاعر معاصر

(۱) باز باران	آن دک آندک، ابرها گشتند چیره آسمان گردید تیره بسته شد رُخساره خورشید رخشان ریخت باران، ریخت باران
(۲) یادم آرد روز باران	سبزه در زیر درختان رفته رفته گشت دریا توی این دریایی جوشان جنگل وارونه پیدا
(۳) کودکی ده ساله بودم	گردش یک روز دیرین خوب و شیرین توی جنگل‌های گیلان به! چه زیبا بود باران!
(۴) با دو پای کودکانه	می‌شنیدم اندر این گوهر‌فشنایی رازهای جاویدانی، پنهانهای آسمانی: بِشُنُواز من، کودک من! پیش چشم مرد فردا
(۵) آندک آندک، ابرها گشتند چیره آسمان گردید تیره بسته شد رُخساره خورشید رخشان ریخت باران، ریخت باران	می‌دویدم همچو آهو می‌پریدم از سر جو دور می‌گشتم ز خانه با گهرهای فراوان
(۶) سبزه در زیر درختان رفته رفته گشت دریا توی این دریایی جوشان جنگل وارونه پیدا	می‌خورد بر بام خانه با ترانه
(۷) بس گوارا بود باران!	شاد و خرم
(۸) بِشُنُواز من، کودک من! زندگانی - خواه تیره، خواه روشن - هست زیبا؛ هست زیبا؛ هست زیبا	نرم و نازک چُست و چابک دور می‌گشتم ز خانه

معنی شعر "مادر":

شニیده‌ام هنگامی که مادرم مرا به دنیا آورد پستان به دهن گرفتن و شیر خوردن را به من یاد داد.

شب‌ها در کنار گهواره‌ام بیدار نشست و خوابیدن را به من یاد داد.
دستم را در دست گرفت، قدم به قدم با خود برد و راه رفتن را به من یاد داد.
کلمات را یک یک بر زبانم گذاشت و سخن‌گفتن را به من یاد داد.
خنده بر لبانم آورد و خندیدن را مانند باز شدنِ غنچه‌گل به من یاد داد.
بنا بر این، او به من هستی بخشیده؛ تا زنده‌ام و تا او زنده است دوستش دارم.

معنی شعر "باران":

(۱) یک بار دیگر، باران با قطره‌های خوش‌آهنگ و فراوان، که چون سنگ‌های گران‌بهاست، بر بام خانه می‌بارد.

(۲) این باران مرا به یاد یک روز بارانی می‌اندازد؛ به یاد گردشی در یک روز خیلی دور، یک روز شیرین و قشنگ در جنگلهای گیلان.

(۳) در آن زمان کودک ده ساله‌ای بودم؛ کودکی شاد و بانشاط، نرم و لطیف، و چابک و چالاک.

(۴) با دو پای کوچکم مانند آهو می‌دویدم؛ از روی جوی آب می‌پریدم و از خانه دور می‌شدم.

(۵) کم کم ابرها همه‌جا را گرفتند. آسمان تاریک شد؛ صورت خورشید تابان پوشانده شد و باران بارید و بارید.

(۶) سبزه‌های زیر درختان به تدریج تبدیل به دریا شد و در این دریا که قطره‌های باران آن را جوشان ساخته بود جنگل، وارونه دیده می‌شد.

(۷) باران چقدر شیرین بود؛ چقدر زیبا بود؛ و من در باریدن باران که به ریختن دانه‌های جواهر شباهت داشت این رازهای ابدی و اندرزهای آسمانی را می‌شنیدم:

(۸) "گوش کن کودک من! زندگی برای تو که مرد آینده خواهی بود، چه راحت و چه سخت باشد، زیباست، زیباست، زیباست."

● تمرین ۱. هر مصريع را به صورت عادی و غیرعادی بنویسید:

۱. می‌شنیدم اندر این گوهرفشنی

۲. صد پاره گر کنند به تیغم سخن یکی است

۳. ماه سوی آسمان آید همی

۴. به چهره شدن چون پری کی توانی؟

۵. به ترک خواب می‌باید شبی گفت

۶. همه کرده او بود هرچه هست

نقش خمیر "م" در "دستان عیب کنندم" چیست؟

- (۶) (۵) (۴) (۳) (۲) (۱)

● تمرین ۲. کلمات و عبارات ادبی زیر را به صورت عادی بنویسید:

	۲. بدین ره		۱. تو چه دانی؟
	۴. کان سبزه		۳. اندر یمن
	۶. به کس مگو		۵. می خور
	۸. از آن به که		۷. گویدت خیز
	۱۰. ماهی کزوست		۹. در چه هوایید؟

عبارت ادبی "دور می‌گشم ز خانه" به په معنی است؟

- (۶) (۵) (۴) (۳) (۲) (۱)

● تمرین ۳. مفهعهایی را که در آنها "که" به معنی "زیرا" آمده بنویسید:

	۱. شعر فردوسی، صفحه ۱۶۰
	۲. شعر اول خیام، صفحه ۱۶۲
	۳. شعر دوم خیام، صفحه ۱۶۲
	۴. شعر نظامی، صفحه ۱۶۳
	۵. شعر حافظ، صفحه ۱۷۵

فعل "غم دل با تو بگویم" په زمانی است؟

(۶) (۵) (۴) (۳) (۲) (۱)

درک

● تمرین ۱. دو قسمت هر جمله را به هم وصل کنید:

الف. به عموم تعلق دارد.	۱. تأسیس مجلس از دلایل شکل‌گیری
ب. سادگی بیان است.	۲. در دوره معاصر، ادبیات
ج. نویسنده نثر معاصرند.	۳. آزادی‌خواهی و بشردوستی از
د. پایه‌گذار شعر نو می‌دانیم.	۴. جمالزاده و آل احمد
ه. ادبیات معاصر است.	۵. نیما، اخوان و سپهری را
و. موضوعات ادب معاصرند.	۶. یکی از ویژگی‌های ادب معاصر

● تمرین ۲. کدام یک از دو جمله مطابق متن درس صحیح است؟

۱. □ الف. تأسیس مدارس جدید دلیل اصلی پیدایش ادبیات معاصر است.
- ب. پیدایش ادبیات معاصر دلایل مختلفی داشته است.
۲. □ الف. ادبیات فارسی همیشه به عموم مردم تعلق داشته است.
- ب. ادبیات فارسی در گذشته به طبقات خاص تعلق داشته است.
۳. □ الف. ادبیات فارسی در طول تاریخ از ادبیات غربی تأثیر پذیرفته است.
- ب. ادبیات فارسی در دوره معاصر از ادبیات غربی تأثیر پذیرفته است.
۴. □ الف. هدایت از نویسنده‌گان دوره فردوسی است.
- ب. هدایت از نویسنده‌گان دوره معاصر است.
۵. □ الف. بهار پایه‌گذار شعر نو فارسی شمرده می‌شود.

- ب. پایه‌گذار شعر نو فارسی نیما است.
۶. □ الف. پروین اشعار خود را با موضوعات جدید در قالب‌های کهن سرود.
- ب. پروین اشعار خود را در قالب‌های جدید و موضوعات کهن سرود.

۱۰) تمرین ۳. کدام یک، از دلایل شلگیری ادبیات معاصر است؟

- (۶) (۵) (۴) (۳) (۲) (۱)

نکارش

● تمرین ۱. با هر گروه از کلمات یک جمله بسازید:

۱. هوا - منطقه - ابری - بارانی
۲. ادبیات - اشراف - درباریان - تعلق داشتن
۳. افزایش - عموم - شلگیری - کمک کردن
۴. اندازه - شکل - ادبی - کمک
۵. نوگرایی - ویژگی - معاصر - شمردن
۶. شیوه - نویسنندگی - شکل - یافتن

● تمرین ۲. به زبان فودتان ترجمه کنید:

۱. دهان کودک مانند غنچه گل زیباست.
۲. یادم می‌آید که در شب شعر شرکت می‌کردیم.
۳. افکار کودکانه رفته به طرح‌های بزرگ تبدیل می‌شود.
۴. ابر صورت خورشید را در زمستان بیشتر می‌پوشاند.

۵. میهن پرستی از اصول فرهنگ ما به شمار می‌رود.

۶. روزنامه و مجله زیادی در آنجا انتشار می‌یابد.

تمرين ۳. کلماتي را که می‌شنويد بنويسيد:

۴	۳	۲	۱
۸	۷	۶	۵

گفتار

تمرين ۱. به گونه گفتاري ضبط و مقاييسه کنيد:

۱. جوان	۲. جوانی	۳. باران
۴. باراني	۵. میخانه	۶. یک نفر از شما
۷. سه نفر از ما	۸. چهار عدد از آنها	۹. چند نفر از ما

تمرين ۲. به گونه گفتاري ضبط و مقاييسه کنيد:

۱. يادم نمي آيد که اين را گفته باشد.
۲. يادش مي رود به رانده بليت بدهد.
۳. جوانی انسان خيلي طول نمي کشد؛ واقعاً کوتاه است.
۴. هيج کدام از ما نمي خواهيم آنجا کار کنيم.
۵. فقط يک نفر از آنها ممکن است بماند.

۶. ده عدد از آنها را تا فردا بفرستید؛ بیشتر نمی‌خواهیم.

۲۰ تمرین ۳. به گونه نوشتاری فبیط و مقایسه کنید:

- [۱. لطفاً میزو تکون ندین.]
- ۲. باهاش تو خیابون آشنا شدم.
- ۳. ازت خیلی خوشش اومنه.
- ۴. هرچی بخواین براتون میارم.
- ۵. اون براتون غذا گذاشته.
- ۶. یه دونه بشقاب بدین کافیه.]

۲۱ تمرین ۴. همراه با تغییرات لازم، جانشین کنید:

ما بازی می‌کردیم که صدای در آمد.

۱. بچّه‌ها بازی می‌کردند	۲. تلفن زنگ زد
۳. گریه کردن	۴. مادرشان رسید
۵. کار کردن	۶. همسایه وارد شد
۷. باغبانان	۸. صاحب باغ وارد شد
۹. درخت کاشتن	۱۰. هوا ابری شد

درس پانزده

هُنر و معماری در ایران باستان

وازگان

□ ساخت و آژه

ابریشم	اسم + پسوند -ی	صفت	ابریشمی	صفت
پیش قید + رفت، ستاک گذشته "رفتن" + پسوند -ه		صفت	پیشرفتہ	صفت
پیکر اسم + تراش، ستاک حال "تراشیدن" + پسوند -ی		اسم	پیکرتراشی	اسم
جواهر اسم + ساز، ستاک حال "ساختن" + پسوند -ی		اسم	جواهرسازی	اسم
خراب صفت + پسوند -ه		اسم	خرابه	اسم
دار اسم = چوب + بست، ستاک گذشته "بستن"		اسم	داربست	اسم
درخشش، ستاک حال "درخشیدن" + پسوند -ندہ + پسوند -ی (در موقع اضافه کردن پسوند -ی، حرف ه به گ تبدیل می شود).		اسم	درخشندگی	اسم
صفت، قید زیرک صفت + پسوند -انه		صفت	زیرکانه	صفت
سخت قید + گیر، ستاک حال "گرفتن"		صفت	سختگیر	صفت

شاداب	صفت	شاد صفت + آب / اسم
شدیداً	قید	شدید صفت + تنوین -اً
قدردانی	اسم	قدر اسم + دان، ستاک حال "دانستن" + پسوند -ی
نقره‌ای	صفت	نقره اسم + حرف میانجی ا + پسوند -ی
نمکدان	اسم	نمک اسم + پسوند دان
یادآوری	اسم	یاد اسم + آور، ستاک حال "آوردن" + پسوند -ی

﴿ هَمْ خَانِوَادِهٖ وَ مُشَرَّكٌ ﴾

تذکر، ذکر، مذکور

تقریبی، تقریباً

حضور، حاضر

خرابه، خراب

داربست، بستن، بند، بست، بسته

ظاهر، ظهور

درخشندگی، درخشیدن، درخش، درخشید، درخشیده، درخشان = رخshan

ظرافت، ظريف

عصبانیت، عصبانی

قدردانی، چقدر

قدردانی، دانستن، دان، دانسته، دانسته، دانش، دانشجو، دانشجویی، دانشگاه،

دانشمند، دانا، دانایی، نادان، نادانی

مشخصه، اشخاص، شخص، شخصیت

معطر، عطر

نمکدان، نمک، بانمک، بی‌نمک

● تمرین ۱. با هر گروه از حروف، یک کلمه درست کنید:

ک	ز	۱. ی - ر - ز - ک
ر	پ	۲. ک - ر - ی - پ
ع	م	۳. ص - ر - م - ع
ه	خ	۴. خ - ه - ا - ب - ر
ب	ش	۵. ب - د - ا - ش - ا
ن	ن	۶. ن - ک - ا - د - م - ن

۷۰ املای صحیح کلمه "بوشت" کدام است؟

- (۶) (۵) (۴) (۳) (۲) (۱)

● تمرین ۲. کلمات هم معنی را به هم وصل کنید:

خرابه	زوج	هستی	شیوه	تیره	جلال
تاریک	روشن	شکوه	وجود	جفت	ویرانه

 کدام یک با کلمه "تذکر" هم معنی است؟

- (۶) (۵) (۴) (۳) (۲) (۱)

ساختار

- تمرین ۱. هر یک از فعل‌های متن درس را که در زمان‌های زیر به کار رفته‌اند در مقابل زمان مربوط بنویسید:

	۱. حال اخباری
	۲. گذشته نقلی
	۳. گذشته استمراری
	۴. گذشته کامل استمراری
	۵. گذشته ساده
	۶. حال ساده

 "انتقام می‌گرفت" په زمانی است؟

- (۶) (۵) (۴) (۳) (۲) (۱)

- تمرین ۲. برای هر واژه تا شش کلمه هم‌فانواده بنویسید:

	۱. خنده
	۲. خاص
	۳. عارف
	۴. رسم

۵. علم

۶. رفتن

“مشفّهه”， هم خانواده کدام کلمه است؟

- (۶) (۵) (۴) (۳) (۲) (۱)

● تمرین ۳. حدّ اکثر شش کلمه را که با پسوندهای زیر ترکیب شده‌اند بنویسید:

۱. -گاه

۲. -ار

۳. -نده

۴. -ش

۵. -ا

۶. -ان

کدام کلمه دارای پسوند است؟

- (۶) (۵) (۴) (۳) (۲) (۱)

● تمرین ۴. هر جمله را که بدل دارد به صورت دو جمله بنویسید:

مینیاتور، هنر جذاب ایرانی، استادان هنرمندی دارد.

←
مینیاتور هنر جذاب ایرانی است. مینیاتور، استادان هنرمندی دارد.

۱. تیسفون، پایتخت ساسانیان، در نزدیکی بغداد واقع است.
۲. رازی، یکی از دانشمندان رشتہ پزشکی و شیمی، اهل ری است.
۳. ری، شهری تاریخی و مذهبی، در جنوب تهران قرار دارد.
۴. دکتر لوئیس، استاد زبان فارسی، در آمریکا زندگی می‌کند.
۵. دکتر هرزیک، استاد زبان فارسی، در انگلستان کار می‌کند.
۶. دکتر بروکشا، استاد زبان فارسی، در آکسفورد درس می‌دهد.

کدام جمله بدل دارد؟

- (۶) (۵) (۴) (۳) (۲) (۱)

● تمرین ۵. معنی ضرب المثل زیر چیست؟

به هر کجا که رَوی آسمان همین رنگ است.

- ۱. رنگ آسمان در همه جای دنیا یکسان است.
- ۲. رنگ آسمان در همه جای ایران یکی است.
- ۳. هر جا که بروی زیر آسمان هستی.
- ۴. رنگ همه جا مثل هم هست. فرق زیادی نمی‌کند.
- ۵. مسائل و مشکلات فقط در اینجا نیست. تقریباً در همه جا هست.
- ۶. آسمان زندگی در همه جا روشن و زیباست.

درک

● تمرین ۱. ترتیب درست جمله‌ها را با عدد نشان دهید:

- ➤ ۱. ① از دوره اشکانی آثار زیادی باقی نیست.
 ② و سرانجام، از دوره اسلامی آثار هنری بسیاری به جا مانده است.
 ③ عصر هخامنشی اوّلین دوره باشکوه هنر ایران بوده است.
 ④ اما از آخرین شاهنشاهی قبل از اسلام، آثار زیادی داریم.
- ➤ ۲. ① این شاهزاده در کودکی شروع به تحصیل کرد.
 ② معلمی که به او درس می‌داد بسیار عالم ولی سختگیر بود.
 ③ امیرنصر فرزند این پادشاه بود.
 ④ احمد سامانی از پادشاهان معروف به شمار می‌رفت.
- ➤ ۳. ① و به پادشاهی خواهد رسید.
 ② امیرنصر هم مانند کودکان دیگر اشتباه می‌کرد.
 ③ اما استاد اشتباهات او را اصلاً نمی‌بخشید.
 ④ چون می‌دانست که نصر در آینده جای پدر را خواهد گرفت.
- ➤ ۴. ① و با آن ترکه چند مرتبه به پاهای امیرنصر زد.
 ② استاد یکی از ترکه‌های درخت به را برید.
 ③ امیرنصر بسیار ناراحت و عصبانی شد و به گریه افتاد.
 ④ روزی از روزها امیرنصر در حضور استاد اشتباه کرد.
- ➤ ۵. ① مددی از این واقعه تلح گذشت.
 ② اما امیرنصر هنوز عصبانیت خود را فراموش نکرده بود.

۳) و امیرنصر به جای او بر تخت نشست.

۴) تا این که احمد سامانی، پادشاه، از دنیا رفت.

۶. ۱) امیرنصر دستور داد استاد سختگیر را بیاورند.

۲) اما استاد هم هوشیار بود و همه‌چیز را احساس می‌کرد.

۳) پس از مذکوی زمان مناسب برای انتقام از استاد رسید.

۴) از این رو، به درشت و معطری خرید و با خود به دربار برد.

۱۰) تمرین ۲. کدام یک به داستان "امیرنصر و معلم سفتگیر" مربوط است؟

۶

۵

۴

۳

۲

۱

نگارش

● تمرین ۱. با هدگروه از کلمات یک جمله بسازید:

۱. ابریشم - توانستن - فرش - بافتن

۲. پیکرتراشی - عقیده - پوپ - ظریف

۳. هخامنشیان - هنر - جواهرسازی - علاقه

۴. ساسانیان - زیرکانه - عظیم - ساختن

۵. شاداب - معطر - دربار - بردن

۶. کاخ - ظرف - نقره‌ای - استفاده شدن

۱۰) تمرین ۲. کلماتی را که می‌شنوید بنویسید:

۴	۳	۲	۱
۸	۷	۶	۵

متن گوته

امیرنصر و معلم سختگیر

امیر نصر بن احمد سامانی از پادشاهان خوب سلسله سامانی بود. او در کودکی معلمی داشت که بسیار عالم ولی سختگیر بود.

روزی امیرنصر اشتباهی کرد و معلم او را شدیداً با ترکه درخت به زد. امیرنصر ناراحت شد و تصمیم گرفت انتقام بگیرد. چند سال بعد که بر تخت سلطنت نشست دستور داد معلم سختگیر را با چند ترکه درخت به به حضورش بیاورند.

معلم که موضوع را فهمیده بود یک دانه به درشت، شاداب و معطر خرید. موقعی که به حضور پادشاه رسید امیرنصر یکی از ترکه‌ها را نشان داد و با عصبانیت گفت: "حالا چه می‌گویی؟" معلم هم به درشت و شاداب را نشان داد و در جواب گفت: "آن ترکه‌ها این گونه میوه‌های خوب به عمل می‌آورد." امیرنصر از جواب عاقلانه استاد خوشش آمد و از او با احترام بسیار قدردانی کرد.

● تمرین ۳. به زبان فودتان ترجمه کنید:

۱. جلال و عظمت هنر ساسانی هرگز فراموش نمی‌شود.

۲. خرابه‌های تخت جمشید یک دوره مهم تاریخی را به یاد می‌آورد.

۳. این آثار نشان‌دهنده هنر و نبوغ یک ملتند.

۴. گاهی در چشمانش درخشندگی خاصی می‌بینم.

۵. داربست وسیله‌ایست برای کار روی بناهای بلند.

۶. استاد سختگیر بچه‌ها را با ترکه می‌زد.

گفتار

 تمرين ۱. به گونه گفتاری ضبط و مقایسه کنید:

۳. پنجره‌اش را

۲. خانه‌ات را

۱. نمکدانم را

۶. پسته‌هایشان را

۵. دانشکده‌تان را

۴. پارچه‌هایمان را

۹. رساله‌اش را

۸. خنده‌ات را

۷. توصیه‌تان را

 تمرين ۲. به گونه گفتاری ضبط و مقایسه کنید:

۱. می‌دانم که آدم راستگو موفق‌تر است.

۲. بچه‌ها معلم سختگیر را دوست ندارند؛ خوب است معلم مهربان باشد.

۳. اگر تذکر دوستانه باشد خیلی بهتر است.

۴. چون بچه‌های خوبی هستید به همه‌تان هدیه می‌دهم.

۵. آن پسر صبح تا شب خواب است؛ نمی‌دانم کی می‌خواهد کار کند.

۶. در آن هیچ چیز پیدا نمی‌کنید مگر یک سگه.

 تمرین ۳. به گونه نوشتاری فبیط و مقایسه کنید:

- [۱. همه‌تون بیاین دور آتیش بشینین.]
- [۲. لباس گرم بپوشین تا سرما نخورین.]
- [۳. اگه استراحت نکنی نمی‌تونی کار کنی.]
- [۴. گلدونا رو بیارین تو خونه.]
- [۵. همه‌شون می‌تونن تو اتاق بخوابن.]
- [۶. از اونجا همه‌مون خوشمون میاد.]

 تمرین ۴. همراه با تغییرات لازم، جانشین کنید:

استاد می‌دانست که امیرنصر پادشاه می‌شود.

۱. فهمید که	۲. به پادشاهی رسیدن
۳. اطلاع داشت که	۴. بر تخت نشستن
۵. فکر می‌کرد که	۶. انتقام گرفتن از او
۷. قدردانی کردن	۸. خوشحال بود که
۹. پادشاه خوبی شدن	۱۰. کشور را نجات دادن

درس شانزده

هُنر و مِعماَری در ایرانِ اسلامی

واژگان

■ ساختِ واژه

آجر اسم + کار اسم + پسوند -ی	اسم	آجرکاری
برتر صفت برتری + پسوند -ی	اسم	برتری
پارچه اسم + باف، ستاک حال "بافتن" + پسوند -ی	اسم	پارچه‌بافی
تزیین اسم + پسوند -ی	صفت	تزیینی
چهره اسم + ساز، ستاک حال "ساختن" + پسوند -ی	اسم	چهره‌سازی
درد اسم + پسوند -ناک	صفت	دردناک
شنا اسم + پسوند -گر	اسم	شناگر
شهر اسم + پسوند -ک = شهر کوچک	اسم	شهرک
شیشه اسم + کار اسم + پسوند -ی	اسم	شیشه‌کاری
لعل اسم + کار اسم + پسوند -ی	اسم	لعلکاری
مستقیم صفت + تنوین -اً	قید	مستقیماً
مینا اسم + کار اسم + پسوند -ی	اسم	میناکاری

هم‌ریشه اسم، صفت **هم + ریشه**، یعنی از یک ریشه، دارای یک ریشه

﴿ هَمْ خَاتِوَادِهُ وَ مُشْتَرَكُ

اصل، اصول، اصلًا، اصلی

امتیاز، ممتاز

تعريف، تعارف، عارف، عارفانه، عرفا، عرفان، معرفه، معزّفی، معروف

توسعه، وسیع

زاپیده، زاییدن = زادن، زای، زایید، زاینده، زادگاه، شاهزاده

لطفیقه، لطف، لطفاً، لطیف

تمدن، تمدّن

محصول، تحصیل

مرتبط، ربط، مربوط

هجوم، مهاجم

● تمرین ۱. هر جمله را با یکی از کلمات زیر کامل کنید:

هم‌ریشه میناکاری دردنگ شناگر متمن صادق مینیاتور معماری

۱. به عقیده آندره گدار، عالی‌ترین هنر ایرانی است.
۲. نقاشان ایرانی، به جای نقاشی روی دیوار، به هنر پرداختند.

۳. جنگ از وقایع زندگی بشر است.
۴. همه کشورهای موزه‌های بزرگی از آثار گذشته دارند.
۵. "عرفان و معرفی" دو واژه هستند.
۶. شیشه‌کاری و از هنرهای دستی به شمار می‌روند.

کدام کلمه جمله "ساسانیان گنبد‌های ... ساختند." را کامل می‌کند؟

- (۶) (۵) (۴) (۳) (۲) (۱)

- تمرین ۲. کلمات مربوط به هر موضوع را در جدول بنویسید:
- خاتم‌کاری - ادوارد براون - باد - دوگلاس برتر - میناکاری - حدیث - آفتاب - خلافت -
لعله‌کاری - آندره گدار - برف - قبله - باران - کعبه - پارچه‌بافی - آرتور پوپ - عرفان
ابر - شیشه‌کاری - کریستن سن

فرهنگ اسلامی	آب و هوا	خاورشناسان	هنر و صنعت

کدام یک، از هنرهای خاص دوره اسلامی است؟

- (۶) (۵) (۴) (۳) (۲) (۱)

ساختار

● تمرین ۱. هر کلمه ادبی و رسمی را به صورت غیررسمی آن وصل کنید:

ادبی و رسمی : بـرـخـی نـخـسـتـیـن گـشـتـن خـفـتـن پـاسـخـ بـهـاـ

عـادـی و غـيـرـسـمـی : اوـلـین خـوـابـیدـن قـيـمـت بـعـضـی جـوابـ شـدـن

کدام کلمه ادبی و رسمی است؟

- (۶) (۵) (۴) (۳) (۲) (۱)

● تمرین ۲. کلمه‌ای را که با کلمات دیگر هرگز هم‌ریشه نیست بنویسید:

۱. ملت، ملل، مال، ملی، ملیت

.....
۲. رابطه، روابط، رواج، مربوط، مرتبط

.....
۳. ادبیّت، ادب، ادبیّات، مؤدب، ادیب

.....
۴. جمع، مجمع، اجتماع، مجموعه، جمال

.....
۵. رسم، رُستن، رسمی، رسوم، مراسم

.....
۶. معلم، معلوم، عالم، علم، علت

کدام کلمه با کلمات دیگر هم ریشه نیست؟

- (۶) (۵) (۴) (۳) (۲) (۱)

● تمرین ۳. در مقابل هر کلمه حدّ اکثر شش کلمه عربی را که دارای همان قالبند بنویسید:

۱. مشهور

۲. تصرف

۳. عادل

۴. انتشار

۵. تأکید

۶. ضعیف

کدام گروه دارای یک قالبند؟

- (۶) (۵) (۴) (۳) (۲) (۱)

● تمرین ۴. هر کلمه را به پسوند مناسبی وصل کنید و کلمات جدید را بنویسید:

گریستان	ثروت	عادل	دشمن	خطر	دادن
-ناک	-ان	-ی	-نده	-مند	-انه

كلمات جديد

۶۰) کدام مصدر با پسوند "ا" ترکیب می‌شود؟

- (۶) (۵) (۴) (۳) (۲) (۱)

- تمرین ۵. "فود" را با ضمیر شفهي بنویسید:

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

شما خود تان تصمیم گرفتید.

شما خود تصمیم گرفتید.

۱. او خود با ازدواج مخالف است.
۲. ما دوستان خود را دعوت می‌کنیم.
۳. تو خود دانا و دانشمندی.
۴. من خود به این نتیجه رسیده‌ام.
۵. شما خود موافق این نظر بوده‌اید.
۶. ایشان خود به مشکلات توجه دارند.

۶۱) "فود" و ضمیر شفهي در کدام جمله صحیح است؟

- (۶) (۵) (۴) (۳) (۲) (۱)

درک

- تمرین ۱. هر جمله یک غلط دارد. جمله صحیح را بنویسید:

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

۱. بهترین هنر ایرانی به عقیده آندره گدار مینیاتور است.

۲. عالی‌ترین مینیاتورهای دنیا در مسجد شیخ لطف‌الله دیده می‌شود.

۳. دوگلاس برت گفته است که ایران خوش‌نویسان بزرگی دارد.

۴. معروف‌ترین صنعت دستی ایران کاشی‌کاری است.

۵. بهزاد، قهرمان خوش‌نویسی ایران شمرده می‌شود.

۶. کریستن سن، دانشمند دانمارکی و متخصص نقاشی است.

● تمرین ۲. هر سؤال را به جواب آن وصل کنید:

۱. آندره گدار متخصص چه رشته‌ای است؟	الف. بهزاد
۲. کاشی‌کاری از کدام قرن آغاز شده است؟	ب. نستعلیق و شکسته
۳. "رافائل مشرق‌زمین" کیست؟	ج. باستان‌شناس آمریکایی
۴. زیباترین خطوط ایرانی چه نام دارند؟	د. هنر و معماری
۵. آرتور پوپ کیست و اهل کجاست؟	ه. از دوره صفوی
۶. بهترین پارچه‌های ایرانی از کدام دوره است؟	و. از قرن ششم هجری

تمرين ۳. کدام یک، محقق تاریخ، فرهنگ یا هنر ایران است؟

۶

۵

۴

۳

۲

۱

نگارش

● تمرین ۱. با هر گروه از کلمات یک جمله بسازید:

- ۱. موسیقی - زاییدن - روح - هنرمند
- ۲. شهرک - اطراف - پایتخت - ساختن
- ۳. صدور - محصول - افزایش - نشان دادن
- ۴. شیشه‌کاری - هنر - تزیینی - شمار
- ۵. هجوم - بیگانه - سرزمهین - تکرار شدن
- ۶. میناکاری - لعاب‌کاری - جذاب - ایرانی

● تمرین ۲. به زبان فودتان ترجمه کنید:

۱. احساس می‌کنم که این چهره برایم خیلی آشناست.
۲. خاورمیانه از منابع مهم نفت و گاز جهان است.
۳. در مقابل نفت و گاز، محصولات مختلفی به این منطقه وارد می‌شود.
۴. بهتر است مستقیماً با آنها وارد بحث شویم.
۵. جوان‌ها به نواختن موسیقی علاقه دارند.
۶. واژه‌های جدید را باید دقیق‌تر از این تعریف کنید.

聽 تمرین ۳. کلماتی را که می‌شنوید بنویسید:

۱. ۴ ۲ ۳ ۵ ۶ ۷ ۸

گفتار

تمرین ۱. به گونه‌گفتاری ضبط و مقایسه کنید:

۳. ایوان	۲. نمکدان	۱. نشانی
۶. فرمان	۵. میخانه	۴. بارانی
۹. جاندار	۸. باغبان	۷. فنجان

تمرین ۲. به گونه‌گفتاری ضبط و مقایسه کنید:

۱. می خواهند یک خانه بگیرند و با هم درس بخوانند.
۲. نمی توانم ماشینم را خودم بشویم.
۳. تا بتوانم چیز ارزان نمی خرم، مگر این که واقعاً خوب باشد.
۴. ما هر شب در ایوان می نشینیم و به آسمان نگاه می کنیم.
۵. وقتی که می خواهیم بخوابیم شب به خیر می گوییم.
۶. از مهمان و مهمانی هم خیلی خوشمان می آید.

تمرین ۳. به گونه نوشتاری ضبط و مقایسه کنید:

[۱. می دونین کی اونجا می خوابه؟]

.....
[۲. می شه بگین ساعت چنده؟]

.....
[۳. خودتون هم رامون میاین یا نه؟]

.....
[۴. کدوم فروشگا می خوابین برین؟]

.....
[۵. هر کی بخواب می تونه خرید کنه؟]

۶. از کمکتون همه‌مون ممنونیم. [

۱۰) تمرین ۱۴. همراه با تغییرات لازم، جانشین کنید:

هنرمندان هنر را دوست دارند.

۲. کارهای طلا و نقره	۱. هنر جواهرسازی
۴. خانم‌ها	۳. لذت بردن
۶. از هنر شیشه‌کاری	۵. کارشناسان
۸. را + خریدن	۷. آثار هنری
۱۰. در آنجا نگهداری کردن	۹. به موزه بردن

پاسخ نامه

کتاب کار چهارم

تاریخ، فرهنگ و تمدن ایران

درس یک

وازگان

تمرين ۱

۱. ادامه	۲. شکست	۳. ظرف	۴. متوقف	۵. واقع	۶. مرز
(۳) فلات	(۲) دربار	(۱) ظرف			
۶. بیگانه	۵. واقعه	۴. قوم	✓		

جدول

افقی: ۱. مرز ♦ اگر ۲. اسرارم ۳. دم ♦ رو ۴. یب ♦ بعد ۵. رواج ۶. دینی ♦ یک ۷. جنوبی

عمودی: ۱. ماد ♦ خدا ۲. رسمی ۳. زر ♦ برنج ۴. ار ♦ وین ۵. اروبا ۶. گم ♦ عجیب ۷. صد ♦ کی

ساختار

تمرين ۱

۱. ایران و روم که دو امپراتوری بزرگ جهان بودند قرن‌ها با هم جنگیدند.
۲. دانشمند که در اتاقش نشسته بود و کتاب می‌خواند صدای در را شنید.
۳. دختر همسایه که برای پختن غذا آتش می‌خواست به خانه دانشمند رفت.
۴. ساسانیان که آخرین سلسله قبل از اسلام بودند ۴۲۷ سال حکومت کردند.
۵. مادها، پارس‌ها و پارت‌ها که به ایران آمدند حکومت‌های بزرگی تشکیل دادند.
۶. اسکندر که ایرانیان را شکست داده بود با دختر شاهنشاه ایران ازدواج کرد.

- ① آپارتمان بزرگی در خیابان آزادی خریده‌ایم.
- ② ✓ آپارتمانی که خریده‌ایم دویست متر مساحت دارد.
- ③ در همه استان‌ها فرش می‌بافند.
- ④ ✓ فرشی که در این استان می‌بافند از همه بهتر است.
- ⑤ ✓ باستان‌شناسی که در اینجا تدریس می‌کند اهل اروپاست.
- ⑥ ✓ تصویری که می‌بینید مربوط به مزارع برنج است.

● تمرین ۲

۱. فاعل ۲. متمم ۳. فعل لازم ۴. مفعول ۵. متمم ۶. فعل متعدد
③ را	✓ ② ظرف	① دخترک
⑥ داد	⑤ همسایه	④ به

● تمرین ۳

۲. گذشته ساده	۱. گذشته استمراری
۶. گذشته ساده	۴. حال اخباری
③ بافتمن	✓ ② می‌بافم
⑥ بیافم	① می‌بافم
④ بافته‌ام
۵. بافته بودم	

● تمرین ۴ : شماره ۴

۱. حال التزامی - مجهول	۲. گذشته ساده - معلوم
۴. حال اخباری - مجهول	۳. گذشته استمراری - مجهول

● تمرین ۵

۵. گذشته ساده ۶. گذشته استمراری - معلوم
- ۱) آفریده است ۲) می بوسد ۳) پرداخت
- ۴) پرستیده می شود ✓ ۵) حفظ شده است ✓ ۶) درمان خواهد شد

درک

● تمرین ۱

۱. د ۲. ج ۳. ج ۴. ب ۵. الف ۶. ج

تمرين ۲

- ۱) آریایی ها از نژاد هندواروپایی بوده اند.
- ۲) هندواروپایی ها از نژاد آریایی بوده اند.
- ۳) همدان یکی از پایتخت های یونانی ها بوده است.
- ۴) همدان پایتخت اشکانی ها و ساسانی ها بوده است.
- ۵) همدان هرگز پایتخت نبوده است.
- ۶) همدان پایتخت بعد از اسلام بوده است.

نکارش

● تمرین ۱

۱. شکست هخامنشیان مهم ترین واقعه آن زمان بود.
۲. یونانیان ۷۶ سال بر همه ایران حکومت کردند.
۳. امتحان شفاهی به صورت گفتگو انجام می شود.
۴. اعتراض دانشجویان چند هفته ادامه داشت.
۵. برای گرم کردن این سالن از بخاری استفاده می کنیم.

۶. قبل از وارد شدن لطفاً در بزنید.

۳ تمرین

۴. ایالت	۳. ویژگی	۲. مشغول	۱. مستقل
۸. متوقف	۷. ظرف	۶. صبر	۵. خلاصه

گفتار

۳ تمرین

۱. آهسته بچه را روی پایش خواباند.	۲. اگر ظرف داری می‌توانی آتش ببری.
۳. جنگ بین آنها هنوز ادامه دارد.	۴. بنشینید؛ کمی با شما کار دارم.
۵. اگر بچه بخوابد ما می‌توانیم برویم.	۶. اگر این را بخواهید به شما می‌دهم.

۴ تمرین

۱. هخامنشیان حکومت بزرگی تشکیل دادند.
۲. هخامنشیان حکومت بزرگی تأسیس کردند.
۳. هخامنشیان شاهنشاهی بزرگی تأسیس کردند.
۴. آنها شاهنشاهی بزرگی تأسیس کردند.
۵. آنها بزرگترین شاهنشاهی را تأسیس کردند.
۶. آنها بزرگترین شاهنشاهی جهان را تأسیس کردند.
۷. آنها بزرگترین حکومت جهان را تأسیس کردند.
۸. آنها خواستند بزرگترین حکومت جهان را تأسیس کنند.
۹. آنها توانستند بزرگترین حکومت جهان را تأسیس کنند.
۱۰. آنها موفق شدند بزرگترین حکومت جهان را تأسیس کنند.

درس دو

وازگان

● تمرین ۱

اسم ذات	دخترک، بازرگان، ماهیگیر، غلام، خلیفه
اسم معنی	شرم، صبر، عظمت، قدرت، هوش
مصدر	شکست خوردن، کشته شدن، حمله کردن، تصریف کردن، پیروز شدن
صفت	ضعیف، گریان، گوناگون، مستقل، شرمنده
(۳) مرز	✓ (۲) خاکستر (۱) فلات
(۶) نشانه	(۵) لب (۴) واقعه

● تمرین ۲

۱. ماهیگیر	۲. ترک نژاد	۳. ایالت	۴. خندان	۵. مستقل	۶. خلیفه
(۳) ویژگی	(۲) پیروزی	(۱) هوش	(۶) بزرگی	(۵) ✓	(۴) شرم
(۶) پیشرفت					

ساختار

● تمرین ۱

-ادن	فرستادن، برافتادن، ایستادن، دادن، زادن
-دن	پوشاندن، شناساندن، گذراندن، رساندن، شمردن
-فتن	گفتن، رفتن، بافت، یافتن، گرفتن
-یدن	درخشیدن، جنگیدن، کشیدن، کوبیدن، خنیدن
(۳) خوردن	✓ (۲) زدن (۱) پریدن
(۶) مردن	(۵) شنیدن (۴) کوبیدن

● تمرین ۲

۱. ایرانیان دین اسلام را پذیرفتند.
۲. سامانیان فرهنگ ایرانی را زنده کردند.
۳. پسران بویه دولت آل بویه را تشکیل دادند.
۴. آل بویه بغداد را تصرف کردند.
۵. این اشخاص کم کارهای بزرگی انجام دادند.
۶. ایرانیان بازرگانان مغول را کشتند.

① خداوند آسمان‌ها و زمین را آفرید.

② آسمان‌ها و زمین به امر خداوند آفریده شد.

③ بهترین قالی‌ها در دوره صفویه بافته شده است.

④ اتومبیل را در جای مناسبی پارک کردم.

⑤ فقرا در این بیمارستان درمان می‌شوند.

⑥ او فقرا را رایگان درمان می‌کرد.

● تمرین ۳

۱. می‌خواهم زبان یاد بگیرم.
 ۲. بهتراست یک ماشین بخریم.
 ۳. حالا خیلی کار دارم.
 ۴. اسم فامیل تو چیست؟
 ۵. اینجا خیابانی به اسم مریم نداریم.
 ۶. ایشان نظر ما را قبول نمی‌کنند.
- ① اکنون وقت خواب است.
- ② خوب است با اتومبیل برویم.
- ③ حالا باید بخوابیم.
- ④ فردا گفتگو می‌کنیم.
- ⑤ خوب است همه کمک کنیم.

● تمرین ۴

دشمن، تغییرات، دریاهای، مرغان، ترکیبات

اسم

فعل
می جنگیم، می میرند، می آموزم، می کارید، می درخشد | صفت برتر
ضعیف تر، لطیف تر، تنها تر، بهتر، تازه تر | عدد ترتیبی
دهم، سومین، صدمین، پانزدهم، هزارمین | ۱) دریاچه ۲) وسیع تر ۳) چهارمین | ۴) می درخشد ۵) منزلها ۶) چهل و چهار |
|---|--|---|---|---|

درگ

● تمرين ۱

۱ ← ۵ ۲ ← ۶ ۳ ← ۷ ۴ ← ۸ ۵ ← ۹ ۶ ← ۱۰ ۷ ← ۱۱ ۸ ← ۱۲ ۹ ← ۱۳ ۱۰ ← ۱۴

● تمرين ۲

۱. حکومت جدید را نپذیرفتند.
۲. آل بویه در مرکز و مغرب ایران حکومت می کردند.
۳. ایرانیان حکومت آنها را نپذیرفتند.
۴. بر خلافی عباسی تسلط یافتند.
۵. حکومت غزنویان ۲۳۱ سال طول کشید.
۶. به دستور حاکم ایرانی کشته شدند.

● تمرين ۳

۱) سامانیان ۱۱۰ سال	۲) آل بویه ۱۲۷ سال	۳) غزنویان ۲۳۱ سال
۴) سلجوقیان ۱۶۱ سال	۵) خوارزمشاهیان ۱۳۸ سال	
۶) ساسانیان ۴۱۲ سال		

نگارش**● تمرین ۱**

۱. در قیام مردم عدّه زیادی کشته شدند.
۲. در زمان آل بویه ایرانیان بغداد را تصرف کردند.
۳. پایتخت سامانیان شهر معروف بخارا بود.
۴. خلیفه رهبر همه ملت‌های مسلمان به شمار می‌رفت.
۵. پلیس از حمله به مردم خودداری کرد.
۶. غلامان ترک نژاد کم کم به قدرت رسیدند.

● تمرین ۳

۱. بازرگان	۲. پیروزی	۳. ترک نژاد	۴. تصرف	۵. غلام	۶. قدرت	۷. قیام	۸. نقش

گفتار**● تمرین ۳**

۱. تمام روز در اتفاقش می‌خوابد.
۲. هیچ‌چیز نمی‌خورد؛ حرف هم نمی‌زند.
۳. نا می‌تواند پیراهن خوب می‌پوشد.
۴. با مترو می‌توانید به دانشگاه بروید.
۵. دندان‌هایش سفید و تمیز است.
۶. نادان هر جا باشد نادان است.

● تمرین ۴

۱. توکارت را در خانه‌ات انجام می‌دهی.
۲. او کارش را در خانه‌اش انجام می‌دهد.
۳. ما کارمان را در خانه‌مان انجام می‌دهیم.
۴. شما کارتان را در خانه‌تان انجام می‌دهید.

۵. آنها کارشان را در خانه‌شان انجام می‌دهند.
۶. همهٔ ما کارمان را در خانه‌مان انجام می‌دهیم.
۷. بعضی از شما کارتان را در خانه‌تان انجام می‌دهید.
۸. چند نفر از آنها کارشان را در خانه‌شان انجام می‌دهند.
۹. کدام یک از شما کارتان را در خانه‌تان انجام می‌دهید؟
۱۰. هیچ‌کدام از ما کارمان را در خانه‌مان انجام نمی‌دهیم.

درس سه

وازگان

تمرين ۱ ●

۱. بخاری ۲. گریان ۳. خندان ۴. رواج ۵. ویران ۶. رهبر

تمرين ۲ ●

۱. شرم	۲. انصاف	۳. بازگانان	۴. شاد
۵. بردن	۶. لب	(۳) واقعه	(۲) تقلید
(۶) شکست	✓ (۵) عظمت	(۱) پیدایش	(۴) شرم

ساختار

تمرين ۱ ●

۱. قابل، مناسب	۲. پس از	۳. مربوط به، ساکن در
۴. نشانه نکره	۵. هنر و صنعت	۶. حکومت
۷. پیرو	۸. واقع در	۹. نشانه نکره
۱۰. نشانه اسم معنی		

- ✓ ① بازرگانی موفق را می‌شناسم. ② ویژگی این نظام را می‌داند.
 ✓ ③ از حمله خودداری کنید. ④ ظرفی پر از خاکستر دیدم.
 ✓ ⑤ یک مسیحی علاقه‌مند ⑥ حکومت بزرگی تشکیل می‌شود.

● تمرین ۲

- ختن	ساختن، ریختن، پرداختن، پختن، آموختن
- ستن	برخاستن، جُستن، بستن، شکستن، نشستن، خواستن
- شتن	کاشتن، درگذشتن، برگشتن، گذشتن
- ودن	فرمودن، سرودون

③	②	①
✓ ④	✓ ⑤	✓ ⑥
- آموختن داشتن سرودون
 خواستن فروختن

● تمرین ۳

۱. خوب و بد را از هم جدا کنید. ۲. اخلاقش دیگران را مஜذوب می‌کند.
 ۳. خان بزرگ همه مهمانها را شناخت. ۴. مالش را بیشتر از جانش می‌خواهد.
 ۵. شرح پیروزی او را همه شنیده‌اند. ۶. ملا مهمانان را در مهمانی خنداند.

①	②	③
✓ ④	✓ ⑤	✓ ⑥
- با همه آشنا شدم. از فروشگاه خرید کردم.
 کارم ادامه دادم. چند ساعت استراحت کردم.
 همه چک‌ها امضا می‌کنم. جواب‌ها شب تصحیح می‌کنم.

● تمرین ۴

۱. کردن آشتی کردن، گریه کردن، نفوذ کردن، مهاجرت کردن، حکومت کردن
 ۲. شدن نامیده شدن، ساخته شدن، بیمار شدن، کشته شدن
 ۳. یافتن تولّد یافتن

۴. دادن تکان دادن، پاسخ دادن، دستور دادن، شکست دادن، سفارش دادن

۵. بودن دارا بودن

۳) یافتن

۲) زدن

۱) شدن

۶) دادن

۵) خوردن

۴) کردن

● تمرین ۵: شماره ۳

درگ

● تمرین ۱

۴, ۳, ۱, ۲ .۴

۳, ۱, ۴, ۲ .۳

۳, ۴, ۱, ۲ .۲

۴, ۲, ۳, ۱ .۱

۴, ۳, ۲, ۱ .۶

۱, ۳, ۲, ۴ .۵

تمرين ۲

- ✓ ۲) افشاریه ۱۱۴۸ تا ۱۲۱۸ هق
- ۴) قاجاریه ۱۵۰۰ تا ۱۶۴۴ هق
- ۶) جمهوری اسلامی ۱۹۲۵ م تا کنون

- ✓ ۱) صفویه ۹۰۵ تا ۱۱۴۸ هق
- ۳) زندیه ۱۱۶۳ تا ۱۲۰۹ هق
- ✓ ۵) پهلوی ۱۳۰۴ تا ۱۳۵۷ هش

نگارش

● تمرین ۱

۱. کشتار و ویرانی در دوره مغول بیشتر از دوره‌های دیگر بود.
۲. در دوره قاجار، خارجیان نفوذ زیادی در ایران پیدا کردند.
۳. روابط ایران و اروپا از قرن شانزدهم آغاز شد.
۴. حکومت‌های گذشته اغلب استبدادی بوده‌اند.
۵. چنگیز بزرگ‌ترین فاتح زمان خود به شمار می‌رفت.

۶. روستایی از صبح تا شب در مزرعه به کار مشغول است.

۳ تمرین

۱. مشروطه	۲. نفوذ	۳. کشтар	۴. سلطنتی
۵. قابل توجه	۶. مناسب	۷. مقام	۸. نظام

کفتار

۳ تمرین

۱. برایت نامه رسیده است؛ آن را روی میز گذاشت.
۲. هیچ کدامشان چیزی نمی‌خواهد.
۳. روی این غذا را بپوشانید تا تمیز بماند.
۴. بنشین تا برایت یک خبر خوب بخوانم.
۵. شما می‌توانید کارتان را از فردا شروع کنید.
۶. درس را خوب بخواند می‌فهمد؛ چرا نفهمد؟

۴ تمرین

۱. پادشاهان صفوی دشمنان ایران را شکست دادند.
۲. پادشاهان صفوی دشمنان این کشور را شکست دادند.
۳. پادشاهان صفوی دشمنان داخلی را شکست دادند.
۴. صفویه دشمنان داخلی را شکست دادند.
۵. صفویه بر شهرها تسلط یافتند.
۶. صفویه بر شهرهای زیادی تسلط یافتند.
۷. صفویه بر همه جا تسلط یافتند.
۸. صفویه کشور را آزاد کردند.
۹. صفویه کشور را به استقلال رساندند.

درس چهار

وازگان

● تمرین ۱

زنده شدن ← مردن	← گریه	خنده ← پیروزی
گریه کردن ← خنیدن	قدرت ← ضعف	بدی ← خوبی
نادانی ← دانایی		
③ گرم شدن	② گم کردن	① گرم کردن
④ گران شدن	⑤ گران کردن	④ گم شدن

● تمرین ۲

۱. خنده	۲. مسیحیت	۳. صبر	۴. دروغ	۵. آشپز	۶. سامانی
✓		② حمله		① میراث 	
⑥ استقلال		⑤ اجازه		④ اجاره 	

ساختار

● تمرین ۱

- ایرانیان بر سر راه تمدن‌های شرق و غرب ساکن بوده و از همه تمدن‌های موجود استفاده کرده‌اند.
- آنها از پدیده‌های جدید فرهنگی استقبال کرده و این پدیده‌ها را با ذوق ایرانی هماهنگ ساخته‌اند.
- مهاجمان بر این سرزمین تسلط یافته و شهرها را ویران کرده‌اند.

۴. اشکانیان دشمنان را بیرون رانده و حکومت جدیدی تشکیل داده‌اند.
 ۵. سربازان این سرزمین مهاجمان را شکست داده و ما را به استقلال رسانده‌اند.
 ۶. ما هر یک از نامه‌های دیروز را خوانده و به آنها پاسخ داده‌ایم.

● تمرین ۲

۱. خوردن	شکست خوردن، غم خوردن، تکان خوردن	۲. گفتن	تبریک گفتن، آفرین گفتن
۳. زدن	قدم زدن، در زدن، حرف زدن	۴. کشیدن	طول کشیدن
۵. داشتن	نگاه داشتن، لازم داشتن، وجود داشتن، ادامه داشتن، میل داشتن	۱) خوردن	
(۳) ماندن	(۲) گفتن	(۱) گذاشتن	(۴) زدن
✓ (۶) گذاشتن	✓ (۵) بردن		

● تمرین ۳

۱. تمدن ایران از هفت هزار سال قبل آغاز می‌شود.
 ۲. اقوام آریایی اولین و وسیع ترین شاهنشاهی را تأسیس کردند.
 ۳. ایرانیان از همه تمدن‌های دیگر استفاده کرده‌اند.
 ۴. ایرانیان بر همه تمدن‌های دیگر اثر گذاشته‌اند.
 ۵. ملت ایران از پدیده‌های جدید فرهنگی فرهنگ برتری آفریده است.
 ۶. ایرانیان استقلال فرهنگی خود را حفظ کردند.

۱) متوقف ساختند	۲) هماهنگ کردند	۳) متوقف کردند	۴) آغاز کردند	۵) آفریدند
✓ (۶) متوقف گردیدند				

● تمرین ۴

۱. انسان‌ها به راستگویی دعوت می‌شدند. ۲. ایرانیان شکست خوردند.

۳. فرهنگ این کشور رواج می‌یابد.
 ۴. حکومت کوچکی تشکیل شد.
 ۵. سرزمین مستقلی به وجود آمد.
 ۶. از همه تمدن‌ها استفاده می‌شود.
- ① متوقف ساختیم ✓ ② متوقف شد ✓ ③ خودداری می‌شود
 ④ دعوت کرده‌ام ✓ ⑤ دعوت شده است ⑥ خودداری می‌کند

● تمرین ۵

۱. ما می‌توانیم دشمن را شکست دهیم.
 ۲. ما نمی‌توانیم هر عقیده‌ای را تحمیل کنیم.
 ۳. گاهی باید از خنده خودداری کنیم.
 ۴. ما باید همیشه از دیگران تقليد کنیم.
 ۵. ما می‌توانیم کارها را بهتر هماهنگ کنیم.
 ۶. ما نمی‌توانیم بچه‌ها را از هم جدا کنیم.
- ① می‌توان او را شکست داد.
 ② می‌توانی او را شکست دهی.
 ③ باید شهر را اشغال کند.
 ④ باید شهر را اشغال کرد.
 ⑤ می‌شود کارها را تمام کرد.
 ⑥ می‌توانیم کارها را تمام کنیم.

درک

● تمرین ۱

۱ ← ب ۲ ← د ۳ ← ه ۴ ← و ۵ ← ۶ ← الف

● تمرین ۲

۱. دوره صفوی
 ۲. حکومت قاجار
 ۳. ایران
 ۴. دین، اخلاق و تاریخ طولانی
 ۵. درس پنج به بعد
 ۶. بیست و یک سال

● تمرین ۳

① معماری ✓ ② هنر ✓ ③ دین ✓

⑥ خاکستر

✓ ⑤ ادبیات

✓ ④ تاریخ

نگارش**● تمرین ۱**

۱. پای‌بندی به دین در هر کشور شکل خاصی دارد.
۲. تاریخ حکومت‌های بشر به چند هزار سال می‌رسد.
۳. فرهنگ و تمدن از اجزای مختلف تشکیل می‌شود.
۴. نجیب واژه‌ای عربی و جمع آن "نجبا"ست.
۵. مردم معمولاً از پدیده‌های جدید استقبال می‌کنند.
۶. اکنون در هزاره سوم میلادی زندگی می‌کنیم.

● تمرین ۳

۴. سرچشمه

۳. صمیمی

۲. راز

۱. آزاده

۸. پیوسته

۷. میراث

۶. هزاره

۵. نجیب

گفتار**● تمرین ۳**

۱. کتابخانه کوچک است؛ کتاب کم دارد. ۲. پیراهنی که برایت خریدم کجاست؟
۳. من می‌گوییم بنشینید حرف بزنید. ۴. یک نفر باید بیاید به آنها کمک کند.
۵. اینها می‌آیند که با تو درس بخوانند. ۶. هرچه دارید روی میز بگذارید.

● تمرین ۴

۱. پیرمرد و پسرش در باغی کار می‌کردند.
۲. پیرمرد و پسرش در باغ بزرگی کار می‌کردند.

۳. پیرمرد و پسرش در باغ بزرگی سبزی می‌کاشتند.
 ۴. آنها در باغ بزرگی سبزی می‌کاشتند.
 ۵. آنها در باغشان سبزی می‌کاشتند.
 ۶. آنها در باغشان درخت میوه می‌کاشتند.
 ۷. ما در باغمان درخت میوه می‌کاشتیم.
 ۸. ما سال دیگر در باغمان درخت میوه می‌کاریم.
 ۹. ما می‌خواهیم سال دیگر در باغمان درخت میوه بکاریم.
 ۱۰. ما می‌خواهیم امسال در باغمان درخت میوه بکاریم.

درس پنج

وازگان

● تمرین ۱

بیرون	→ خارج	ظهور	← پیدایش	پیروز	← فاتح
تصرف	→ اشغال	حدّ اقل	← دست کم	با این همه	← با وجود این
(۳) به این ترتیب		✓ (۲) بالآخره		(۱) ابتدا	
(۶) بنا بر این		(۵) با این همه		(۴) آنگاه	

● تمرین ۲

۱. اخلاق	۲. مختار	۳. زنجیر	۴. مجذوب	۵. پیدایش	۶. اختراع
(۱) ع، ش، ا، ق	✓ (۲) ع، ا، ش، ق	(۳) ش، ا، ع، ق			
(۶) ق، ش، ا، ع	(۵) ا، ش، ع، ق				(۴) ق، ا، ع، ش

ساختار**● تمرین ۱**

۱. روش کشورداری هخامنشیان مورد تحسین اقوام مختلف بوده است.
۲. معماری دوره هخامنشی با کاخ‌های باشکوه آغاز شده است.
۳. معماری ایرانی با بنای‌های گنبدی ساسانی ادامه یافته است.
۴. بچه‌ها با شنیدن صدای زنگ ساعت از خواب بیدار شده‌اند.
۵. او در آغاز تعطیلات تابستان اتومبیل نوی خریده است.
۶. ما خودمان در روزهای تعطیل فرش کوچکی بافته‌ایم.

- ① خداوند زمین را آفریده است ② به شما تبریک می‌گوییم
 ③ رویش را بپوشانید ④ پولم را پس داده بود
 ⑤ آب زیادی جمع شده است ⑥ خورشید می‌درخشد

● تمرین ۲

۱. نادر یکی از سران ایل افشار بود.
۲. فارسی یکی از زبان‌های هندواروپایی است.
۳. خیّام شاعر معروف ایرانی بود.
۴. ریچارد فرای استاد دانشگاه هاروارد است.
۵. آرتور پوپ ایران‌شناس آمریکایی است.
۶. مادر بزرگ زن پیر و مهربانی بود.

- ① رضا پسر خاله من است.
 ② رضا دیشب مهمان من بود.
 ③ رضا، پسر خاله‌ام، دیشب مهمان من بود.
 ④ پوپ ایران‌شناس آمریکایی است.
 ⑤ آرامگاه پوپ، ایران‌شناس آمریکایی، در اصفهان است.

۶ آرامگاه پوپ در شهر اصفهان است.

● تمرین ۳

۱. صمیمانه ۲. ساختار ۳. قالیچه ۴. گفتار ۵. زادگاه ۶. عاشقانه
 ① بیمارستان ② پذیرش ③ تاریکی ④ فرودگاه ⑤ ترکیبات ⑥ دانا

● تمرین ۴

۱. آدم نباید نظر شخصی را تحمیل کند. ۲. انسان نمی‌تواند بچه را از مادر جدا کند.
 ۳. آدم می‌تواند با همه دوست باشد. ۴. آدم باید برنامه‌ها را هماهنگ کند.
 ۵. انسان باید برای خانواده فداکاری کند. ۶. انسان می‌تواند از کار بد خودداری کند.
 ① گوشت را باید خوب بپزی. ② گوشت را باید خوب پخت. ③ باید حرف او را هم بشنویم.
 ④ حرف دیگران را هم باید شنید. ⑤ شما باید حرف همه را بشنوید. ⑥ باید به حرف همه گوش کرد.

● تمرین ۵

۱. خوشم می‌آید بچه‌ها را بخندانم.
 ۲. همه آنها خسته بودند و خوابشان می‌آمد.
 ۳. وقتی داستان را شنید خنده‌اش گرفت.
 ۴. کاری که تو کردی بد بود؛ هیچ‌کس خوشش نیامد.
 ۵. وقتی که کار یا ورزش نمی‌کنم خیلی [گرسنه‌م نمی‌شه].
 ۶. در روزهای گرم تابستان معمولاً همه [تشنه‌شون نمی‌شه].
 ① از لطیفه‌ات لذت بردم. ② از لطیفه‌ات خوشم آمد.

- ۴ این غذا را اصلاً دوست ندارد. ✓
 ۵ بقیه هم به خنده افتادند. ✓
 ۳ از این غذا بدش می‌آید. ✓
 ۶ بقیه هم خنده‌شون گرفت.

● تمرین ۶ : شماره ۵

درک

● تمرین ۱

۱. ج ۲. د ۳. ب ۴. ج ۵. ج ۶. د

● تمرین ۲

۳ دهان	۲ سلسله	۱ هنر
۶ جنگ	۵ باعچه	۴ پایتحت

نگارش

● تمرین ۱

۱. با فدایکاری می‌شود به پیروزی‌های بزرگ دست یافت.
۲. با کندن قنات انتقال آب ممکن می‌شود.
۳. زنجیر وسیله‌ای برای شکایت کردن به انوشهیر وان بود.
۴. روش کشورداری هخامنشیان در حکومت‌های بعدی ادامه یافت.
۵. کanal سوئز به دستور داریوش ساخته شد.
۶. ساختن شاهراه‌ها از کارهای بزرگ شمرده می‌شود.

● تمرین ۳

۴. عقل	۳. حیرت‌آور	۲. حقیقت	۱. ابتدا
۸. مخترع	۷. وحدت	۶. عاشق	۵. غیردینی

گفتار

۳ تمرین

۱. گرسنه هستم. هیچ چیز نخورده‌ام.
۲. تشنه شده‌ام اما نمی‌توانم آب بخورم.
۳. او در آشپزخانه دارد غذا می‌پزد.
۴. یک زندانی از زندان آزاد شده است.
۵. از شما می‌خواهم بمانید شام بخورید.
۶. چرا داروخانه را زود می‌بندند؟

۴ تمرین

۱. پادشاه دستور دارد که زنجیری بکشند.
۲. پادشاه دستور داد که از دروازه زنجیری بکشند.
۳. پادشاه دستورداد که از دروازه کاخ زنجیری بکشند.
۴. پادشاه دستور داد که از دروازه کاخ زنجیری به اتاقش بکشند.
۵. حاکم دستور داد که از دروازه کاخ زنجیری به اتاقش بکشند.
۶. حاکم گفت که از دروازه کاخ زنجیری به اتاقش بکشند.
۷. حاکم گفت که از دروازه کاخ زنجیری به اتاق کارش بکشند.
۸. امیر گفت که از دروازه کاخ زنجیری به اتاق کارش بکشند.
۹. امیر خواست که از دروازه کاخ زنجیری به اتاق کارش بکشند.
۱۰. امیر خواست که از بیرون کاخ زنجیری به اتاق کارش بکشند.

درس شش

وازگان

● تمرین ۱

۱. عاقلانه ۲. تقوا ۳. نجات‌دهنده ۴. مسیحیان ۵. سلطنتی ۶. خنده

(۳) تحقیق

(۶) جدا

(۲) پیکار

(۵) اختراع

(۱) تقلید

(۴) خودداری ✓

جدول □

افقی: ۱. شاهراه ۲. فامیل ♦ ذ ۳. کافی ۴. همال ♦ آب ۵. یور ♦ بزن ۶. ایزد ۷. ضعیف ♦ ۵ ۵

عمودی: ۱. شفاهی ۲. || ♦ موقع ۳. همکار ۴. ریال ♦ اف ۵. الف ♦ بی ۶. بازوه ۷. بنده

ساختار

● تمرين ۱

۱. مذهب مانوی که ترکیبی از مذاهب زردشتی، بودایی و مسیحیت بوده در قرن سوم میلادی رواج یافت.

۲. پیروان زردشت باید با بدی، زشتی و تاریکی که اهریمن بر آنها حکومت می‌کند پیکار کنند.

۳. موجودات به دو گروه نیک و بد تقسیم می‌شوند که همیشه در پیکارند.

(۱) ✓ مهر که در باره‌اش صحبت کردیم معروف است.

(۲) ✓ مهر که از ایزدان زردشتی به شمار می‌رود معروف است.

(۳) ✓ افغانستان که در آن زندگی می‌کنیم کشوری تاریخی است.

(۴) افغانستان که در شرق ایران قرار دارد کشوری تاریخی است.

(۵) حافظ که شاعر بزرگی است در شیراز زندگی می‌کرد.

(۶) حافظ که همه او را می‌شناسند در شیراز زندگی می‌کرد.

● تمرين ۲

دادن نشان دادن

ساختن	متوقف ساختن	
شدن	سعادتمند شدن، تقسیم شدن	
کردن	دعوت کردن، کمک کردن، حکومت کردن، پیکار کردن، نفوذ کردن	
نمودن	خودداری نمودن	
یافتن	رواج یافتن	
(۳) کردن	(۲) شدن	① ساختن
(۶) گذاشتن	(۵) نمودن	④ دادن ✓

● تمرین ۳

۱. خواهم کشید - خواستن ۲. دعوت کرده باشند - باشیدن
 ۳. رواج یافته بود - بودن ۴. متوقف شود - شدن
 ۵. داشتیم می خوابیدیم - داشتن ۶. داریم ادامه می دهیم - داشتن
- ① کارمان را هر روز ساعت هشت شروع می کنیم.
 ② فردا می خواهیم کارمان را ساعت نه شروع کنیم. ✓
 ③ فردا کارمان را ساعت نه شروع خواهیم کرد. ✓
 ④ متن درس ها را به انگلیسی ترجمه نمی کنیم.
 ⑤ متن درس ها به انگلیسی ترجمه نمی شود. ✓
 ⑥ قبل آنها را ترجمه کرده ایم.

● تمرین ۴

خودداری نفرمایید	-	خوداری نکنید	-	خودداری نکن
پارک نفرمایید	-	پارک نکنید	-	پارک نکن
توجه نفرمایید	-	توجه نکنید	-	توجه نکن
استفاده نفرمایید	-	استفاده نکنید	-	استفاده نکن

۵. تکرار نفرمایید - تکرار نکنید - تکرار نکن
۶. سؤال نفرمایید - سؤال نکنید - سؤال نکن
- ۱) اینجا را با آنجا مقایسه نکن. ۲) اینجا را با آنجا مقایسه نکنید.
- ۳) ✓ اینجا را مقایسه نفرمایید. ۴) در این باره صحبت نکنید.
- ۵) ✓ در این باره صحبت نکن. ۶) در این باره صحبت نفرمایید.

● تمرین ۵

۱. شاهراهها را بهتر درست کرده بودند. ۲. دانشکده پزشکی تأسیس کردند.
۳. همه آنها را زندانی کردند. ۴. این خانه را اجاره کردند.
۵. گوشت زیادی کباب کرده بودند. ۶. ساعتم را زود تعمیر کردند.
- ۱) پول زیادی پیدا کرده ایم. ۲) پول زیادی پیدا شده است.
- ۳) ✓ پول زیادی پیدا کرده اند. ۴) اینجا سریع ترجمه می کنند.
- ۵) اینجا سریع ترجمه می شود. ۶) اینجا سریع ترجمه می کنیم.

درک

● تمرین ۱

۱ ← ۵ ← ۲ ← الف ← ۳ ← و ← ۴ ← ب ← ۵ ← ج ← ۶ ← د

● تمرین ۲

۱. الف ۲. الف ۳. ب ۴. الف ۵. ب ۶. ب

 تمرین ۳

۱) ✓ سخن راست و درست ۲) سخن زشت و دروغ

④ کار زشت و بد	✓ ③ انسان پاک و شجاع
✓ ⑥ آدم خوب و مهربان	✓ ⑤ پیکار با بدی و زشتی

نگارش**● تمرین ۱**

۱. پرستش بت در گذشته رواج داشته است.
۲. زردشت سعادت را نتیجه راستی و درستی می‌داند.
۳. انسان عاقل از کار زشت و بد خودداری می‌کند.
۴. مأمور گزارش داد که صاحب زمین را یافته است.
۵. راستی یکی از نشانه‌های تقواست.
۶. بهترین عبادت، خدمت به مردم است.

۳ تمرین

۱. آفریننده	۲. اهور مزدا	۳. سعادتمند	۴. زشتی
۵. عادلانه	۶. عبادت	۷. نجات‌دهنده	۸. مقدار

گفتار**۳ تمرین**

۱. هرچه می‌خواهید از خانه بردارید.
۲. هر کس هر چه بگوید درست است؟
۳. شبی که آمدند ما در خانه ماندیم.
۴. آب می‌خواهم؛ خیلی تشنہام می‌شود.
۵. می‌توانید آنها را نجات بدهید یا نه؟
۶. او خیلی چیزها می‌تواند بگوید.

۴ تمرین

۱. انسان خوب از دزدی خودداری می‌کند.
۲. انسان خوب از بدی خودداری می‌کند.

۳. انسان خوب با بدی پیکار می‌کند.
 ۴. انسان پاک با بدی پیکار می‌کند.
 ۵. انسان پاک با زشتی‌ها پیکار می‌کند.
 ۶. انسان پاک با زشتی‌ها می‌جنگد.
 ۷. انسان شجاع با زشتی‌ها می‌جنگد.
 ۸. انسان شجاع با مشکلات می‌جنگد.
 ۹. سرباز شجاع با مشکلات می‌جنگد.
 ۱۰. سرباز شجاع با دشمن می‌جنگد.

درس هفت

واژگان

● تمرین ۱

۱. اشغال	۲. استبداد	۳. پیامبر	۴. سرچشمه	۵. لطیفه	۶. بت	۷. بترین	۸. بیشترین	۹. آخرین	۱۰. دوّمین	۱۱. اوّلین
(۳)	(۶)	(۲)	(۵)	(۴)	(۱)	(۱)	(۲)	(۵)	(۶)	(۴) ✓

● تمرین ۲

صفت بد	کثیف، زشت، دروغگو، خراب، بی‌مزه	
نام دین	زردشتی، اسلام، مسیحیت، بودایی، کلیمی	
صفت خوب	پاکیزه، عاقل، عادل، مؤدب، مهربان	
اسم معنی	ادب، تقوا، فساد، عدالت، بدی	
(۳) سرما	(۲) دشمنی	(۱) غم
(۶) شادی	(۵) مرگ	(۴) بیماری

ساختار

● تمرین ۱

۱. خلیفه ۲. رابطه ۳. قوم ۴. واقعه ۵. نجیب

۱۰. فقیر	۹. سر	۸. جزیره	۷. خبر	۶. رسم
(۳) منبع		(۲) منطقه	✓	(۱) مطلب
(۶) مزرعه		(۵) منزل		(۴) معدن

● تمرین ۲

برخی	← مهاجمان، پیامبران
چند	← شکایت، واقعه، پرسش
کمی	← نمک، انصاف، آب
هر	← شکایت، واقعه، پرسش
(۱) برخی مردم	✓ (۲) چند مهاجم
(۶) کمی فکرها	✓ (۵) کمی فکرها

● تمرین ۳

۱. + بی-	← بی انصاف
۳. + -ایی	← شکوفایی
۵. + نا-	← ناتنی
(۱) آزادی	✓ (۲) ارزشمند
(۶) ایستگاه	✓ (۵) بخشش

● تمرین ۴

پرسش	← پرسش‌ها	جانشین	← جانشینان	خانم	← خانم‌ها
عقل	← عاقلان	رابطه	← رابطه‌ها	ترک‌نژاد	← ترک‌نژادان
خانواده	← خانواده‌ها	تحقيق	← تحقيقات	سعادتمند	← سعادتمندان

پاکان	←	اختراعات	باک	ویژگی
دخترک	←	دکترها	عاشقان	دخترکان
فاتح	←	اجتماع	قیامها	فاتحان
(۳) دلایل	✓	جوانان	(۱) باغات	۱
✓ (۴) شعرها	✓	رانندگان	اطراف	۴

● تمرین ۵

۱. اسم معنی : از آسمان، مثل آسمان	۲. صفت : فکر یا کار زشت
۴. در حدود : در حدود چند ماه	۳. صفت : مثل گبید
۵. هر : هر ماه یک هفته	۶. ندا : ای امام، یا امام
✓ (۳) دفترچه	✓ (۲) چلوکباب
✓ (۶) گفتگو	✓ (۵) هیچ چیز

● تمرین ۶: شماره ۲

درک

● تمرین ۱

۲, ۱, ۳, ۴ .۴	۱, ۴, ۳, ۲ .۳	۴, ۱, ۳, ۲ .۲	۲, ۱, ۴, ۳ .۱
		۴, ۳, ۱, ۲ .۶	۳, ۲, ۱, ۴ .۵

● تمرین ۲

✓ (۳) مسجد	✓ (۲) مسیح	● (۱) فلات
✓ (۶) ستون	✓ (۵) شاهراه	✓ (۴) بندہ

نگارش

● تمرین ۱

۱. پاسخ واژه‌ای فارسی و هم‌معنی "جواب" عربی است.
۲. برابری یکی از شکل‌های عدالت به شمار می‌رود.
۳. پایبندی به خانواده باعث توفيق می‌شود.
۴. دین اسلام بر پایهٔ یکتاپرستی گذاشته شده است.
۵. فارسی با کمک فرهنگ اسلامی به اوج شکوفایی رسید.
۶. گرایش به کمال در انسان وجود دارد.

● تمرین ۳

۱. انتقال	۲. انحراف	۳. پاسخ	۴. رقابت	۵. شکفتن	۶. عظیم	۷. نخست	۸. یکتاپرستی

کفتار

● تمرین ۳

۱. چند نفر تان بنشینید کمک کنید.
۲. غذا حاضر است؛ نگذارید سرد شود.
۳. آقایان نمی‌توانند کار را تمام کنند.
۴. ایشان می‌خواهد اینها را از من بخرد.
۵. نمی‌داند چه باید بیاورد.
۶. پانزده روز دیگر به آنجا برمی‌گردد.

● تمرین ۴

۱. هر دانشمند آثارش را به فارسی می‌نویسد.
۲. دانشمندان آثارشان را به فارسی می‌نویسند.
۳. دانشمندان آثارشان را به زبان فارسی می‌نویسند.
۴. دانشمندان آثارشان را به زبان عربی می‌نویسند.

۵. دانشمندان آثارشان را به زبان عربی می‌نوشتند.
۶. دانشمندان ایرانی آثارشان را به زبان عربی می‌نوشتند.
۷. همهٔ دانشمندان مسلمان آثارشان را به زبان عربی می‌نوشتند.
۸. همهٔ دانشمندان مسلمان آثارشان را به زبان علمی عربی می‌نوشتند.
۹. همهٔ دانشمندان مسلمان آثارشان را به زبان علمی و دینی عربی می‌نوشتند.
۱۰. همهٔ دانشمندان مسلمان آثارشان را به زبان جهانی عربی می‌نوشتند.

درس هشت

وازگان

● تمرین ۱

۱. فساد	۲. ضعف	۳. افزایش	۴. ماهیگیر	۵. دانایی	۶. کوتاه‌فکری
(۳) قرائت	(۲) حدیث	(۱) عرفان			
(۶) نژاد	(۵) برابری	(۴) ریاضی			

● تمرین ۲

۱. سرچشمه ۲. تفسیر ۳. اختراع ۴. پرسش ۵. شکایت ۶. هزار

ساختم

● تمرین ۱

آفریدن	→ آفریننده	بخشیدن	→ بخشنده	بُردن	→ بَرندہ
پرستیدن	→ پرستنده	پریدن	→ پرنده	دیدن	→ بیننده
راندن	→ راننده	شونده	→ شوندہ	شدن	→ فرستنده

فروختن ← فروشنده

✓ ③ نوشتن

✓ ② ساختن

✓ ① خواندن

⑥ کندن

⑤ بستن

④ خنیدن

● تمرین ۲

۱. بنده با جناب عالی تماس می‌گیرم.
۲. خواهش می‌کنم آن نامه را مرحمت بفرمایید.
۳. ایشان مؤلف آثار بزرگی هستند.
۴. خواهش می‌کنم تشریف بیاورید اینجا بنشینید.
۵. لطفاً کمی از این غذا میل بفرمایید.
۶. پدرتان آنجا تشریف نمی‌برند؟

✓ ③ تشریف می‌آورید؟

① می‌آیی؟

⑥ بنشین

④ بفرمایید بنشینید. ✓ ⑤ بنشینید

● تمرین ۳

اسم + پسوند	←	چشمeh	←	صفت + پسوند	←	درستی
اسم + فعل	←	پایه‌گذار	←	صفت + اسم	←	بزرگراه
فعل + پسوند	←	کشتار	←	فعل + پسوند	←	آفرینش
صفت + پسوند	←	زشتی	←	اسم + فعل	←	جانشین
اسم + اسم	←	چلوگوشت	←	اسم + اسم	←	شاهراه
صفت + اسم	←	نوروز	←	اسم + پسوند	←	ترکمنستان
③ اسم و فعل	←	اسم و پسوند	②	اسم و اسم	①	ام
⑥ فعل و پسوند	✓ ⑤ صفت و پسوند	④ صفت و اسم				

● تمرین ۴

۱. او صبر می‌کند به شرط این که شما هم صبر کنید.
۲. ما پاسخ می‌دهیم به شرط این که ایشان هم پاسخ دهند.
۳. من ازدواج می‌کنم به شرط این که برادرم هم ازدواج کند.
۴. آنها قالی می‌بافند به شرط این که همه قالی بیافند.
۵. ایشان کار می‌کنند به شرط این که من هم کار کنم.
۶. تو امضا می‌کنی به شرط این که بقیه هم امضا کنند.

- ✓ ① گذشتہ التزامی ② گذشتہ جاری ✓ ③ حال التزامی
 ④ آینده ⑤ گذشتہ نقلی ⑥ حال جاری

● تمرین ۵

۱. همچنین عدّه‌ای دانشجو	۲. همچنین یک اثر تاریخی
۳. همچنین موسیقی جذابی	۴. همچنین به ایران
۵. همچنین در باره کارشن	۶. همچنین در وسط باغ / درخت
- ✓ ① همچنین ابن سینا استاد رشته پزشکی بود.
 ✓ ② ابن سینا همچنین استاد رشته پزشکی بود.
 ③ ابن سینا استاد رشته پزشکی همچنین بود.
 ④ دانشجویان شیمی و طبیعی می‌خوانند همچنین .
 ✓ ⑤ همچنین دانشجویان شیمی و طبیعی می‌خوانند.
 ✓ ⑥ دانشجویان همچنین شیمی و طبیعی می‌خوانند.

درک

● تمرین ۱

۱. فخر رازی یکی از دانشمندان فلسفه و عرفان اسلامی است.

۲. سهم ایرانیان در فلسفه و عرفان اسلامی از رشته‌های دیگر بیشتر است.
۳. ذکریای رازی جانشین جالینوس به شمار می‌رود.
۴. خوارزمی و خیام از ریاضی‌دانان مشهور دوره اسلامی‌اند.
۵. اصلاح تقویم ایرانی یکی از کارهای خیام است.
۶. جالینوس یکی از حکماء معروف یونان است.

● تمرین ۲

۱ ← ج ۲ ← ۳ ۴ ← ۵ ۵ ← د ۶ ← ب الف ← ۶

● تمرین ۳

③ ✓ ریاضی	② سلطنت	① ✓ نجوم
⑥ ✓ شیمی	⑤ سقوط	④ شکار

نگارش

● تمرین ۱

۱. خواجه نصیر طوسی دانشمند بی‌رقیبی در علم نجوم بود.
۲. ریاضی‌دانی که شاعر نیز بود خیام نام داشت.
۳. جرجانی را هم پژشک و هم داروشناس می‌دانند.
۴. ابن سینا در قرون وسطی راهنمای دانشمندان اروپا به شمار می‌رفت.
۵. فخر رازی یکی از بزرگان عرفان اسلامی بوده است.
۶. بعضی از متخصصان قرائت قرآن ایرانی بوده‌اند.

● تمرین ۳

۴. مثلثات	۳. عالم	۲. زمینه	۱. خواجه
۸. برجسته	۷. قرون وسطی	۶. معتبر	۵. مرحمت

گفتار**۳ تمرین**

۱. این چیزها را می‌شود راحت بگویی.
 ۲. پیراهن کوچک بود؛ نتوانستم بپوشم.
 ۳. همان شب آنها از مسافرت آمدند.
 ۴. نمی‌دانم چرا هیچ چیز نمی‌گفتند.
 ۵. از آنها بدم نیامد؛ خوشم آمد.
 ۶. می‌توانید یک روز دیگر بیایید؟

۴ تمرین

۱. ما علوم جدید را آموختیم.
 ۲. ما علوم جدید را می‌آموزیم.
 ۳. ما علوم جدید را یاد می‌گیریم.
 ۴. دانشجویان ما علوم جدید را یاد می‌گیرند.
 ۵. دانشجویان ما جبر و مثلثات را یاد می‌گیرند.
 ۶. دانشجویان ما جبر و مثلثات را می‌خوانند.
 ۷. دانشجویان ریاضی جبر و مثلثات را می‌خوانند.
 ۸. دانشجویان ریاضی علوم ریاضی را می‌خوانند.
 ۹. دانشجویان ریاضی باید علوم ریاضی را بخوانند.
 ۱۰. دانشجویان ریاضی باید علوم ریاضی را خوب بفهمند.

درس نه**وازگان****۱ تمرین**

حقیقت ← دروغ قوی ← ضعیف روشنی ← تاریکی

باقاعده	←	بی‌قاعده	زشتی	←	زیبایی
(۳) بی‌نظیر		(۲) اصلی	(۱) دانا		
(۶) زنده		✓ (۵) نادان	(۴) توانا		

● تمرین ۲

۱. معماری	۲. دعا	۳. البرز	۴. مهربان	۵. اسکناس	۶. تأليف
(۳) پارچه‌بافی		✓ (۲) نماز	(۱) آتش‌بازی		
(۶) نفت		✓ (۵) نذر	(۴) نرم		

ساختار

● تمرین ۱

- آن زبان تغییر اساسی نیافته امّا به زبان ساده‌تری تبدیل شده بود.
- آنها خط مخصوصی ابداع کرده و با آن نوشته بودند.
- دانشمندان آثار خود را به زبان عربی نوشته و چاپ کرده بودند.
- ما همه‌چیز را ترجمه کرده و به استاد داده بودیم.
- او بعد از کار سنگین به خانه رفته و خوابیده بود.
- شما امام‌زاده را زیارت کرده و زود برگشته بودید.

(۱) از میان خواهد رفت	✓ (۲) مرحمت بفرمایید	✓ (۴) قبل‌گزارش داده بودم	✓ (۳) باید گزارش بدهد	✓ (۵) به کمال رسیده بود

● تمرین ۲

خندان	←	باشکوه	فعل + پسوند	خندان
گرانبها	←	نامعین	صفت + اسم	گرانبها

ناشنوا	←	پیشوند + صفت	←	گریان	←	فعل + پسوند
علاقهمند	←	اسم + پسوند	←	سفیدپوست	←	صفت + اسم
بیقاعده	←	پیشوند + اسم	←	نیرومند	←	اسم + پسوند
عاشقانه	←	صفت + پسوند	←	آزاده	←	صفت + پسوند
✓ ① اسم + پسوند	② پیشوند + اسم	③ پیشوند + صفت	✓ ④ صفت + اسم	⑤ صفت + پسوند	⑥ فعل + پسوند	

● تمرین ۳

مزه	←	بی-	←	راضی	←	نا-	←	خندیدن	←	هـ
کشتن	←	هـ	←	عاشق	←	انه	←	گردیدن	←	هـ
پرستیدن	←	هـ	←	تعمیر	←	گاه	←	خواب	←	گاه
نمک	←	بی-	←	راحت	←	نا-	←	عاقل	←	انه
✓ ① معلوم	② معتبر	③ مجھول	✓ ④ عادل	⑤ عادی	⑥ عظیم					

● تمرین ۴

۱. بعد از این که نامه نوشتم در اتاقم خوابیدم.
 ۲. بعد از این که زمین را خریدی در آن گردو کاشتی.
 ۳. بعد از این که به سؤالها گوش کرد بیشتر جوابها را نوشت.
 ۴. علاوه بر این که غذا درست کردیم ظرفها را هم شستیم.
 ۵. علاوه بر این که گزارش شفاهی دادید همه چیز را هم نوشتید.
 ۶. علاوه بر این که مردم را کشتند شهرها را هم ویران کردند.
- ✓ ① ما در اینجا پارکینگ داریم؛ علاوه بر این، انبار هم داریم.
 ② خانه‌ای که آنها خریده‌اند از خانه ما خیلی دور است.

- ✓ ③ مدرسهٔ ما زمین بسکتبال دارد؛ علاوه بر این، استخر شنا هم دارد.
- ④ این شهر مترو دارد اماً کافی نیست.
- ⑤ خانهٔ جدیدی خریده‌ایم؛ حالا باید به فکر یک باعچه باشیم.
- ✓ ⑥ در اینجا علاوه بر این که پارکینگ داریم انبار هم داریم.

● تمرین ۵

۱. باغی که دهقان در آن کار می‌کرد پر از درخت بود.
۲. روستایی که معلم در آن درس می‌دهد از شهر دور است.
۳. پارکی که پدرش در آنجا کارمند است ملت نام دارد.
۴. کاغذی که پاسخ را رویش نوشتیم بسیار کوچک بود.
۵. شهری که ما در آن درس می‌خوانیم نزدیک پایتخت است.
۶. اتاقی که تو در آن می‌خوابی مال من بوده است.

① مردی را که می‌بینید	② مردی که می‌خندد
④ مردی که شما دوستش دارید	③ مردی که کار می‌کند
⑥ خانه‌ای که در آن هستید	⑤ زنی که تو را دوست دارد

● تمرین ۶ : شماره ۵

درگ

● تمرین ۱

۱. د ۲. ب ۳. د ۴. الف ۵. د ۶. د

● تمرین ۲

- ① برخی واژه‌های مغولی ② بیشتر ساختارهای دستوری عربی

۴ ادبیات مغول

۶ الفبای هندی

۳ فرهنگ اسلامی

۵ الفبای عربی

نگارش

● تمرین ۱

۱. اساس دین زردشتی پرستش اهورا مزداست.
۲. ستاک‌های افعال فارسی به باقاعده و بی‌قاعده تقسیم می‌شوند.
۳. زبان فارسی دنبالهٔ فارسی میانه و فارسی باستان است.
۴. در واژهٔ "گلستان" از پسوند "ستان" استفاده شده است.
۵. زبان فارسی وسیلهٔ بیان ادبیات ممتازی می‌باشد.
۶. محتوای زبان فارسی را فرهنگ ایرانی و اسلامی تشکیل می‌دهد.

۳ تمرین

۴. محتوا	۳. گلستان	۲. معلوم	۱. ممتاز
۸. بر عکس	۷. به خصوص	۶. اساس	۵. خمیده

کفتار

۳ تمرین

۱. آن دختر در اتاقش کتاب می‌خواند.
۲. زمستان از تابستان کوتاه‌تر است.
۳. همه‌شان سوار یک ماشین شدند.
۴. چند نفر مان می‌توانیم به او کمک کنیم.
۵. هیچ کدامشان اسم تو را نمی‌دانند.
۶. آدم نادان هرجا برود مشکل دارد.

۴ تمرین

۱. او درخت گردو می‌کارد.
۲. باغبان درخت گردو می‌کارد.

۳. باغبان در باغ درخت گردو می‌کارد.
 ۴. باغبان در باغ درختان متنوعی می‌کارد.
 ۵. باغبان‌ها در باغ درختان متنوعی می‌کارند.
 ۶. باغبان‌ها در پارک‌ها درختان متنوعی می‌کارند.
 ۷. باغبان‌ها در پارک‌ها گل‌های قشنگی می‌کارند.
 ۸. باغبان‌ها می‌خواهند در پارک‌ها گل‌های قشنگی بکارند.
 ۹. باغبان‌ها باید در پارک‌ها گل‌های قشنگی بکارند.
 ۱۰. باغبان‌ها می‌توانند در پارک‌ها گل‌های قشنگی بکارند.

درس ده

وازگان

● تمرین ۱

وسطی ← میانه	دبالة ← ادامه	مفسر ← شارح
امر ← دستور	قرائت ← خواندن	صغری ← کوچک
(۳) نازک	(۲) نو	(۱) وسیع
(۶) معتدل	(۵) قوى ✓	(۴) مطبوع

● تمرین ۲

۱. شمارش	۲. تعظیم	۳. مرحمت	۴. مسافر	۵. عدالت	۶. متخصص	۷.
(۲) ت، ا، س، گ، ل، ن	(۱) گ، ل، ا، ن، س، ت	(۳) گ، س، ت، ا، ن، ل	(۴) گ، ل، س، ت، ا، ن	(۵) گ، ت، ا، ن، ل، س	(۶) ل، س، گ، ت، ا، ن	

ساختار**تمرين ۱**

۱. شش به علاوه یک مساوی است با هفت.
۲. نه به علاوه پنج مساوی است با چهارده.
۳. هشت ضرب در سه مساوی است با بیست و چهار.
۴. چهار ضرب در هفت مساوی است با بیست و هشت.
۵. چهل و پنج تقسیم بر پنج مساوی است با نه.
۶. شصت تقسیم بر ده مساوی است با شش.

۳ ✓	۱ چهل و سه	۱ چهل و سه
۶	۲ پنجاه و سه	۲ پنجاه و سه
	۵ هشتاد و سه	۴ هفتاد و سه

تمرين ۲

چهار پنجم	۱. دو سوم
پنج یازدهم	۲. شش هفتم
چهار و هفت دوازدهم	۳. دو و یک سوم
نوزده و سه پنجم	۴. شانزده و سه هشتم
چهل و پنج و نه چهاردهم	۵. بیست و یک و یک دوام
۲ هشت و چهار و سه	۱ هشت و سه و چهار
۴ هشت و سه چهارم	۳ هشت و چهار سوم
۶ چهار و هشت سوم	۵ سه و چهار هشتم

تمرين ۳

۱. کیلو
۲. متر مربع
۳. لیوان
۴. قاشق
۵. تن
۶. دست

✓ ۲ پانصد گرم طلا
✓ ۴ دو فنجان شیر
✓ ۶ بیست متر پارچه | ✓ ۱ یک جفت چای
✓ ۳ صد تن آپارتمان
✓ ۵ سه قاشق لباس |
|--|---|

● تمرین ۴

۱. ک	۲. نده	۳. بی-	۴. با-	۵. ار
۶. آ	۷. -ی	۸. -ستان	۹. -گاه	۱۰. -ه
✓ ۳ پرستش		✓ ۲ مؤدبانه		✓ ۱ مؤدب
✓ ۶ تحقیق		✓ ۵ نامعین		✓ ۴ استعداد

درگ

● تمرین ۱

۱. آن را به خط عربی می‌نویسند.
۲. شعرهای زیبایی به فارسی سروده است.
۳. به زبان و ادبیات فارسی علاقه داشتند.
۴. با سرای فارسی ساخته شده است.
۵. به رواج زبان و ادب فارسی کمک کردند.
۶. ۶۰٪ آن عناصر فارسی است.

● تمرین ۲

۱ ← ۵ ← ۲ ← ۳ ← ۶ ← ج ← ۴ ← الف

تمرين ۳

✓ ۲ کشورهای اروپای شرقی
✓ ۴ هنر و معماری اسلامی
✓ ۶ زبان رسمی پاکستان | ✓ ۱ احمد سودی بوسنی
✓ ۳ مرکز استان اصفهان
✓ ۵ شبه قاره هند |
|--|---|

نگارش**● تمرین ۱**

۱. پادشاه امر کرد که به پیر مرد جایزه بدنهند.
۲. دهقان با ادب بسیار به پادشاه تعظیم کرد.
۳. "کم کردن" فارسی به معنی "تفريق" در عربی است.
۴. از اغلب شاعران ایرانی دیوان شعر به جا مانده است.
۵. "قالب" و "گرام" از واحدهای شمارشند.
۶. حضرت ابراهیم بت‌های بتخانه را شکست.

● تمرین ۳

۱. بستنی	۲. تعظیم	۳. تفریق	۴. ثروتمند	۵. ثلث
۶. جفت	۷. خزانه‌دار	۸. ضرب		

کفتار**● تمرین ۳**

۱. اینجا بنشینید تا من بیایم.	۲. می‌توانید روی صندلی بایستید.
۳. قربان شما. از شما ممنونم.	۴. هر کدامتان خواستید به خانه بروید.
۵. او در چای خیلی شکر می‌ریزد.	۶. خودش را از همه بهتر می‌شناسم.

● تمرین ۴

۱. گُرْسَنَه مِه.	۲. گُرْسَنَه مِه.	۳. تشنَه مِی شه.
۴. خوش میاد.	۵. دلم می خواد.	۶. دردم می گیره.
۷. خنَدَه مِی گیره.	۸. خوابِم میاد.	۹. شما خوابِتون میاد.
۱۰. بچّه‌ها خوابِشون میاد.		

درس یازده

وازگان

● تمرین ۱

۱. موضوع	۲. ادبیات	۳. خزانه‌دار	۴. خمیده	۵. سهم	۶. ریاضی‌دان
(۳) قاشق	(۲) لیوان	(۱) جفت	(۶) کیسه	(۵) متر	(۴) دست

جدول

- افقی: دزدی ♦ بت ۲. ریز ♦ زدن ۳. ابدًا ♦ نه ۴. زا ♦ سو ۵. یلا ۶. وی
♦ سپاه ۷. سرا
- عمودی: دراز ♦ وا ۲. زیبایی ۳. دزد ♦ ک ۴. اساس ۵. پس ۶. بدن ♦ غار
۷. تنها ♦ ها

ساختار

● تمرین ۱

۱. از زبان اوستایی ادبیات وسیع تری به ما رسیده است.
۲. اوستا به شعر سروده شده است.
۳. اوستای زمان هخامنشیان هزار فصل بوده است.
۴. ادبیات دوره اشکانیان وسیع بوده است.

۵. ادبیات دوره اشکانیان در حمله عرب از میان رفته است.

● تمرین ۲

شماره	عادی و گفتاری	رسمی و نوشتاری	ادبی و نوشتاری
۱	—	به خدا تعلق دارد	از آن خداست
۲	مال شماست	به شما تعلق دارد	—
۳	مال همه است	—	از آن همه است
۴	—	به کسی تعلق دارد که	از آن کسی است که
۵	مال کسی نیست	به کسی تعلق ندارد	—
۶	مال کیست؟	—	از آن کیست؟

① این قالی‌ها به دوره صفویه تعلق دارد.

② این قالی‌ها را در دوره صفویه بافته‌اند.

③ این قالی‌ها مال پادشاه صفوی است.

④ این کاخ‌ها از آن پادشاه صفوی است.

⑤ این کاخ‌ها در دوره صفوی ساخته شده است.

⑥ این کاخ‌ها از آثار صفوی است.

● تمرین ۳

۱. موقعی که	۲. قبل از این که	۳. با وجود این که
۴. بنا بر این	۵. بعد از این که	۶. مگر این که
① بنا بر این	② قبل از این که	③ بعد از این که
④ مگر این که	⑤ با وجود این که	⑥ از این گذشته

● تمرین ۴ : شماره ۴

درگ

● تمرین ۱

۱. ۳, ۴, ۲ .۴	۳, ۱, ۲, ۴ .۳	۴, ۱, ۳, ۲ .۲	۳, ۱, ۲, ۴ .۱
۴, ۲, ۳, ۱ .۶	۴, ۳, ۲, ۱ .۵		

● تمرین ۲

۱ آتشکده	۲ مأموران حکومت ✓	۳ دستگیر شدن ✓
۴ دزدی ✓	۵ خلیج	۶ عبادت

نگارش

● تمرین ۱

۱. از زبان اوستایی آثار بیشتری به جا مانده است.
۲. ترمعه سوئز به فرمان داریوش ساخته شد.
۳. کسی که چیز کوچکی بدزدید می‌تواند چیزهای بزرگی هم بدزدید.
۴. نظم و نثر دو شاخه ادبیات فارسی را تشکیل می‌دهند.
۵. قصیده و مثنوی از انواع شعر فارسی به شمار می‌روند.
۶. "حدّ اقل و حدّ اکثر" به معنی "کمترین و بیشترین" است.

● تمرین ۳

۱. بهشت	۲. ثانیاً	۳. حدّ اکثر	۴. دزدی	۵. دستگیر
۶. عنوان	۷. غزل	۸. مثنوی		

ڪفتار**۳ تمرین**

۱. در آنجا آدم می‌تواند راحت بخوابد. ۲. می‌خواهم این رشته را خوب بخوانم.
 ۳. او می‌رود به برادرش کمک می‌کند. ۴. با هم می‌نشینند درس می‌خوانند.
 ۵. او می‌تواند یک فنجان شیر بخورد. ۶. اجازه می‌دهید برایتان قهوه بیاورم؟

۴ تمرین

۲. بعضی‌هاشون می‌خوایم بموئیم.
 ۴. خیلی‌هاشون می‌خوایم بموئیم.
 ۶. چن نفرتون می‌خواین بموئین؟
 ۷. کدوم یکی‌تون می‌خواین اینجا بخوابیم.
 ۹. همه‌مون می‌خوایم اینجا بخوابیم.
 [۱. بعضی‌هاشون می‌خوان بموئن.
 ۳. خیلی‌هاشون می‌خوایم بموئیم.
 ۵. چن نفرتون می‌خواین بموئین?
 ۸. دو نفرمون می‌خوایم اینجا بخوابیم.]

درس دوازده

واژگان**۱ تمرین**

قصیده، حماسه، داستان، مثنوی، غزل	انواع نظم
وزن، آهنگ، بیت، قافیه، مصرع	اصطلاحات شعری
عبادت، نماز، روزه، زیارت، دعا	امور دینی
خاک، دهقان، آبیاری، محصول، کاشتن	کشاورزی
① روشن کردن ② راضی کردن ③ فرمان دادن ✓ ④ گاز گرفتن ⑤ نجات دادن ⑥ تعهد دادن	●

● تمرین ۲

۳. غیرجاندار	۲. کشاورز	۱. شیرینی‌فروش
۶. بهشت	۵. بستنی	۴. ثروتمند
(۳) خالی	(۲) لاغر	(۱) چاق
(۶) پُر ✓	(۵) سنگین	(۴) سُک

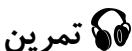
درک

● تمرین ۱

۲. امیر نصر، پادشاه سامانی	۳. خرد	۱. آید همی
۵. اگر داشت، اگر می‌داشت	۶. به تو می‌گوید	۴. خرد

● تمرین ۲

۱ ← و ۲ ← د ۳ ← ه ۴ ← ب ۵ ← ف ۶ ← ج

 تمرین ۳

(۳) ✓ ناصر خسرو	(۲) ✓ نظامی	(۱) ✓ فردوسی
(۶) ✓ عطار	(۵) اقبال لاهوری	(۴) ✓ رودکی

نگارش

● تمرین ۱

۱. بشردوستی و ایمان از عناصر اصلی شعر شاهنامه است.
۲. رباعیات خیّام بیشتر از هر شعر دیگری در دنیا انتشار یافته است.
۳. مثنوی‌های سنایی از معتبرترین آثار عرفانی در زبان فارسی است.
۴. فردوسی در حماسه‌سرایی رقیب و نظیری ندارد.

۵. ناصر خسرو نویسندهٔ بایمان و خالق آثار حکیمانه‌ای است.
 ۶. آثار عطّار سرشار از افکار عرفانی است.

۳ تمرین

۴. انتشار	۳. قول دادن	۲. قافیه	۱. مست
۸. وفات	۷. حماسه‌سرا	۶. ترسیدن	۵. بوستان

کفتار

۱ تمرین

شماره	عادی	مؤدبانه	خیلی مؤدبانه
۱	—	هستند	تشریف دارند
۲	نیست / نیستیش	—	تشریف ندارند
۳	بود / بودش	بودند	—
۴	—	رفتند	تشریف برند
۵	خورد / خوردش	—	میل کردند
۶	کو / کوشش / کجاست؟	کجا هستند؟	[] —

۳ تمرین

۱. یک بلیت برای میدان انقلاب بدھید. ۲. لطفاً تندربرانید؛ دارد دیر می‌شود.
 ۳. تا می‌توانی هر روز برو ورزش کن. ۴. دست این بچه را خوب بشویید.
 ۵. خودتان بیایید ببینید چه می‌گوید. ۶. نوش جان؛ کمی دیگر میل کنید.

۴ تمرین

۱. امیر نصر در هرات ماند.
 ۲. امیر نصر چهار ماه در هرات ماند.

۳. امیر نصر چهار ماه در هرات مانده بود.
۴. پادشاه چهار ماه در هرات مانده بود.
۵. پادشاه سامانی چهار ماه در هرات مانده بود.
۶. پادشاه سامانی مدتی در هرات مانده بود.
۷. پادشاه سامانی مدت زیادی در هرات مانده بود.
۸. پادشاه سامانی تصمیم گرفت مدت زیادی در هرات بماند.
۹. پادشاه سامانی تصمیم گرفت مدت زیادی در هرات زندگی کند.
۱۰. پادشاه سامانی تصمیم گرفت مدت زیادی در هرات حکومت کند.

درس سیزده

وازگان

● تمرین ۱

۱. خطرناک ۲. حکمت ۳. هنگام ۴. ریز ۵. کعبه ۶. نفرت

● تمرین ۲

۱. ثروت	۲. نفرت	۳. کاروان سرا	۴. حالت	۵. ترس	۶. چوب
(۳) خرد	(۲) حکمت	(۱) جنگ	(۶) عدالت	(۵) عبادت	(۴) بشردوستی

ساخтар

● تمرین ۱ : شماره ۶

۱. می آید	۲. در هر دو سرای	۳. از سر

● تمرین ۲

۶. که آن
③ باید
⑥ که | ۵. به این راه
② ✓
⑤ انسان | ۴. بشناس
① شما
④ تو |
|----------------------------|---------------------------------|---------------------------|

● تمرین ۳

۱. نزدیک است بچه بیفتند	۱. نزدیک است بچه بیفتند
۲. نزدیک است خانه خراب شود	۲. نزدیک است خانه خراب شود
۳. نزدیک است راننده خوابش ببرد	۳. نزدیک است راننده خوابش ببرد
۴. نزدیک است آنها سقوط کنند	۴. نزدیک است آنها سقوط کنند
۵. نزدیک است آنها شکست بخورند	۵. نزدیک است آنها شکست بخورند
۶. نزدیک است جنگ شروع شود	۶. نزدیک است جنگ شروع شود
① پدرم تا هفته دیگر به مسافرت می‌رود.	① پدرم تا هفته دیگر به مسافرت می‌رود.
② ✓ پدرم دارد به مسافرت می‌رود.	② ✓ پدرم دارد به مسافرت می‌رود.
③ زمان مسافرت ما خیلی نزدیک است.	③ زمان مسافرت ما خیلی نزدیک است.
④ ✓ خودمان را داریم حاضر می‌کنیم.	④ ✓ خودمان را داریم حاضر می‌کنیم.
⑤ جایی که می‌خواهیم برویم نزدیک نیست.	⑤ جایی که می‌خواهیم برویم نزدیک نیست.
⑥ ✓ داریم چیزهای لازم را برای مسافرت می‌خریم.	⑥ ✓ داریم چیزهای لازم را برای مسافرت می‌خریم.

درگ

● تمرین ۱

۱ ← د ۲ ← د ۳ ← د ۴ ← ج ۵ ← ج ۶ ← ج

● تمرین ۲

③ ✓ حافظ ② ✓ سعدی ① فردوسی

۶ ناصر خسرو

✓ ۵ مولوی

۴ رودکی

نگارش

● تمرین ۱

۱. اصطلاح "دل دادن" به معنی "علاقمند شدن و عاشق شدن" است.
۲. انجیل کتاب مقدس مسیحیان جهان است.
۳. "رند" در شعر حافظ نماینده انسان بدون ریاست.
۴. خانه کعبه، قبله مسلمانان جهان، در کشور عربستان قرار دارد.
۵. سعدی استاد برجسته نثرنویسی در ادبیات فارسی به شمار می‌رود.
۶. حافظ در شعرش نفرت از ریا و دورویی را به خوبی نشان می‌دهد.

● تمرین ۲

۱. واقعی	۲. نفرت	۳. منظوم	۴. کعبه	۵. عاقبت
۶. طلایی	۷. زاهد	۸. اصطلاح		

کفتار

● تمرین ۳

۱. گوشش سنگین است؛ نمی‌شنود.
۲. به اینجا آمد که با ما حرف بزند.
۳. می‌نشینند و هیچ چیز نمی‌گوید.
۴. شب در کجا می‌تواند بخوابد؟
۵. کدامیک از شما درس می‌خوانید؟
۶. کدامیک از آنها جواب را می‌داند؟

● تمرین ۴

۱. نزدیک است کارم را چاپ کند.	۲. نزدیک بود دزد را دستگیر کنند.
نزدیک بود کارم را چاپ کند.	نزدیک بود دزد را دستگیر کنند.

۳. نزدیک است کار را تمام کنم.
 ۴. نزدیک است از کشور خارج شوی.
 ۵. نزدیک بود کارش را تغییر دهد.
 ۶. نزدیک است درس‌ها را حذف کنیم.
 ۷. نزدیک است به پلیس شکایت کنم.
 ۸. نزدیک است کارگران را نجات دهند.
 ۹. نزدیک است به دانشگاه گزارش دهد.
 ۱۰. نزدیک بود شهر اشغال شود.

درس چهارده

وازگان

● تمرین ۱

آفتابی ←	ابری
نالمیدی ←	امید
درشت ←	ریز
آزاد ②	ضعیف ①
خلوت ⑤	کوتاه ④ ✓

● تمرین ۲

۱. بارندگی	۲. قلب
۳. زاهد	۴. قافیه
۵. حمامه	۶. وزیر

۱. مساحت	۲. قلعه
۳. زوج	۴. خبر
۵. قدم	۶. مزه

ساختار**تمرين ۱**

۱. در اين گوهر فشاني می شنيدم.
۲. اگر مرا با تيغ صد پاره کنند حرفم يكی است.
۳. ماه به سوي آسمان می آيد.
۴. کي می توانی در صورت مانند فرشته شوی؟
۵. يك شب را باید ترک خواب کنيم (نخوابيم).
۶. هرچه هست کار اوست.

(۳) ندا	(۲) اضافه	(۱) فاعلي
(۶) تأكيدی	✓ (۵) مفعولي	(۴) مالكيت

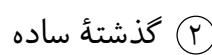
تمرين ۲

۳. در سرزيمن یمن	۲. در اين راه
۶. به کسی نگو	۴. که آن سبزه
۹. به فکر چه هستيد؟	۵. می بخور
۷. به تو می گويد برخiz	۸. بهتر از آن است که
۱۰. ماهی که از اوست	

(۲) به جاي دوری می آمدم	(۱) از جاي دوری می آمدم
(۴) به خانه نزديك می شدم	(۳) در اطراف خانه می گشتیم
(۶) از خانه دور می شدم	✓ (۵) از خانه خارج می شدم

تمرين ۳

۱. که اویست بر پادشاه پادشا
۲. کان سبزه ز خاک لاله رویی رسته است
۳. می خور که به زیر گل بسی خواهی خفت
۴. که زیر خاک می باید بسی خفت
۵. که گناه دگران بر تو نخواهند نوشت

۱) حال ساده ۲) گذشته ساده

۳) گذشته نقلی ۴) گذشته دور

۵) گذشته التزامی ۶) حال التزامی

درک

● تمرین ۱

۱. ۵ . ب ۲. الف . ۳ . و ۴. ج . ۵ . د ۶. ب

● تمرین ۲

۱ ← ب ۲ ← ب ۳ ← ب ۴ ← ب ۵ ← ب ۶ ← الف

تمرین ۳

۱) تولد نیما یوشیج	۲) آشنایی با فرهنگ اروپا
۳) جنگ‌های ایران و عثمانی	۴) تأسیس مجلس شورای ملی
۵) عشق و علاقه حکومت قاجار	۶) انقلاب مشروطه

نگارش

● تمرین ۱

۱. هوای این منطقه ابری و بارانی است.
۲. ادبیات فارسی به اشراف و درباریان تعلق داشت.
۳. افزایش دانش عموم مردم به شکل‌گیری ادبیات معاصر کمک کرد.
۴. "اندک اندک هم معنی و شکل ادبی کم کم" است.
۵. نوگرایی از ویژگی‌های ادبیات معاصر شمرده می‌شود.

۶. شیوه نویسنده در دوره معاصر شکل ساده‌ای یافته است.

۳ تمرین

۱. آفتابی	۲. افزودن
۵. شورا	۶. کسب
۷. مجله	۸. میهن‌پرست
۳. ترانه	۴. خورشید

کفتار

۳ تمرین

۱. لطفاً میز را تکان ندهید.	۲. با او در خیابان آشنا شدم.
۳. از تو خیلی خوشش آمده است.	۴. هرچه بخواهید برایتان می‌آورم.
۵. او برایتان غذا گذاشته است.	۶. یک عدد بشقاب بدھید کافی است.

۴ تمرین

۱. بچه‌ها بازی می‌کردند که صدای در آمد.
۲. بچه‌ها بازی می‌کردند که تلفن زنگ زد.
۳. بچه‌ها گریه می‌کردند که تلفن زنگ زد.
۴. بچه‌ها گریه می‌کردند که مادرشان رسید.
۵. بچه‌ها کار می‌کردند که مادرشان رسید.
۶. بچه‌ها کار می‌کردند که همسایه وارد شد.
۷. باغبانان کار می‌کردند که همسایه وارد شد.
۸. باغبانان کار می‌کردند که صاحب باغ وارد شد.
۹. باغبانان درخت می‌کاشتند که صاحب باغ وارد شد.
۱۰. باغبانان درخت می‌کاشتند که هوا ابری شد.

درس پانزده

واژگان

● تمرین ۱

۱. زیرک	۲. پیکر	۳. مصرع	۴. خرابه	۵. شاداب	۶. نمکدان
(۱) ب، ت، ه، ش	(۲) ب، ش، ه، ت	(۳) ب، ش، ه، ت	(۴) ب، ش، ه، ش، ت	(۵) ب، ش، ب، ت	(۶) ب، ش، ت، ب

● تمرین ۲

جلال ← شکوه	شیوه ← روش	تیره ← تاریک	هزتی ← وجود
(۱) یکتاپرستی	(۲) خودداری	(۳) پایداری	(۴) شکوفایی
(۵) پایبندی	(۶) یادآوری	(۷) ویرانه	(۸) روشن

ساختار

● تمرین ۱

- می‌داند، ذکر می‌کند، توصیف می‌کند، می‌گوید، شمرده
می‌شوند، به شمار می‌رود
- به وجود آورده‌اند، رواج داشته است، دست نیافته
است، نوشته است
- بنا می‌کردن، می‌پوشانند
۱. حال اخباری
۲. گذشته نقلی
۳. گذشته استمراری

۴. گذشته کامل استمراری	استفاده می کرده اند
۵. گذشته ساده	ضرب کرد، رواج دادند، پرداختند، شد
۶. حال ساده	عقیده دارد، است
①	حال اخباری
②	گذشته نقلی
③	گذشته استمراری
④	گذشته کامل استمراری
⑤	حال ساده

● تمرین ۲

۱.	خندیدن، خندان، خنداندن، لبخند، خنده
۲.	مخصوص، مخصوصاً، متخصص، به خصوص
۳.	عرفا، عارفانه، عرفان، عرفانی، معرفه، معروف
۴.	رسم، رسوم، مراسم، رسمي، غیررسمی، رسماً
۵.	علم، عالم، معلوم، علوم، علماء، علمی
۶.	رفت و آمد، رو، روش، رفتہ، روانه، روان
①	شناسایی
②	شیرینی
③	شجاعت
④	شباهت
⑤	شخصیت
⑥	شکایت

● تمرین ۳

۱.	دانشگاه، خوابگاه، تعمیرگاه، فروشگاه، زادگاه، نمایشگاه
۲.	پرستار، ساختار، گفتار، نوشتار، کشтар، کردار
۳.	فروشنده، شرمنده، آفریننده، نجاتدهنده، سراینده، راننده
۴.	آموزش، پرستش، پرسش، شمارش، افزایش، بخشش
۵.	شکوفا، گویا، توانا، دانا، شنوایا، دارا
۶.	خندان، باران، جنبان، درخشان، روان، گریان

۱) پادشاه	
۲) باغچه	✓
۳) ایمان	✓
۴) باغبان	✓
۵) گلستان	✓
۶) گلدان	✓

● تمرین ۴

۱. نیسفنون پایتخت ساسانیان است. نیسفنون در نزدیکی بغداد واقع است.
۲. رازی یکی از دانشمندان رشتۀ پزشکی و شیمی است. رازی اهل ری است.
۳. ری شهری تاریخی و مذهبی است. ری در جنوب تهران قرار دارد.
۴. دکتر لوئیس استاد زبان فارسی است. دکتر لوئیس در آمریکا زندگی می‌کند.
۵. دکتر هرزیک استاد زبان فارسی است. دکتر هرزیک در انگلستان کار می‌کند.
۶. دکتر بروکشا استاد زبان فارسی است. دکتر بروکشا در آکسفورد درس می‌دهد.

۱) حافظ، شاعر ایرانی، احترام بسیار دارد.

- ۲) موزۀ ملّی ایران، بزرگ‌ترین موزۀ کشور، در مرکز پایتخت است.
- ۳) نستعلیق، خطۀ مخصوص ایرانی، با الفبای عربی نوشته می‌شود.
- ۴) یلدا، اوّلین شب زمستان، بلندترین شب سال است.
- ۵) امام‌زاده صالح زیارتگاه معروفی در شمال تهران است.
- ۶) پیکرتراشی هخامنشی با درخشندگی و ظرافت همراه است.

● تمرین ۵: شماره ۵

درک

● تمرین ۱

۱. ۱, ۲, ۳, ۴	۲. ۱, ۲, ۳, ۴	۳. ۱, ۲, ۳, ۴	۴. ۱, ۲, ۳, ۴

۲ تمرین

✓ ② به تخت نشستن شاهزاده	✓ ① سختگیر بودن معلم
✓ ④ آجیل شب یلدا	✓ ③ تصمیم به انتقام گرفتن
✓ ⑥ خرید لباس زمستانی	✓ ⑤ عبادت در آتشکده

نکارش

● تمرین ۱

۱. با ابریشم می‌توان فرش‌های زیبایی بافت.
۲. پیکرتراشی هخامنشی به عقیده آرتور پوپ ظریف است.
۳. هخامنشیان به هنر جواهرسازی علاقه داشته‌اند.
۴. ساسانیان با روش زیرکانه‌ای بنای‌های عظیم ساختند.
۵. استادِ شاداب و معطری با خود به دربار برد.
۶. در کاخ امیر از ظرف‌های نقره‌ای استفاده می‌شد.

۲ تمرین

۴. تقریبی	۳. نقره‌ای	۲. مُهر	۱. مشخصات
۸. سختگیر	۷. معطر	۶. شدیداً	۵. جواهرسازی

کفتار

۳ تمرین

۱. همه‌تان بیایید دور آتش بنشینید.
۲. لباس گرم بپوشید تا سرما نخورید.
۳. اگر استراحت نکنی نمی‌توانی کار کنی.
۴. گلدان‌ها را به داخل خانه بیاورید.
۵. همه‌شان می‌توانند در اتاق بخوابند.
۶. از آنجا همه‌مان خوشمان می‌آید.

۴ تمرین

۱. استاد فهمید که امیر نصر پادشاه می‌شود.
۲. استاد فهمید که امیر نصر به پادشاهی می‌رسد.
۳. استاد اطّلاع داشت که امیر نصر به پادشاهی می‌رسد.
۴. استاد اطّلاع داشت که امیر نصر بر تخت می‌نشیند.
۵. استاد فکر می‌کرد که امیر نصر بر تخت می‌نشیند.
۶. استاد فکر می‌کرد که امیر نصر از او انتقام می‌گیرد.
۷. استاد فکر می‌کرد که امیر نصر از او قدردانی می‌کند.
۸. استاد خوشحال بود که امیر نصر از او قدردانی می‌کند.
۹. استاد خوشحال بود که امیر نصر پادشاه خوبی می‌شود.
۱۰. استاد خوشحال بود که امیر نصر کشور را نجات می‌دهد.

درس شانزده

وازگان

● تمرین ۱

۱. معماری	۲. مینیاتور	۳. دردنگ	۴. متمن	۵. هم‌ریشه	۶. میناکاری
③ شادابی	① ثروتمندی	② معطری			
⑥ مهربانی		⑤ عظیمی	④ مستی		

● تمرین ۲

خاتم‌کاری، میناکاری، لعب‌کاری، پارچه‌بافی، شیشه‌کاری	هنر و صنعت
ادوارد براون، دوگلاس برلت، آندره گدار، آرتور پوپ، کریستن سن	خاورشناسان

- آب و هوایاد، آفتاب، برف، باران، ابر
فرهنگ اسلامی حدیث، خلافت، قبله، کعبه، عرفان
 ۱ پیکرتراسی ✓ ۲ نقاشی مینیاتور
 جواهرسازی ۳ ۴ میناکاری ✓ ۵ کاشیکاری ✓ ۶ معماری

ساختار**● تمرین ۱**

گشتن ← شدن	نخستین ← اوّلین	برخی ← بعضی
بها ← قیمت	پاسخ ← جواب	خفتن ← خوابیدن
۳ بعداً	۲ در آخر	۱ بالاخره ✓
۶ بعد از آن	۵ بعد	۴ سرانجام ✓

● تمرین ۲

۱. مال	۲. رواج	۳. ابدیّت	۴. جمال	۵. رستن	۶. علّت
۳ معشوق	۲ عاشق	۱ قاشق	۴ عاشقانه	۵ عاشقان	۶ عاشقانه ✓

● تمرین ۳

۱. مشغول، معلوم، مفعول، مذکور، محصول، معشوق
۲. تفکر، توجّه، تلفّظ، تصوّف، تحول، تذكّر
۳. عاشق، عاقل، عالم، عارف، حافظ، فاعل
۴. اختصار، اعتبار، اعتراض، انتقاد، انتقال، اختراع
۵. تأليف، تأسیس، تبدیل، تشکیل، تقویم، تکلیف
۶. ظریف، عظیم، عمیق، عزیز، لذیذ، لطیف

- ۱) فاعل، مفعول ۲) عادل، عدالت
 ۳) اشغال، مشغول ۴) عدالت، عبادت
 ۵) اشغال، انصاف ۶) محقق، مؤلف

● تمرین ۴

دادن ← -نده :	دهنده	خطر ← -ناک :	خطرناک
دشمن ← -ی :	دشمنی	عادل ← -انه :	عادلانه
ثروت ← -مند :	ثروتمند	گریستن ← -ان :	گریان
۱) گفتن ۲) نواختن	تراشیدن	۳) پرستیدن	شنیدن
۴) شکفتن	۵) شکفتن		

● تمرین ۵

۱. او خودش با ازدواج مخالف است.	۲. ما دوستان خودمان را دعوت می‌کنیم.
۳. تو خودت دانا و دانشمندی.	۴. من خودم به این نتیجه رسیده‌ام.
۵. شما خودتان موافق این نظر بوده‌اید.	۶. ایشان خودشان به مشکلات توجه دارند.
۱) ما خودمان پارچه می‌آوریم.	۲) شما خودمان پارچه بیاورید.
۳) من خودم به شکار علاقه دارم.	۴) او خودش پارچه‌بافی بلد است.
۵) او خودش پارچه‌بافی بلد است.	

درگ

● تمرین ۱

۱. بهترین هنر ایرانی به عقیده آندره گدار معماری است.
۲. عالی‌ترین کاشی‌کاری دنیا در مسجد شیخ لطف‌الله دیده می‌شود.
۳. آرتور پوپ گفته است که ایران خوش‌نویسان بزرگی دارد.

۴. معروف‌ترین صنعت دستی ایران قالی‌بافی است.
 ۵. بهزاد قهرمان مینیاتورسازی ایران شمرده می‌شود
 ۶. کریستن سن دانشمند دانمارکی و متخصص موسیقی است.

● تمرین ۲

۱ ← د ۲ ← و ۳ ← الف ۴ ← ب ۵ ← ج ۶ ← ه

● تمرین ۳

۱	انوشیروان
۲	بهزاد
۳ ✓	ویل دورانت
۴ ✓	آرتور پوپ
۵	امیر نصر
۶	گیرشمن

نکارش

● تمرین ۱

۱. موسیقی زاییده روح لطیف هنرمند است.
 ۲. شهرک‌های جدیدی در اطراف پایتخت ساخته شده‌اند.
 ۳. صدور محصولات کشاورزی افزایش زیادی نشان می‌دهد.
 ۴. شیشه‌کاری از هنرهای تزیینی به شمار می‌رود.
 ۵. هجوم بیگانه به این سرزمین در طول تاریخ تکرار شده است.
 ۶. میناکاری و لعاب‌کاری دو هنر جذاب ایرانی به شمار می‌روند.

● تمرین ۳

۱. امتیاز	۲. برتری
۲. تزیینی	۳. چهره
۳. مستقیماً	۴. نظری
۴. لعاب‌کاری	۵. مرتبط

کفتار**۳ تمرین**

۱. می‌دانید چه کسی آنجا می‌خوابد؟ ۲. می‌شود بگویید ساعت چند است؟
 ۳. خودتان همراه ما می‌آید یا نه؟ ۴. به کدام فروشگاه می‌خواهید بروید؟
 ۵. هر کس بخواهد می‌تواند خرید کند؟ ۶. از کمکتان همه‌مان ممنونیم.

۴ تمرین

۱. هنرمندان هنر جواهرسازی را دوست دارند.
 ۲. هنرمندان کارهای طلا و نقره را دوست دارند.
 ۳. هنرمندان از کارهای طلا و نقره لذت می‌برند.
 ۴. خانم‌ها از کارهای طلا و نقره لذت می‌برند.
 ۵. کارشناسان از کارهای طلا و نقره لذت می‌برند.
 ۶. کارشناسان از هنر شیشه کاری لذت می‌برند.
 ۷. کارشناسان از آثار هنری لذت می‌برند.
 ۸. کارشناسان آثار هنری را می‌خرند.
 ۹. کارشناسان آثار هنری را به موزه می‌برند.
 ۱۰. کارشناسان آثار هنری را در آنجا نگهداری می‌کنند.